FOTO

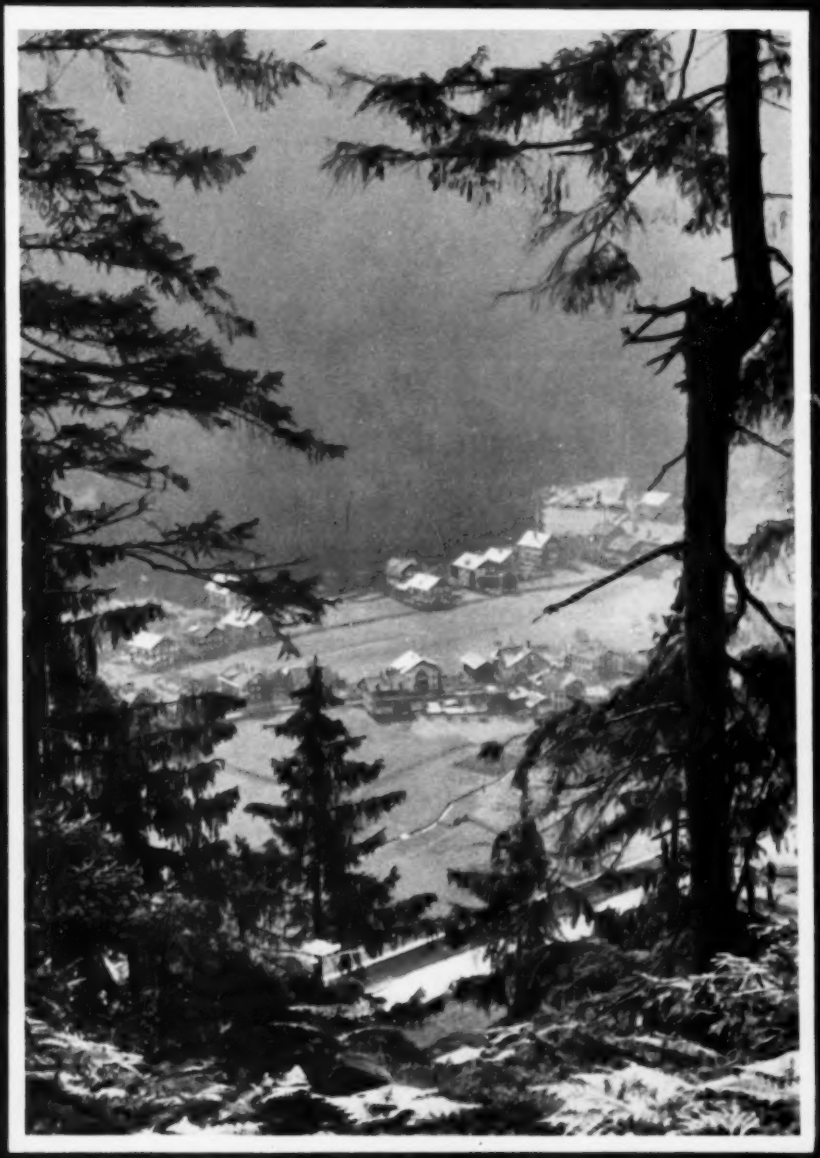

★ UNIVERSEEL TIJDSCHRIFT VOOR FOTOGRAFIE ★ UITGAVE C. MISSET N.V. DOETINCHEM ★

Dit Kerstfeest blijft U altijd bij als....

FOTOGRAFEER BINNENSHUIS
Goedkoop Eenvoudig!

U nú met flitsfoto's begint!

U weet toch dat het gemakkelijk is ?
En weinig kost ?

Ga dan vóór Kerstmis naar Uw fotohandelaar en vraag hem de ideale combinatie :

Photoflux lampjes en die ongekend snelle GEVAPAN 33 film !

Met dit materiaal in huis maakt U perfecte Kerstfoto's !

U zult de voldoening hebben dat elke foto raak is wanneer U fotografeert met

GEVAPAN 33

Gevaert FILM

N.V. Handelsonderneming Gevaert
Scheveningseweg 110 - Den Haag

PAPIERWARENFABRIEK

A. Dorgelo & Zonen

GOUDA

Specialfabriek voor

Verpakkingsartikelen

voor fotografen en fotohandelaren

★

FOTOMAPJES
FOTOZAKJES
ENVELOPPEN
in alle maten met en zonder strobordrug
KLEINBEELDMAPPEN
NEGATIEFALBUMS
voor kleinformaat 6 x 6 en 6 x 9 negatieven
BRIEFKAARTMAPPEN
ATELIERMAPPEN
NEGATIEFCOUVERTS
LOSBLADIGE REPORTAGE ALBUMS

Heren Industriefotografen vraagt monsters en prijzen van onze cellophane etui's.

FOKA

wenst haar geachte cliëntele

PRETTIGE KERSTDAGEN
EN
EEN GELUKKIG NIEUWJAAR

„FOKA" N.V.
Admiraliteitsstraat 8 abc
2e Middellandstraat 23
ROTTERDAM
Tel. 22242 -
24422 - 34644

PLASCAFLEX

2-oog reflex-camera met gekoppelde matglas-instelling

sensationeel

IN

- ✶ GEWICHT
- ✶ UITVOERING
- ✶ PRIJS

Heynderickx

met reflexvrije
PLASCANAR 1 : 3,5
in PRONTOR-S 1—1/300 sec.
f 175.—

met reflexvrije
PLASCANAR 1 : 4,5
in VARIO 1/25—1/200 sec.
f 129.—

PARAATTAS . . **f 24.—**

Alleenvertegenwoordiging :
FIRMA Dr K. HEYNDERICKX - DEN HAAG - H. DE GROOTSTRAAT 17a

H.H. FOTOGRAFEN

N.V. LAREVO

(OPGERICHT 1934)

PARADE 4 - BERGEN OP ZOOM

TELEFOON 832

IS UW ADRES VOOR REPRODUCTIE

DAAROM

OVERAL-LAREVO

SPECIALE DECEMBER AANBIEDING

Albums met circa 50 kunstfotografische naaktstudies van vooraanstaande Franse en Amerikaanse Fotografen, formaat 24 x 30 cm.

Album No. 1 t/m. 3 per album ..... **f 7.50**
Album No. 4 t/m. 6 per album ..... **f 7.75**
Album 7 en 8 per album ..... **f 9.75**

Bij aankoop van minstens 2 albums ontvangt U **gratis de album Art et Réalité**, bevattende 38 pag. kunstfotogr. naaktstudies, formaa 21 x 27 cm.

Levering franco na storting op girorekening 395.669 van

PHOFIL BOOK IMPORT

Amstelkade 42 - AMSTERDAM - Telefoon 27578

DOOR INRUIL VERKREGEN CAMERA'S

Contax II 24 x 36 mm. vooroorlogs model, met Sonnar F 2.0, in paraattas *f* 295.—. Kinax 6 x 9 cm met F 4,5—5 snelheden, met ingeb. zelfontspanner, als nieuw, in tas *f* 75.—. Voigtländer Bessa 6 x 9/4½ x 6 cm met gekoppelde afstandmeter, Heliomar F 3,5 in Compur Rapid, m. geelfilter *f* 225.—. Foca 24 x 36 mm m. Oplar F 3,5 gekoppeld, in paraattas *f* 250.—. Leica 24 x 36 mm met Summar F 2.0 gekoppelde afstandmeter, in paraattas *f* 325.—. Argus 24 x 36 mm met F 3,5 gekoppeld, in paraattas *f* 150.—. Praktiflex 24 x 36 mm met Heilomar F 2.8—5 cm *f* 195.—. Baldina 24 x 36 mm met Victar F 2,9 in Ovus sluiter, 10 snelheden van 1 tot 1/200 sec. in tas *f* 89.—. Edinex I met Schneider F 2.9 in Prontor S gesynchroniseerd, met rompontspanner *f* 125.—. Balda 24 x 36 mm met Tessar F 3,5 in Cludor sluiter, gesynchroniseerd *f* 160.—. Baldini 24 x 36 mm met Schneider F 3,5 coated, Compur Rapid, gesynchroniseerd, als nieuw *f* 125.—. Beltica 24 x 36 mm met Meyer Trioplan F 2,9 coated in Cludor, gesynchroniseerd *f* 135.—. Contax 24 x 36 mm met Tessar F 2.8, in tas, vooroorlogs model *f* 225.—. Contax 24 x 36 mm IIA met Sonnar F 2.0, laatste model *f* 975.—. Iloca 24 x 36 mm met F 3,5, Prontor S, synchro-contact *f* 225.—. Rixa 6 x 6 cm met F 7.7 in Vario met synchro-contact *f* 49.50. Rixa 6 x 6 cm met Ennar F 3,5 Prontor S, met synchro-contact en zelfontspanner *f* 95.—. Argoflex 6 x 6 cm met Anastigmaat F 4.5 coated, 7 snelheden, als nieuw, met tas *f* 150.—. Aiglon 6 x 6 cm met Angénieux F 4.5, snelheden 1/10—1/150 sec en B *f* 75.—. Solida 6 x 6 cm met Schneider Radionar F 2.9 coated, Compur Rapid, gesynchroniseerd *f* 150.—. Voigtländer Bessa 6 x 6 cm met Vaskar F 4.5, Prontor S, synchro-contact *f* 125.—. Rolleicord 6 x 6 cm met Triotar F 3,5 in Compur, met paraattas *f* 250.—. Rolleicord 6 x 6 cm met Triotar F 4.5 in Compur, met paraattas, in prima staat *f* 225.—. Rolleiflex 6 x 6 cm met Zeiss Tessar F 3,5 in Compur, gesynchroniseerd, in tas *f* 325.—. Ikoflex 6 x 6 cm met Zeiss Tessar F 3.5 coated, gesynchroniseerd, in tas *f* 395.—. Flexaret 6 x 6 cm met Mirar F 4.5 coated Prontor II synchro-contact en zelfontspanner *f* 175.—. Zeiss Nettar 6 x 9 cm met Novar F 4.5 in Prontor S, als nieuw *f* 125.—. Super Pontura 6 x 9 cm met Zeiss Tessar F 4.5, Compur Rapid, m. gekoppelde afstandmeter, als nieuw *f* 195.—. Voigtländer 6 x 9 cm met Vaskar F 4.5, Prontor S, synchro-contact, compl. met paraattas *f* 145.—. Wirgin 6 x 9 cm met Schneider F 4,5 coated, Prontor S, gesynchroniseerd *f* 95.—. Patent Etui 6,5 x 9 cm met Tessar F 4.5 in Compur met 3 chassis, filmpack-chassis, in tas *f* 65.—. Ica 6,5 x 11 cm met Tessar F 4,5 in Compur, ook geschikt voor platen *f* 59.—. Kodak 6,5 x 11 cm met F 7,9, 4 snelheden *f* 19.50. Kodak 8 x 14 cm met Anastigmaat F 6,5, 3 snelheden, in prima staat *f* 29.50. Minium Palmos 9 x 12 cm met Tessar F 4.5—15 cm met 3 dubbele chassis in tas, in prima staat *f* 120.—.

OPNEEMCAMERA'S

Paillard L8 met F 1,9, instelling tot 25 cm, met lederen buidel *f* 350.—. Paillard H 8 met revolverkop en 3 lenzen (Meyer Kinoplasmat 1,5—12½ mm, Meyer Trioplan F 2,5—25 mm, Meyer F 2,8—36 mm), in lederen koffer *f* 975.—. Ciné Kodak 8 mm met F 2,7, in tas, vooroorlogs model *f* 195.—. Idem met F 1,9 in tas, vooroorlogs model *f* 295.—. G.I.C. 8 mm met Berthiot F 1,9—12½ mm, als nieuw *f* 150.—. Ciné Nizo 8 mm met F 2,8 fix focus, 3 snelheden, inrichting voor het maken van overvloeiers en tele-lens, in lederen tas *f* 295.—. Bell & Howell 8 mm met F 3,5 *f* 195.—. Ciné Kodak 8 mm met F 2.7, Berthiot groothoek- en télé-lens, in tas *f* 295.—.

PROJECTOREN

Keystone 8 mm met 200 Watt lamp en weerstand *f* 195.—. Kodascope 8 mm, model 80 met 400 W. lamp en transformator, in koffer *f* 350.—. Ercsam 8 mm met 400 Watt lamp en transformator, in koffer *f* 395.—. Kodak 8 mm movie-viewer *f* 75.

„FOKA" N.V.

Admiraliteitsstraat 8 abc — 2e Middellandstraat 23
ROTTERDAM
Tel. 22242 — 24422 — 34644

Mannesmann

Multiblitz

MODEL JUNIOR II

Iedere flits met de
MANNESMANN MULTIBLITZ JUNIOR II
kost U als amateur nog geen

2 cent

Heynderickx

Alleenvertegenwoordiging voor Nederland: Firma Dr. K. Heynderickx, Hugo de Grootstraat 17a, Den Haag.

Reporter-tas

De ideale tas, waarin Uw gehele foto-uitrusting past.
Zeer solide. Luxe afwerking

Glad Boxleer . . . . . f 32.50
Grain rundbox in beige, rood en groen f 44.–

FOTO **CAPI** KINO
KALVERSTRAAT 115 - AMSTERDAM

CAPI

U kunt misschien niet zo snel rijmen (en mooi schilderen) als Jan de Cler -

maar wel kunt U THUIS precies zulke leuke foto's maken

Beertje en de tweeling Anneke en Hanneke de Cler vinden dat vader een verfje nodig heeft

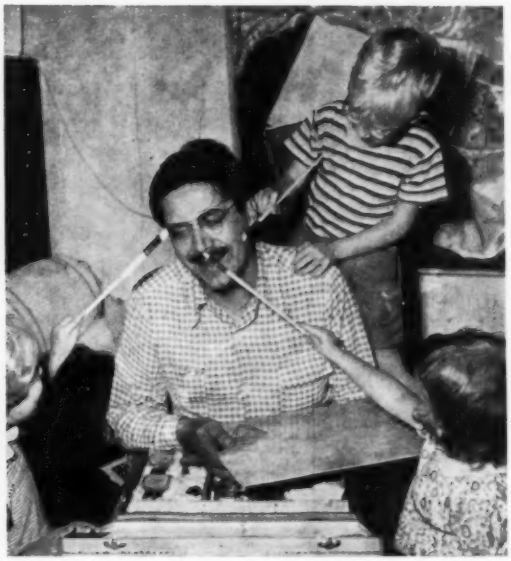

„Zelfs Opa van Tutte kan gemakkelijk overweg met Photoflux", zegt Jan de Cler

met het nieuwe, goedkopere PHILIPS „Photoflux" lampje

dat slechts 40 cent kost

Tot nu toe kwam bijna elk fototoestel noodgedwongen alleen in actie, als het buiten helder en zonnig was. Maar ..... al het gezellige en intieme binnenshuis ging aan de lens voorbij. Nu is het anders. Al is het buiten nog zo donker, nog zo somber, iedereen kan nu THUIS de prachtigste foto's maken. Dank zij het nieuwe GOEDKOPE „PHOTOFLUX" lampje. Geen enkel huiselijk toneeltje behoeft nu nog aan het oog van Uw camera — ook al is het maar een eenvoudig boxje — te ontsnappen. Scherp en helder brengt het „Photoflux" lampje het over. En het mooie is: er komt geen „fotografie voor gevorderden" bij te pas. Vraag Uw fotohandelaar!

De schoonste uren zijn binnen Uw muren.

Het handige PHILIPS Handflitsapparaat voor iedere camera, zowel zonder als met ingebouwd flitscontact. Prijs f 8,30

PHILIPS

„Photoflux"

Type PF 3 - 40 cent

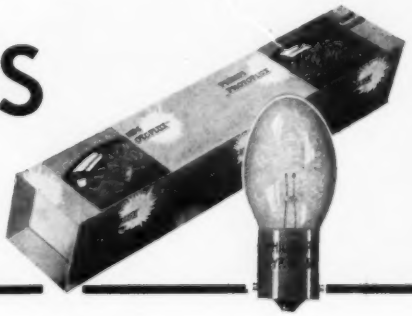

C

Roll-Film
ferrania
ferrania
ferrania
GEBRUIKT VOOR AL UW „FLITSFOTO'S" UITSLUITEND
ferrania
U kunt geen betere rolfilm kopen!

Nieuwsgierig ...

... is een fotoamateur evenzeer als een vakman. Maar dan moet het negatief ook tot-en-met gedetailleerd zijn. Zulke negatieven krijgt U met de Sixtomat J. Deze belichtingsmeter is zo nauwkeurig geijkt, dat U precies het juiste diafragmacijfer kunt instellen, zoals ook de kleurenfotografie dat eist. – Zowel de lichtmeting als de objectmeting hebt U er even eenvoudig mee in de hand.

Sixtomat

J

EEN BELICHTINGSMETER VAN GOSSEN

Importeur: J. P. VOS' Cinefoto-Import N.V. DEN HAAG

CII

Nu is de tijd aangebroken voor

FOTO-PROJECTIE

Uit voorraad leverbaar:

Primascope 1 : 3.5—10 cm. 100 W-lamp	f 90.50
Norris Trumph 1 : 3.5—10 cm. 150 W-lamp, met filmstrookhouder en koffer	„ 135.00
Delita „Oude Delft" 1 : 3.—10.5 cm. 100 W-lamp en filmstrookhouder	„ 168.80
Leitz Prado 100, 1 : 2.5—8.5 cm. 100 W-lamp	„ 264.00
Leitz Prado 250, 1 : 2.5—10 cm. 250 W-lamp	„ 358.50
Agfa Karator U, 1 : 2.8—10 cm. 250 W-lamp met filmstrookhouder	„ 342.50
Zeiss Aviso 1 : 3.2—15 cm. 250 W-lamp met filmstrookhouder	„ 352.00
Gevaert en Agfa dia-filmdoosje à 5 meter	„ 2.65
Dia-platen 5 : 5. Agfa en Gevaert, normaal en contrast	„ 2.15
Dia-platen 6 : 6. Gevaert normaal en contrast	„ 2.60
Dia-platen 8.5 : 8.5. Gevaert en Agfa, normaal en contrast	„ 3.95
Dekglaasjes „Odin" 5 : 5. prachtig dun en op maat, 100 stuks	„ 3.90
Monteer-apparaat, klein	„ 5.20
Monteer-apparaat, groot	„ 6.75
U-vormband, per rol	„ 0.80

Wij maken ook kleinbeeld-diapositieven. Contact of verkleind. Prijzen in ons „Foto-Nieuws".
Zendingen boven f 10.— franco. — Betaling eventueel op speciale condities.

Vraag ons „Foto-Nieuws". We zenden het U maandelijks geheel gratis toe.

FOTO GRAAF

Foto Van Der Graaf
ROTTERDAM
Walenburgerweg 3 - Tel. 44352 - Giro 286646

STICHTING

DE „NEDERLANDSCHE FOTOVAKSCHOOL"

's-GRAVENHAGE — JAN VAN NASSAUSTRAAT 100

In Januari a.s. zullen opnieuw aanvangen:

De schriftelijke cursussen

FOTOHANDEL
2-jarige opleiding voor het vakdiploma

REPORTAGEFOTOGRAFIE
2-jarige opleiding voor reportagefotograaf

FOTOJOURNALISTIEK
2½-jarige opleiding voor het vakdiploma fotojournalist, te geven in samenwerking met de Nederlandse Vereniging van Fotojournalisten

LABORANTENCURSUS
Eenvoudige leergang voor beginnende laboranten in de fotografische bedrijven en fotohandel.

Prospectus en inlichtingen aan te vragen bij de Adm. der school: Jan van Nassaustraat 100, 's-Gravenhage, tel. 776725

ILOCA Ia

met Ilitar 2.9, volgesynchroniseerd, rompontspanner en sperinrichting met Prontor S sluiter **f 169.-**

ILOCA IIa

met Ilitar 3.5, volgesynchroniseerd, rompontspanner en sperinrichting met Prontor S sluiter. Gekoppelde Duitse kleinbeeldcamera voor slechts **f 274.-**

ILOCA STEREO II

met 2 Ilitar objectieven 1 : 3.5 f = 3.5 cm, beeldgrootte 24 x 23 mm **f 470.-**

ILOCA FILTERS, schroefvatting, in étui ..... f 9.50
ILOCA ZONNEKAPPEN, schroefvatting ..... f 6.90
ILOCA PROXIMETER, schroefvatting ..... f 50.-

Vraagt Uw fotohandelaar inlichtingen

IMPORTEUR:

BOAS FOTO-IMPORT

Groenburgwal 69 - Tel. 35684 35865 - Amsterdam-C.

Veilinggebouw „DE VIJZEL"

Keizersgracht 616 - Amsterdam - Tel. 37167

FOTO, KINO, FILMS EN INSTRUMENTEN
kunnen dagelijks bijgevoegd worden

Magazijngoederen, Winkelinventaris e.a. kunnen ook ter plaatse door ons geveild worden. — Vraagt condities.

Makelaar N. C. A. J. Groenendijk. Veilinghouder.

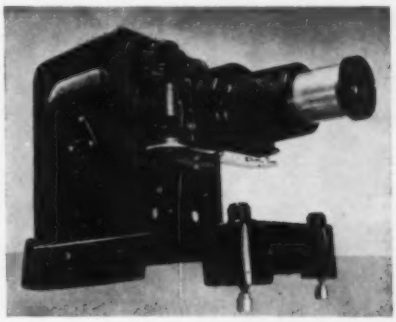

BELIGRAND 250

Enorme lichtsterkte bij voordelige prijs

De BELIGRAND Projektor met 250 w. lamp is geschikt voor DIA en Filmstrookprojectie

Met prima gecorrigeerde lens

3,5 80 mm excl. lamp **f 150,—**
2,8 80 mm excl. lamp **f 162,—**

Vraagt het prospectus over de BELI PROJECTOREN aan Uw handelaar of aan de importeur

Voor huiskamer projectie BELIREX met 3,5 80 mm incl. lamp 75 w. **f 88,50**

„Cinon"

AMSTERDAM - SINGEL 120

LERO

Sinds 1898

Via de fotohandel leverbaar

„LERO 222"

VLOEIBAAR ADHAESIEF

v. h. krimp- en rekvrij opplakken v. foto's

Zie het artikel v. d. heer Helfferich in FOTO d.d. Juli 1950 en van wijlen de Heer C. J. van Ledden Hulsebosch in FOCUS van 20 Aug. 1949

Thans ook in tubes leverbaar

Alleenvertegenw. voor Nederland: „TOM PAPIER", Nieuwe Hilversumseweg 4, Bussum

CHEMISCHE FABRIEK „LERO" DUIVENDRECHT
TEL. OUDERKERK A/D AMSTEL 365 (K 2973)

Bell & Howell model 221

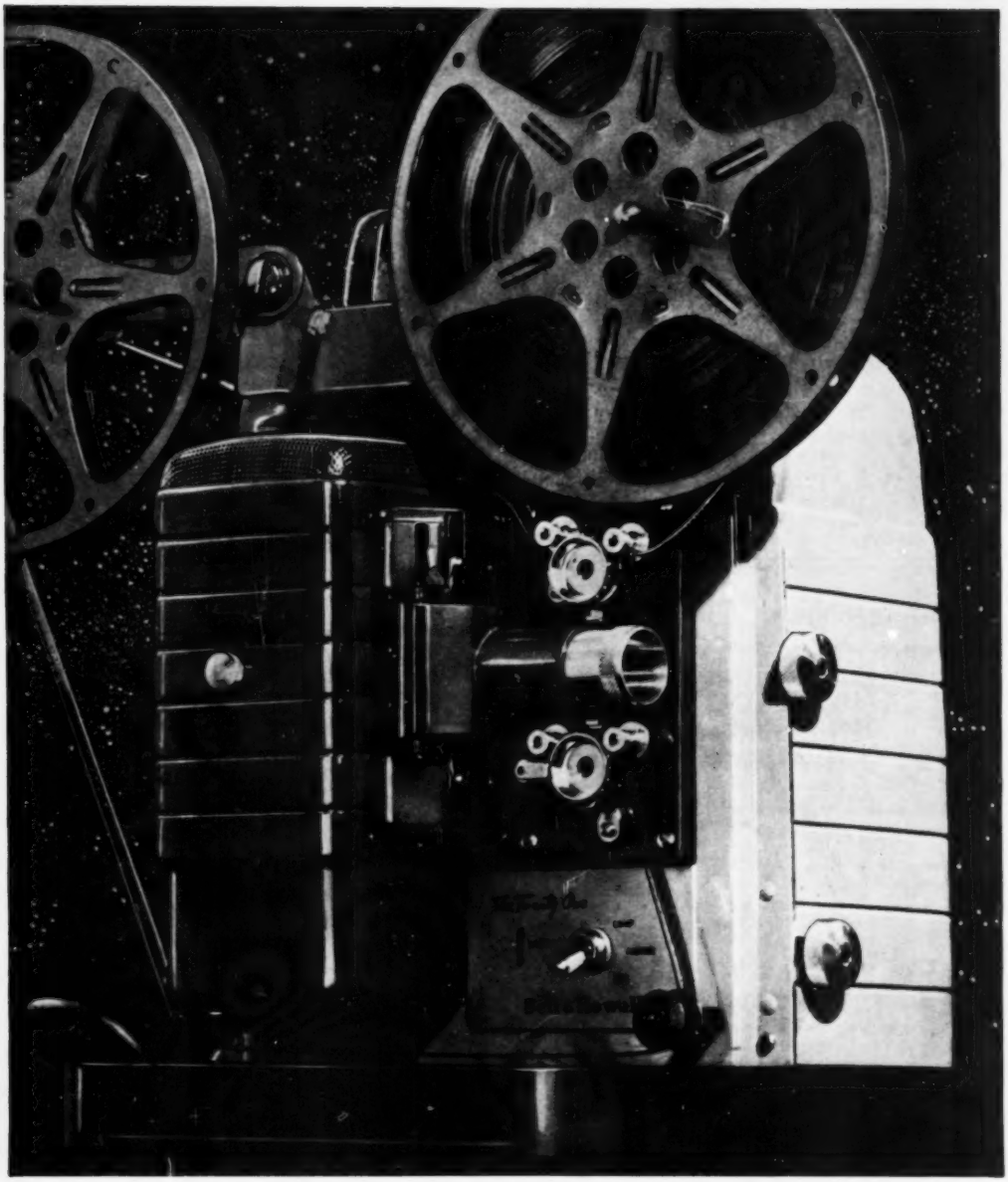

De nieuwe 8 mm 500 Watt Projector, die meer licht op het projectiescherm werpt dan enige andere 8 mm 500 Watt projector. Binnenkort verkrijgbaar bij alle Bell & Howell dealers. Prijs **ƒ 675,-** in koffer

7e Jaargang no 12 — December 1952

FOTO

WAARIN OPGENOMEN
„KLEINBEELD FOTO"

UNIVERSEEL TIJDSCHRIFT VOOR FOTOGRAFIE

Officieel Orgaan van de Bond van Nederlandse Amateur Fotografen Verenigingen.
Officieel Orgaan van de Nederlandse Fotografen Kunstkring.
Redactie: D. Helfferich.

•

Redactie adres: IJselkade 32, Doetinchem. Telef. 341 en 342. Redactieraad: Dr H. J. van Opstall, Dr J. J. M. van Santen, G. A. W. Wagenaar, N. C. A. J. Zomer N.F.K.

•

Uitgave: Uitg. Maatschappij „C. Misset" N.V., Doetinchem; postgiro abonnementen 502259, postgiro advertenties 502260; postgiro afdeling Boekhandel 502258. Postrekening voor België, Antwerpen no 508163. Telefoon Doetinchem 341 (5 lijnen).

•

Verschijning: Maandelijks op de Vrijdag omstreeks het midden van de maand, behoudens bij bijzondere evenementen.
Abonnementsprijs: *f* 9,90 per jaar bij vooruitbetaling voor leden van bij de Bond van Nederlandse Amateur Fotografen Verenigingen aangesloten verenigingen en clubs - voor niet-leden *f* 11,— per jaar bij vooruitbetaling; voor het buitenland (behalve België) *f* 12,50. Abonnementsprijs voor België frs 225 per jaar bij vooruitbetaling. Losse nummers *f* 1,—, in België frs 20.

•

UIT DE INHOUD

blz.
Inblik 317
Steichen-kruistocht 318
Scheidend vermogen 320
Het sneeuwt 322
Op de Snijtafel 324
Flitslicht ... 331, 332, 344, 350
Victor Meeussen N.F.K. ... 333
Indiscrete fotografie 341
Onderwerpen 342
Kinderen fotograferen 345
Beoordelingen 330, 334
Bondsnieuws 351

Foto omslag: Mej. C. J. Bungenberg-de Jong

VAN DE REDACTIE

Het kunnen opmerken van subtiele details maakt van iemand vaak een fotograaf. Dan merkt hij niet alleen allerlei visuele dingen op, doch is gelijk een leergierig kind, dat met alle zintuigen de omringende wereld indrinkt. Dan merkt hij op dat de mens vóór zijn achtste levensjaar zegt: *van* Sinterklaas gekregen, en later: *met* Sinterklaas (en als ze juist in dat critieke jaar zijn: „krijgen *van* Sinterklaas" vóór 5 December en „*met* Sinterklaas gekregen" ná die feestdag), doch evenzeer dat er mensen zijn die later blijven zeggen: *van* Sinterklaas gekregen, en ook daaruit trekt hij zijn conclusies.

Lange tijd is het bereiken van subtiele details in een fotografie de voleinding geweest, doch dit betekende dan het technisch bewaren van de tere tintschakering en de vertolking van vormpjes en vormlijntjes. Nog is dat een niet te verwaarlozen noch te onderschatten vak voor wie de school van het technisch beheersen nog doorloopt (en wie onzer is daarin afgestudeerd?), doch langzamerhand is er een tweede begrip bij gekomen: evenzeer is het bereiken van subtiele details geworden het zoeken en herkennen van tekenende onderdelen en gebaartjes in het onderwerp. De noodzakelijkheid dat de foto het zelve vertellen moet en die details dus moet bezitten.

Het begon met de fotografie der details (close-up) en het is of een wijs Meester die voor-studies opgedragen had: het vinden van de essentie voor het gehele onderwerp in één zijner onderdelen en, door het technisch-gaaf weergeven daarvan, over het karakter van het geheel vertellen. Met de keuze van dit onderdeel gaf men zijn persoonlijke kijk (visie) op het geval, en hiermee begon de fotograaf te doen wat de tekenaar en schilder doen: het „bijmengen" van de eigen persoonlijkheid. Hoevelen van ons hebben de close-up bedreven alleen omdat het mode was, en wel leuk, en soms een steengoed ding gemaakt zonder ons bewust te zijn, wat er achter stak?
Daarna kregen wij de verstandelijke benadering, en daar zitten wij, en-bloc gezien, nog middenin.

Wij doen aan psychologie, achten *met* of *van* Sinterklaas een belangrijk ding en een vondst. Doch de eerste kentekenen zijn er, dat de fotograaf gaat afbeelden wat hem intrigeert, zonder dat hij zich daarbij in rare analyses begeeft. Het is hem genoeg te weten dat het hem iets doet, en dat hij vermoedelijk dus iets uitbeeldt behalve afbeeldt, doch hoe dit straks door een ander ondergaan wordt, en of dit wel ondergaan zal worden zoals hij het ziet, raakt hem minder. Hij fotografeert weer voor zichzelf. En dat is goed. Hij wordt weer instrument dat aangeslagen wordt en zingen zal al naar zijn timbre. Dat is ongecompliceerder en gelukkiger.

Wij hebben een jaar achter ons van sterke bewustwording in de fotografie. Vele en belangrijke tentoonstellingen overal in den lande gaven daar zeker een grote stoot toe. Wij zijn veel sterker bewust geraakt wat het wezen der fotografie is, en hoe dit gebruikt kan worden. Ons begrip begint rijper te worden.

Het was een goed jaar om beleefd te hebben.

De grote Steichen was ook bij de N.F.K.

Foto Jan Schiet N.F.K.

De grote Steichen, wiens naam een begrip geworden is voor „moderne" fotografie, is toch ook bij de N.F.K.-mensen geweest. Wij meldden zijn haastige bezoek aan Holland reeds eerder.

Hij plofte neer op een stoel en begon tegelijk: Ik zoek foto's voor het Museum of Modern Art in New York. De mens van de wieg tot het graf. „Human Being". Tentoonstelling. Moet wezen als een spiegel, waarin de ene mens de andere toont. Hoe ze eten, lachen en huilen, menselijke liefde, moederschap, volksdansen. Niet hoe verschillend ze zijn, maar hoe gelijk ze zijn. De fotografie is het grootste medium om de mensen aan elkaar te tonen. Ik wil een service to humanity, de mens als een grote symfonie in al zijn bewegingen, de een dienend de ander.

Daarom ga ik zelf de wereld door, nu vertel ik dit aan jullie, laat me foto's zien en dan zal ik aanwijzen wat ik bedoel. Je kunt dan nog foto's nasturen.

Deze tentoonstelling maak ik niet alleen voor de Amerikanen. Hij moet de hele wereld door. Well (tikkend met zijn vingers op de stoelleuning) there we are; let us see now some photographs, just what I told you about and nothing else, otherwise I murder myself. Hij heeft stapel na stapel verwerkt, in een enorm snel tempo. Als hij geen puntige opmerking liet horen verried zijn gezicht die. Er vielen complimentjes te incasseren en er gingen een paar foto's in de reserve.

Hij begon weer over Human Being: merkwaardig dat zulke foto's zo weinig gemaakt worden. In alle landen bij elkaar heb ik nog niet één foto gevonden van doodgewoon een gezin van alledag, dat aan tafel zit te eten, niet bij amateurs, niet bij vakfotografen, niet bij fotojournalisten. Die laatsten fotograferen meestal te buitengewone dingen, en hun beeldseries zijn vaak een bijeengeraapte collectie van hetzelfde onderwerp. What I'm looking for is not what is news at the most but what is interesting everywhere and everytime.

Er werd hem een vraag gesteld: Kunt U een merkbaar verschil ontdekken in fotografie in verschillende landen? Hij zei: Het peil is proportioneel gelijk (en daarmee achten wij de vraag niet beantwoord, want bedoeld is hier: mentaliteit en psyche).

Fotografeert U nog? was de volgende vraag. Zolang ik aan deze tentoonstelling werk, neen, anders loop ik de kans, dat mijn visie te subjectief wordt (hij maakte met de handen het gebaar van oogkleppen, die openklappen), ik moet niet zo zien, maar zó.

I'm an optimist, human relation grows up now. I'm looking for the younger people....., die Menschen sind gut aber die Leute sind verrückt, sloot hij in het Duits af.

Op de valreep gaf hij nog ten beste: Als ik hier woonde zou ik de hele dag fietsende mensen fotograferen. En per vliegtuig ging hij naar Parijs. Voort op zijn kruistocht naar Human being. How they live, eat, love and bother.

VAN EEN AMERIKAAN.....

In het buitenland wordt alles anders. Dat is geen romantiek of een gefantaseerde hang naar het vreemde, maar doodeenvoudig, omdat in een ander land een andere taal wordt gesproken. En ook, omdat je niet verwacht, dat er zovele landgenoten naar dat verloren plekje in Zwitserland zullen tijgen. Daarbij bedenk je te laat, dat de reis er heen na een gloedvol pleidooi van het officiële bureau werd ondernomen en dat dit advies dus aan zovele anderen werd gegeven.

In ieder geval, op het door de natuur zo begenadigde plekje ontmoet je een groot toeristisch gezelschap. Er wordt veel Engels gesproken. Natuurlijk, deze mensen trachten het nuttige met het aangename te verenigen....., in Zwitserland vinden ze hartjezomer sneeuw-gepickte alpen en hartjewinter sneeuw in plaats van slik, maar tevens een bonnenvrij tablet chocolade en een ouderwets ontbijt met ongerantsoeneerd vlees!

En terwijl je je vacantiegenoegens verdringt voor de harde, dagelijkse strijd van deze Britten, ontdek je een in regenjas gehulde man, keurig met grijze gleufhoed op het hoofd, met scherpe doordringende ogen door de brilleglazen, maar beladen met de nieuwste fotosnufjes: super Rolleiflex, annex bengelende lederen étui's, waarin zonnekap en regiment filters; lichtmeter, kleinformaatcamera — fonkelend verchroomd — met ongetwijfeld kleurenfilminhoud; een filmcamera — klein, strak gelijnd, maar zeer sierlijk.....

Een op het oorlogspad zijnde wesp kan de gestoken mens een daverende sprong doen maken.
Deze keurcollectie veroorzaakt een explosie in je fotografengemoed. Deze schatrijke Amerikaan.....

En in je beste Engels formuleer je in gedachten zinnetjes, die het contact gestalte moeten geven. Waarom? Waarom een gesprek aan te knopen met een man, die — vergeef het mij — je de ogen tracht uit te steken? Sluimert er misschien een gedachte, dat hij je wegwijs zal maken tot de veroovering van zo'n bezit? Of..... is hij misschien zo foto-minded, dat hij in blijdschap over de ontmoeting met een Hollands foto-enthousiast en in zijn overdadige rijkdom, je zo maar dat filmkastje cadeau gaat doen?

Er was een grote teleurstelling, dat hij mij niet begreep. Mijn vrouw gluurde geamuseerd om mijn nederlaag, en in de overtuiging dat haar verlangde ivoren beertje een goede kans maakte, een andere kant uit. Misschien was het dus geen Amerikaan..... In Zwitserland wordt ook Duits en Frans gesproken. Dat Frans vind ik bepaald moeilijk! Met Duits kon ik het proberen.....
Woorden schoten tekort, toen de pseudo-Amerikaan in zijn beste Nederlands zich voorstelde: Fotograaf uit de Achterhoek! Maar mijn boosheid om zo weinig psychologische kijk op de mensen smolt als sneeuw voor de zon, toen de echtgenote van deze fotograaf-met-vacantie een boekje opendeed.
— Wij zijn twee weken met vacantie gegaan; hebben de zaak dicht gedaan! Dat heeft heel wat overreding gekost. Och neen, niet omdat het bedrijf stil stond. Tenslotte, je wilt wel wat anders. En iedereen heeft vacantie nodig. Het hele jaar zit m'n man in de foto's.
Hij droomt er 's nachts van en kan mij plotseling wakker perren, als hij meent een moeilijkheid, waarmede hij dagen bezig is, theoretisch overwonnen te hebben.
— Als we toch met vacantie gaan, dán naar Zwitserland, zei hij. Dat komt, hij heeft al zovele films van vacantiegangers uit Zwitserland verwerkt. Echt waar, mijn man kan die Jungfrau en die Wetterhorn wel uittekenen, met z'n ogen dicht.
En nu..... U ziet het: hij heeft z'n hele inventaris op sleeptouw genomen. Er is eigenlijk niets veranderd. In plaats van thuis zijn werk te doen, doet hij het hier. Je krijgt er wat van..... Is dat nou een vacantie — wendde zij zich tot mijn vrouw.
De beide dames hadden elkaar gevonden. En wij hebben ongestoord kunnen praten over..... Nou ja! Wat doe je.....
's Avonds zei ik tegen mijn vrouw: Jammer, dat het geen rijke Amerikaan was! Ik kon het toch zó goed met hem vinden.....

M. S.

(Noot van de redactie: Wij geloven waarachtig dat wij die vent óók kennen.....)

DE BRUID

Even een klein raadseltje: wat is dit? U ziet hier een bruidje met korte sleep, dat zich van ons af begeeft, naar die in het wit geklede figuren op de achtergrond. Maar wat is dit, of beter, wat was dit? Denk even goed na, voor U de oplossing, die wij naar goede oude trant ditmaal op zijn kop plaatsen, leest.

Aan de kust van Zeeuwsch-Vlaanderen staan palen, die bij vloed onder staan, en bij ebb droog. Zij zitten dan ook vol zeevier. Daarvan ziet U hier het negatief. Overigens heeft deze foto, op groot formaat, en in deze aardige vormgeving, bestaat kwalitiein. (Gevonden in de stapels vacantiekiekjes van Cor van Weele)

VARI-TYPER NIEUWS (D. C. Rijk, Stationsweg 55, Den Haag) geeft in zijn Herfst 1952-editie veel interessants over schrijfmachines, waarmee men drukwerk maken kan. Achterin staat echter lezenswaardige over Alphot, het geanodeerde aluminium, dat men zelf lichtgevoelig maakt om er dan zelf copieën op te zetten (ook in halftoon), die water-, olie-, vuur- en slijtvast zijn. Dit is ideaal materiaal voor onvergankelijke graffoto's, doch evenzeer voor meterschalen, naambordjes, frontplaten voor instrumenten e.d. Het is glashard, korrelvrij en steriliseerbaar. Het is maar een tip. Niet alleen voor knutselaars.

EXACTA VAREX VX EN EXA zijn de camera's, die behandeld worden in overdrukken uit Bild und Ton, die de firma Heynderickx, Den Haag ons toezond. Ze zijn aldaar bij bescheiden aanvrage beschikbaar. De zeer grote veelzijdigheid dezer camera's komt voortreffelijk naar voren. Behandelde onderwerpen: natuurvorsing, watersport, chemische (micro-) analyse, medisch onderzoek, falsificaties, onderzoek van kunstwerken met kleurenfoto's, medische fotografie, microfotografie, dubbelbelichtingen, stereo.

METING VAN HET

scheidend vermogen

VAN LICHTGEVOELIG MATERIAAL

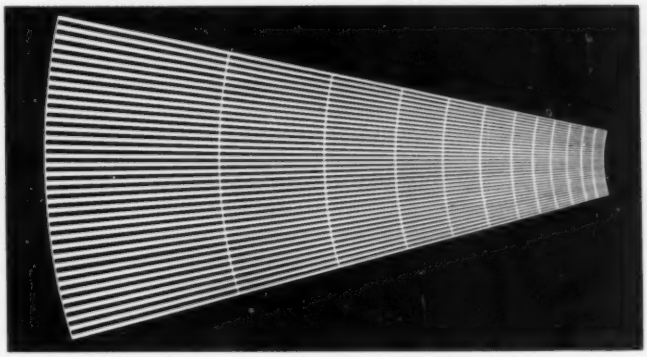

De Dr Schleussner Fotowerke G. m. b. H. in Frankfurt (Adox-films) hebben ons via de firma Meylink in Rotterdam een plezier gedaan, dat wij ook anderen gunnen. Daarom drukken wij de meetfiguur (opnieuw berekend door H. Blüm) hierbij af. (Het origineel is tweemaal zo groot).

SCHEIDEND VERMOGEN

Dit begrip komt in de fotografie naar voren zowel bij de bepaling van de prestaties van de optiek, als bij de kwaliteiten van het lichtgevoelig materiaal. Bij beide gaat het om de scherpte, en onder scheidend vermogen verstaan wij de minimale afstand waarop twee beeldpunten nog gescheiden worden weergegeven. Hoe ver die punten in het onderwerp uit elkaar liggen is bijkomstig, het gaat er om hoe ver wij bij verkleining van hun afstand in het lensbeeld — en de weergave daarvan op het negatief — kunnen gaan, voordat zij ineenvloeien, resp. dus nog juist als afzonderlijke punten worden weergegeven. Tenzij men speciale emulsies kiest, wint de optiek het in zijn s.v. vaak van de emulsie. Deze immers is door zijn korrelige structuur veel eerder aan de grens der mogelijkheden en indien het beeld diep ontwikkeld is (en de laag dik is) ontstaat ook verstrooiing in de (melkachtige) emulsie, zodat de contouren verwazen.
De hier van Schleussner ontvangen meetfiguur is bedoeld voor een proef op het scheidend vermogen van emulsies.

OPSTELLING

Stel de camera in, loodrecht op deze figuur. Beeld precies in het midden. Afstand: precies 50 maal de brandpuntsafstand van het gebruikte objectief, gemeten vanaf het objectief. Zet de camera muurvast op een statief, belicht met draadontspanner, stel nauwkeurig scherp en diafragmeer op f : 8 of 11. Verlicht de meetfiguur zijdelings en egaal. Let op dat hij niet glimt. Maak 6 tot 8 opnamen met verschillende belichtingstijd.
Doe ditzelfde met een film van andere emulsie van dezelfde gevoeligheid, bij gelijke belichtingstijden. Ontwikkel beide filmstroken op gelijke wijze, dus even lang, in dezelfde ontwikkelaar, bij dezelfde temperatuur.

VERGELIJKING

De negatieven zullen de figuur weergeven op een formaat van 2 mm lang bij 1,2 mm breed. Dit moet U bekijken onder een eenvoudig microscoop. U zult dan ontdekken, dat de uiteen waaierende lijnen aanvankelijk nog gescheiden staan, doch dan ineenvloeien. De breedste strook geeft 30 lijnen per millimeter, elke volgende kleinere strook geeft 10 lijnen/mm méér; de kleinste strook heeft dus (op Uw negatief) 150 lijnen per millimeter, gemeten op de witte scheidingslijn.

CRITISCH

U kunt met deze proef vergelijken welke emulsie naar scheidend vermogen gunstiger werkt dan een andere. U moogt niet besluiten tot een exact getal en zeggen: deze film geeft (*bv.*) 120 l/mm. Het resultaat is nl. een mengsel van diverse factoren, waarvan wij als voornaamste noemen: de ontwikkelaar, de belichtingstijd, de verlichting van het object (contrast), het camera-objectief, de camerabouw (nauwkeurigheid). Het heeft dus alleen zin, als U een prima camera hebt op een prima statief, als er geen trilling was, als U een f.k. ontwikkelaar gebruikt, en het negatief bekijkt dat een normale gradatie bezit na Uw normale, gebruikelijke ontwikkeling. En dan kunt U nog slechts concluderen: deze film heeft voor de bij mij geldende omstandigheden een wat beter scheidend vermogen dan die andere van gelijke gevoeligheid.
Met deze zaken moet men nl. voorzichtig omspringen doch wij wilden U de meetfiguur toch gaarne geven.

•

OPERATIE CICERO is de Foxfilm, die thans in Nederland draait, en waarin die merkwaardige spion „Cicero" zulk fantastisch copie-werk levert met de Leica. De importeurs van de Leica hebben aan deze film een wedstrijd verbonden, waarbij men van Cicero (met zijn reuze-Leica, nl. 10 maal ware grootte) de beste foto moet proberen te maken. Een voortreffelijk idee, en een kans voor allen om een mooie prijs te verdienen. Hier de foto van B. Phielix in Den Haag, die Cicero in Asta wist te knippen. Houdt de filmprogramma's dus in het oog en grijpt Uw kans.

HET BEELDVERHAAL, dat wij in het vorige nummer gaven op pag. 298, zat verkeerd in elkaar. De auteur tikte ons op de vingers, want door hem werd de opeenvolging anders gezien. Door ons zijn de eerste twee foto's verwisseld, en het grappige is, dat wij ook in deze verkeerde plaatsing het verhaal zo logisch vinden: de ongerepte natuur, de „afbraak" en de voltooiing. De auteur zag het aldus: de het verdwijnt, wachters aan de rand, de vervulling.

EEN HEEL INTERESSANT BOEKJE wordt door de N.V. Odin te Nijmegen toegezonden als U daar om vraagt: Het ontstaan van de Leica. Een brokje constructeursgeschiedenis over de bekendste camera ter wereld.

REPROGRAFISCH INFORMATIE-CENTRUM EN SHOWROOM

van het Nederlands Genootschap voor Documentreproductie, Nieuwe Gracht 74 te Haarlem

Sedert enige tijd is in de vergaderzaal van het Genootschap voor Documentreproductie een permanente tentoonstelling ingericht door een aantal leden van de Sectie Handel.
De betrokken firma's tonen hier een uitgebreide documentatie over de door hen in de handel gebrachte, c.q. vervaardigde producten, waarbij tevens apparaten van beperkte omvang worden geëxposeerd.
Buitendien beschikt het Reprografisch Informatie-Centrum zelve over aanzienlijk documentatiemateriaal betreffende de Reprografie, hetwelk uiteraard niet beperkt blijft tot hetgeen hier te lande op dit gebied wordt gebracht, doch waarin een schat van gegevens is verzameld uit de buitenlandse literatuur.
Het Nederlands Genootschap voor Documentreproductie heeft hiermede de mogelijkheid geschapen voor alle belangstellenden om zich te oriënteren over de mogelijkheden, welke de Reprografie biedt.
De showroom is geopend voor bezoek elke werkdag van 10 tot 12 uur en van 14 tot 16 uur, behalve 's Zaterdags.

FILMVERHUUR VAN „UITENBROEK"

We hebben U, in enkele berichtjes, reeds kunnen wijzen op een aantal goede smallfilm-verhuur-kantoren. De firma Uitenbroek in Rotterdam (Mathenesserlaan 336) kunnen we er nog aan toevoegen.
We doen dat met temeer plezier, omdat de ontwikkeling van dat verhuur-bureau opnieuw bewijst, dat hier specialisatie en vakmanschap nodig zijn om te slagen.
In den beginne was er de fotohandel „Uitenbroek-Foto-Smalfilm", Rotterdam-Z. Om de smalfilm-klanten ter wille te zijn, werd er een aantal „stomme" 16 mm-films in verhuur genomen. Dat is ongeveer zes jaren geleden. Maar al spoedig bleek dat het noodzakelijk was om die verhuur volkomen los te koppelen van de fotohandel, als er werkelijk iets uit zou moeten groeien. Men deed dat op 1 Juli 1948, en vanaf dat ogenblik is „Uitenbroek-Film" op gang.
Successievelijk werd een collectie films gekocht, die soms met véél en soms zonder succes werden „uitgebracht", want in de filmverhuur is het als in een uitgeverij van boeken: men wéét het nooit.
Niettemin: het verhuurkantoor bleek levensvatbaar. Eind 1951 deed de firma E. M. Weissman, Den Haag, zijn gehele collectie films van de hand en „Uitenbroek-Film" heeft er de belangrijkste van in verhuur overgenomen.
In dit seizoen komt men met enkele grote, bijzondere speelfilms, terwijl ook het aantal „stomme", korte films is uitgebouwd. Voorts is men begonnen (de vraag daarnaar bleek groot!) met de verhuur van 8 mm-copieën van diverse interessante films. We hebben er enkele van gezien; de kwaliteit viel ons niet tegen; en we wéten wat men op dit gebied nog wel eens aanbiedt.....
Er zijn daar aan de Mathenesserlaan enthousiaste mensen aan het werk: de heer Uitenbroek-zélf en zijn assistent Holzhauer. En met een dergelijk enthousiasme kómt men er wel.

•

WEITBLICK heten de drie deeltjes, welke Foka N.V. (Rotterdam) ons toezond, en waarin interessante details staan over de Contax D, de Contax S, de Tenax, Meyer-objectieven, Zeiss-sluiters, de Beltica, de Meister Korelle en het omkeerprisma voor de Practica.

DIE MAURERDIATEI (dat handige diadoosje, vorige nummer) blijkt in Nederland vertegenwoordigd te zijn door de firma Labohm in Amsterdam. Waarom schreef die meneer Widmer dan anders?

Foto 1952
weer als een dik boek in Uw kast!

Men moet op tijd ook een bekentenis weten te doen en deze luidt dàmaal: wij zijn gezwicht. Zovelen hebben ons gevraagd, de mogelijkheden van FOTO een werkelijk boek te maken, toch te blijven bekijken. Dat hebben wij gedaan, het héeft moeite gekost, maar het is ons gelukt: *U kunt via ons Uw jaargang FOTO 1952 weer collectief laten inbinden.* In een sterke grijze Linsonband, met roodbruine opdruk, ook op de rondgezette rug. Wat voor ons als het belangrijkste gold: wij hebben de prijs hiervoor, inclusief kosten van terugzending, kunnen handhaven op *f* 3,50 per gebonden jaargang.
Enkele restricties echter moeten gesteld worden, die hier volgen:
1. De in te binden jaargang(en) moeten vóór 15 Januari 1953 in ons bezit zijn. Zij worden in één gang gebonden, en na dit datum te binden jaargangen moeten *f* 1.— meer kosten door individuele behandeling.
2. Er kunnen geen losse bladen, opplakvellen e.d. in behandeling worden genomen, dus de nummers worden uitsluitend gebonden zoals zij zijn.
3. Losse banden kunnen (helaas) niet worden geleverd.
Wenst U van deze mogelijkheid gebruik te maken, *zend ons dan Uw jaargang toe vóór 15 Januari, leg de nummers ineens in de goede volgorde, en verwijder zelf de pagina's die U niet meegebonden wenst.* (Bedenk hierbij: als U er voorin een blad uitscheurt, verdwijnt er achterin óók een!) Laat U de nummers zoals ze zijn, dan krijgt U een dik boek, neemt U pagina's weg, dan wordt het dunner.
Schrijf met potlood op de pagina „Van de Redactie" van het bovenste (Januari) nummer, in het wit direct boven de tekst, dus midden in de pagina, Uw volledige naam en adres. Dit waarborgt dat U Uw eigen jaargang terug krijgt. Schrijf niet op de rand van het papier, want daar wordt iets afgesneden.
Verpak Uw nummers zeer degelijk, bescherm vooral de hoeken, dat is bitter nodig. *Adresseer aan Redactie FOTO, IJsselkade 32, Doetinchem,* en *vermeld opvallend JAARGANG INBINDEN. Doe daar geen correspondentie bij.* Een inhoudsregister wordt door ons bijgevoegd.
Gireer tegelijk met verzending van Uw jaargang de bindkosten: postrekening 502258 ten name van Afd. Boekhandel „C. Misset" N.V. te Doetinchem. *Beslist daarbij vermelden:* inbinden ..... jaargang(en) FOTO 1952 en Uw naam.
Wij hopen half Februari de gebonden jaargangen terug te zenden. De juiste datum maken wij nog bekend.

•

Daarnaast zijn er nog de eveneens velen, die de zelfbindende *Emka-map* wensen te bezitten voor 1953. Ook dit kan, met opdruk, indien U op het hierboven gegeven gironummer per band *f* 3,25 overmaakt, en niet vergeet er op te vermelden: voor Emka-map FOTO 1953. Deze wordt U dan franco toegezonden.

•

Ei wat doen wij nu met de jaargang 1951, want ook deze zult U nu gaarne in de uniforme rij willen zien met gelijke rug. Wel, U kunt deze desnoods meesturen met de jaargang 1952, mits goed gescheiden, en ook daarvoor gireert U tevoren *f* 3,50 per te binden jaargang. Zij worden in eenzelfde band met opdruk 1951 gebonden. Dezelfde inzendtermijn. Bij ontvangst na 15 Januari *f* 1.— meer. Voeg hiervan dan *wel* de inhoudsopgave bij, voorin het bovenste nummer.
Van harte hopen wij, het thans een ieder naar de zin te hebben gemaakt en men zet zich reeds schrap, om de lawine te verwerken. Voor ons is het opnieuw een genoegen straks te zien, hoe ons geschrijf van maand tot maand zoveel waardering oogst, dat men het bewaren wil, herlezen en raadplegen.

Het register op de inhoud 1952 zal worden meegezonden met het Januari-nummer.

.....tot hij naast door een hoog hek.....

Het sneeuwt in Holland...

Het sneeuwt in Holland en alle grauwe lelijkheid, al het kale winterse wordt bedekt met de zachte, geruchtloos vallende vlokken.

Alle geluid wordt stil en ons gebaar vertraagt.
Niet, dat we de kou niet voelen. O nee, hij prikt nog steeds in onze tenen en knijpt ons in de oren.

De sloten en plassen liggen dicht, want het vriest ook en nu komt het uur, waarop wij bij het knappende haardvuur oude minnebrieven verscheuren en een teug wijn drinken..... en hebben wij geen haardvuur, geen wijn en geen min, dan doen wij het wel met het roodgloeiend oog van 't zwarte haardgezicht en met een spannende „Saint" of een „Silvère".....

Alzo hij niet, de gegrepene, de door de schoonheid aangedane. Hij neemt zijn wapen, zijn camera, klimt op zijn moderne ros, de bromfiets, en gaat op zoek naar avontuur. Het avontuur van de sneeuw, dat te vinden is in de kromming van de oude weg rondom de stad.

Maar ook ik snel het avontuur tegemoet, gewapend met mijn ballpoint en volg zijn voetspoor, maar ik, och arme, wacht en wacht in eenzaamheid op het verlaten perron op aansluiting van de droom.

.....gesloten! ja wij zijn in Holland en het sneeuwt.....

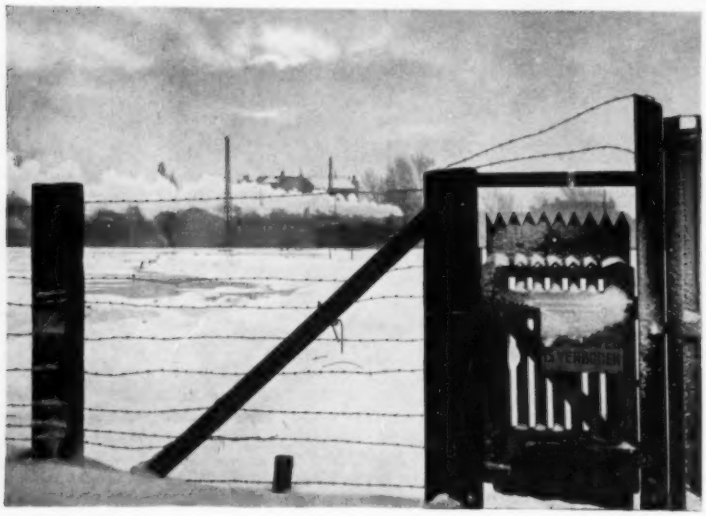

Toch vind ook ik het avontuur, dat openbloeit als een witte bloem, want ik zie de besneeuwde houtvlotten, die zijn als droomvlotten, waarop onze illusies en luchtkastelen wegdrijven, waarheen? Naar een nevelige verte, ach ja, welbekend.....

En als wij elkaar eindelijk terugvinden, dan vraag ik het hem, met klem: hoe doe je dat, het vastleggen van die rulle sneeuw? Vertel mij het geheim.....

Gewoon, zegt hij, je gaat op stap met heel vroeg licht of met late zon en je belicht kort, anders lopen je hoge lichten dicht.

O, zeg je, anders lopen mijn hoge lichten dicht, en je knikt gewichtig en zegt wijs (hoewel je er naar raadt): en zeker ook kort ontwikkelen.

Juist, zegt hij, goed gesnapt, en nu ga ik weer op stap. Het avontuur komt dan vanzelf.

En hij grijpt met zijn camera een boerderijtje, dat geëtst ligt tegen de lucht en snelt verder en grijpt dan weer de achter een boom glurende, ondergaande zon, die tovert met haar stralen en verder snelt hij, tot hij raast door een hoog hek en er omheen holt als een hondje en het van alle kanten besnuffelt, tot hij weer verder holt en nu staat voor een hek, dat gesloten is.

De felle dreiging van de lucht er boven doet hem terugdeinzen. Gesloten! Ja, wij zijn in Holland en het sneeuwt.....

Annie Aufderheyde

.....droomvlotten.....

.....een boerderijtje, geëtst tegen de lucht.....

Foto's F. Monshouwer, Rotterdam

Op de Snijtafel

Foto's voor deze rubriek kunnen te allen tijde worden gezonden naar redactie FOTO, Uitgevers-Mij „C. Misset" N.V. te Doetinchem, met vermelding links boven op de enveloppe: Snijtafel. De heer Hens verzamelt deze foto's, en kiest daaruit om zijn onderwerp te illustreren. Men houde er rekening mee, dat zij aldus lang in portefeuille kunnen blijven. Zend niet groter in dan 13 x 18 of 18 x 24 maximaal, liefst ongemonteerd. De beste foto uit de oogst van elke maand wordt door de heer Hens gewaardeerd als Foto van de Maand, en door ons met een premie (deeltje ter keuze uit de Foto-serie) beloond. Zend goed werk in, het behoeft niet volmaakt te wezen, maar het moet wel iets willen uitdrukken.

Onze medewerker Hens koos ditmaal een handvol foto's van de thans tentoongestelde collectie Nederlands werk, die daarmee de 14e Nationale Kerstsalon-Bondssalon vertegenwoordigt. Hij behandelt deze foto's naar hun kenmerkend karakter: romantiek, realiteit, eenvoud van motief, visie, decoratie, sfeer, lijnwerking, beweging.

Toevalligerwijze loopt hij hiermede vooruit op een redactioneel plannetje, dat wij in het komende jaar hopen te verwezenlijken, door in een aantal „hoofdstukken" de verschillende bouwende elementen te bespreken, en met karakteristieke voorbeelden te tonen, waaruit een foto opgebouwd kan blijken, zoals daar zijn: vorm, patroon, lijn, structuur. Met de voorbereiding hiervan is reeds een aanvang gemaakt, en aan elk artikel, dat een dezer vormende elementen gaat bespreken, willen wij een wedstrijd onder de lezers verbinden.

Dit lijkt ons een uitstekende „cursus", waardoor men zich meer bewust kan maken van wat men doet, beter de middelen zal begrijpen welke ten dienste staan, en deze ook stijlzuiver kan toepassen. Hierbij zal zeker blijken, dat een foto als een sleutel op twee of drie sloten passen kan, en in deze technische vergelijking schuilt een grappige aanwijzing: dat hij alleen passen kan, indien bij deze „sloten" een zekere overeenstemming van grondvorm aanwezig is. Met andere woorden, indien zij harmonisch tot elkaar liggen.

Wij willen hier echter niet verder daarop doorgaan, daar een en ander bij de inleiding vanzelf ter sprake komt. Thans moet de heer Hens aan het woord komen, die een andere grondvormkeuze volgt, doch daarmee eveneens de ogen open maakt voor de wijze, waarop een foto ook bekeken kan worden. Laat zijn spontaan uit het hart gewelde bespreking een prikkel voor U zijn de Amsterdamse Salon te bezoeken. Er is prachtig werk, van een gehalte, dat vorige jaren verre overtreft, en in een omvang daarbij, die bijzonder verheugend is. Besef wel, dit is onze Nationale Salon. Het Evenement dat jaarlijks terugkeert en waar de kopstukken elkaar ontmoeten.

Evenals het vorige jaar verzocht de redactie van „FOTO" mij deze keer mijn zakmes eens gesloten te houden en mijn bijdrage wederom te wijden aan de Kerstsalon. Er worden in ons land verschillende Kerstsalons gehouden, maar U begrijpt dat hier bedoeld wordt de Nationale Kerstsalon van Fotografische Kunst te Amsterdam, die het praedicaat „Bondssalon" heeft verworven.

Het verschil met verleden jaar is, dat toen de Kerstsalon na beëindiging, thans vóór de opening besproken wordt.

Toen de „Snijtafel-rubriek" enkele jaren geleden in het leven geroepen werd, was de grondgedachte de ernstig werkende amateur, hetzij beginner of gevorderde, iedere maand een kleine dosis fotografische vitamine te verstrekken. Het „snijden" was dus niet primair, maar slechts één van de vele middelen om tot het doel te geraken. Vandaar dat ik in andere bijdragen wel eens meer met opzet het snijmes niet gehanteerd heb, want snijden kan ook wel eens een obsessie worden. Er zijn ook chirurgen, die hun hart verpand hebben om het mes er in te zetten; anderen die er eerst dan alleen toe overgaan wanneer zachtzinniger middelen gefaald hebben. En gelukkig dat er hier maar één persoon voor deze rubriek is, die snijdt. Stel U voor dat er meer mee belast waren, dan zou het met een foto wel eens kunnen gebeuren als met dat jongetje, dat voor het eerst een lange broek kreeg, een afdragertje van een oudere broer. Die broek was te lang en hij vroeg zijn moeder hem te bekorten. Moeder had geen tijd, evenmin als zijn beide oudere zusters. Maar toen het nacht geworden was, kregen zowel de moeder als de beide zusters medelijden; om de beurt gingen zij snijden en drie keer werd de broek een stukje korter, met het gevolg? Enfin, het slot van het verhaaltje kunt U zelf wel vinden. Zo zou het ook wel eens met een foto kunnen gebeuren. Iedere overdaad kan een mens, maar ook een foto noodlottig worden.

Ik heb het voorrecht gehad om ook dit jaar weer met vier kopstukken op fotografisch gebied de inzendingen te jureren. Inderdaad een voorrecht, want tegenover het geven van eigen kennis, werkkracht en tijd staat een verruiming van blik en inzicht door het beluisteren van de verschillende opvattingen op fotografisch gebied, dat voor een college niet behoeft onder te doen. Het is een genot eigen mening aan die van anderen te toetsen, want de associaties die bij een beschouwing en beoordeling een rol spelen, zijn zo legio, dat men na iedere bespreking zijn geest verfrist heeft, stof tot overdenking mee naar huis neemt, voelt dat het zich in dienst stellen van een culturele zaak het leven waard maakt geleefd te worden. Wat bij een jurering als deze plaats vindt, kan door ieder groepje fotografen gedaan worden met evenveel voldoening en succes.

Wanneer ieder jaar opnieuw een collectie eerste klas fotografisch werk in een 3-tal zalen op tafels uitgespreid ligt, dan wordt men wel eens stil van bewondering over de voortdurende ontwikkeling van de Nederlandse fotografie, voelt men een hart onder de riem gestoken, omdat hieruit blijkt dat al het zwoegen niet tevergeefs is en kan men een gevoel van dankbaarheid niet onderdrukken, dat uit de deelname van de prominente amateur- en vakfotografen waardering en erkenning spreekt.

Evenals de jury is samengesteld uit vogels van diverse pluimage, zo kan men dit ook van de inzenders en inzendingen zeggen. Nagenoeg alle stijlen en opvattingen liggen dan kris-kras door elkaar en niet alleen de buitenstaander, maar ook de insider vraagt zich op het eerste gezicht af: „Wat zal het een toer zijn om uit al dat schoons een keuze te doen!"

Drie uur lang geeft ieder jurylid zijn ogen de kost — het is dan stil, want er wordt niet gesproken, stil als bij een kunsttentoonstelling en ieder voor zich vormt zich een oordeel zonder zich door een ander te laten beïnvloeden. Want zouden eenmaal de sluizen van welsprekendheid opengaan, zou het voor en tegen door ieder aan een discussie worden onderworpen, dan zou het leed niet te overzien zijn, zou men avonden nodig hebben met als eindresultaat, misschien een iets ander, maar toch geen beter resultaat.

De wereld wordt met de dag kleiner, het millioenenleger der amateurs met de dag groter en op dat leger is het gezegde van toepassing: „Velen zijn geroepen, weinigen uitverkoren". Ik breng U in herinnering mijn artikel in het October-nummer van „FOTO" „Controverse

vakman—amateur" (zie pagina 278). De amateur-fotografie kan niet beter tot bloei worden gebracht dan door de amateur-fotografen verenigingen, waarvan thans alle bestaande bij de Bond zijn aangesloten. Zij vormen tezamen de lagere fotografische school. In die school worden examens gehouden door „de foto van de maand" of verenigingswedstrijden. De Bondswedstrijden vormen het examen der middelbare scholen; de Nationale Kerstsalon is het doctoraal-examen der Hogeschool. En dat iedere vergelijking mank gaat, komt ook hier tot uiting, omdat in het fotografisch leven nog geen studiebeurzen ter beschikking worden gesteld, om de kosten aan de inzending verbonden te bestrijden. Want vraag niet wat het tegenwoordig aan materiaal kost om drie 50 x 60 vergrotingen voor elkaar te krijgen en wanneer ik dan het artikel „Controverse vakman—amateur" in het geding breng, dan is het alleen om de critiek bij voorbaat te elimineren, dat de amateur t.g.v. de vakman, wat de kosten aan materiaal betreft, een achterstand heeft. Met hetzelfde recht zou men een onderscheid moeten maken tussen de gefortuneerde en de onbemiddelde amateur. Ik erken volmondig, dat een 24 x 30 het afleggt tegen een 50 x 60. Maar misschien zullen wij het nog beleven, dat de Nationale Kerstsalon ook de aandacht van het buitenland zal trekken en zal een volgende generatie ons streven als pionierswerk betitelen.

De redactie s'ond mij toe een 11-tal foto's aan een bespreking te onderwerpen. Ik kan hiervoor niet dankbaar genoeg zijn, want evengoed als: „voorbeelden strekken, maar daden trekken", legt het geschreven woord het al tegen het visuele beeld.

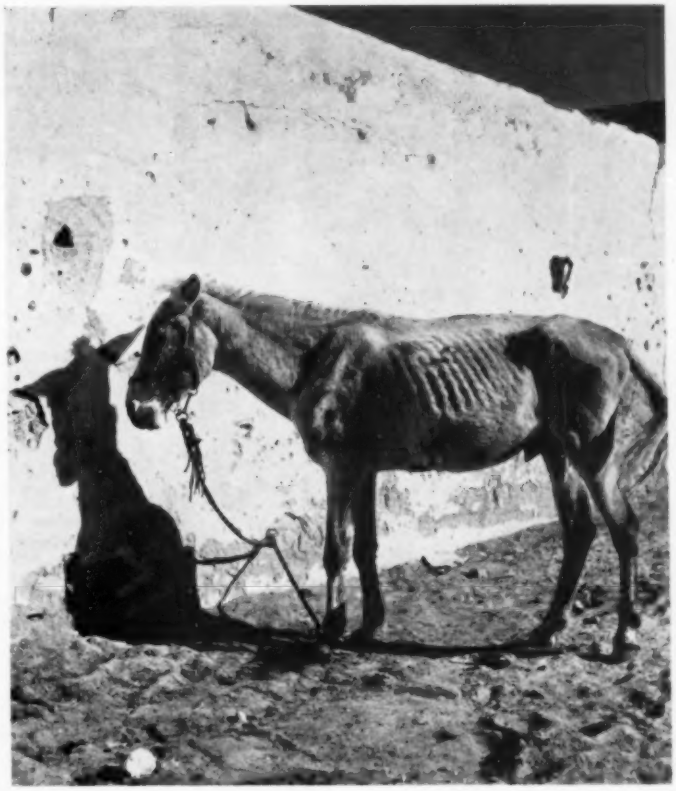

F. L. Lemaire, Amsterdam — *realiteit*

Cliché's op kunstdruk zijn kostbaar. Bij mijn keuze liet ik mij leiden door de gedachte een zo groot mogelijke verscheidenheid bijeen te brengen van de vele facetten, die de hedendaagse fotografie kenmerken. Op het ogenblik dat ik deze beschouwing neerschrijf, zijn mij de namen der makers onbekend. Evenmin heb ik zekerheid of dit 11-tal in zijn geheel wel aangenomen is, doch dit kan gevoeglijk buiten beschouwing worden gelaten. Bij de beoordeling worden bij wijze van spreken artisticiteit, originaliteit van het gegeven, visie, verantwoorde scherpte en toonwaarden door elkaar geroerd en uit dit brouwsel, als bij een alchimist, komt dan de persoonlijke uitspraak naar voren. Het kan niet op een weegschaaltje afgewogen worden en telkens heeft de practijk bewezen, dat de spontane indruk ook bij latere analysering in de meeste gevallen juist is, d.w.z. voor het individuele oordeel. Het is een kwestie van harmonie tussen gevoel en verstand.

E. J. Gallas, Den Haag
romantiek

P. C. Tonjes, Den Haag — *eenvoud*

ROMANTIEK

Fotograaf! Tot welke categorie U ook behoort, wanneer U inzendt voor een wedstrijd wordt Uw werk becritiseerd. U legt examen af. Hebt U zich wel eens gerealiseerd dat ook mijn maandelijkse bijdrage een examen is? Ook mijn opvattingen worden op de weegschaal gelegd en ik ben er van doordrongen, dat ook mij critiek niet bespaard wordt.

Daar staat de foto voor mij. „Berglandschap" noem ik haar, want de titel ontbreekt. Het is Zondagmiddag en het regent, maar het deert mij niet. Ik zie alleen de zon, alleen de goddelijke schoonheid van het landschap en het is, zoals ik bij de jurering een der juryleden hoorde zeggen: „Het is als een gebed". U ziet een kleine reproductie; ik de 30 x 60 afbeelding. Een vergroting van een kleinformaatnegatief; de hedendaagse techniek in dienst van de schoonheidsbeleving, van de veredeling van de mens. Er zijn eeuwige en tijdelijke waarden. Dit beeld zou een eeuw geleden de beschouwer in verrukking hebben gebracht. Het brengt de hedendaagse beschouwer nog in verrukking, het zal over een eeuw niets aan waarde hebben ingeboet. Iedere loftuiting doet eigenlijk schade. Maar ik kan niet zwijgen, ik moet spreken. Over compositie, over evenwicht, over toonwaarden gesproken! Wat een achtergrond! Er staat zo goed als niets op en toch alles. Van de rechterbenedenhoek leidt de weg naar het centrum van het beeld. De donkere lijn, uitgaande van de linker benedenhoek, is de tegenhanger. Waar kon de wagen met voerman beter geplaatst zijn? Ze vormen het hoofdmotief, kunnen niet gemist worden. Het huisje met de drie hoogopgaande bomen links, in volume verreweg de meerdere, zijn eveneens onontbeerlijk en toch weer bijzaak tegenover het hoofdmotief. Hoog staat de zon aan de hemel met een prachtig tegenlicht en lichtsprankeling over de toppen der bomen en bosschage. Het hoogste licht op dat gedeelte van de weg waar verder niets op te zien is. Fotograaf, ik benijd U dat U dit gegeven bent tegengekomen, dat U het gezien hebt en dat het U getroffen heeft; ik benijd U de kleinformaattechniek zo machtig te zijn. Ik zou U toe willen wensen, dat het U moge gelukken een uitgever te vinden die van dit beeld een

A. Dronkert, Dordrecht — *visie*

C. Jonker, Amsterdam — *rhythme*

koperdiepdruk door de allerbeste drukkerij zou willen doen vervaardigen. Ik zou zelf de eerste koper zijn, de uitgever zou niet bevreesd behoeven te zijn de oplage te zien vergelen en honderden fotografen of leken zouden op het bezit er van prijs stellen. U zoudt de mensheid en de fotografie er een dienst mee bewijzen.

REALITEIT

En dan val ik van hogere sferen met één slag op de aarde terug. Harde realiteit en schrijnend leed. Wat is er door de eeuwen heen niet geleden door mens en dier? Een grotere tegenstelling tussen dit beeld en het vorige is haast niet denkbaar en al is de grens tussen l'art pour l'art-fotografie en dienende fotografie niet streng te trekken, toch is m.i. de grote waarde van dit beeld gelegen in het leggen van de vinger op de wonde plek. In beide gevallen wordt men ontroerd; ginds door de schoonheid der natuur, hier door het lijden van een dier, dat machteloos staat tegenover de wreedheid van de mens, die zonder gevoel dit lijden kan gedogen. Wat in het ene beeld uit kunstzinnig oogpunt veroordeeld zou kunnen worden, in casu, de overheersend kale haast detailloze muuroppervlakte, krijgt in dit geval betekenis. Natuurlijk is het toeval en toch zal deze harde en koude muur in het onderbewustzijn van de fotograaf hem ontroerd en hem er toe gebracht hebben dit tafereel vast te leggen. Men kan dit beeld niet beschouwen zonder de gedachte nog meer dan tot nu toe zijn steentje bij te dragen om het dierenleed te verzachten. Hier zou iedere artisticiteit van een mooi tegenlichtje het resultaat eer na- dan voordeel hebben gebracht. Het is in één woord een beeld van troosteloze ellende. In gelijke mate als men de vertroeteling van een vetgemest schoothondje dat aan tafel met een servet om en een bordje voor zich mag meeeten, kan veroordelen, is dit bij deze hemeltergende verwaarlozing het tegenovergestelde geval. Ook hier zou een vermenigvuldiging van dit beeld de maatschappij ten goede komen.

J. L. du Parant, Dordrecht — *decoratief*

George Braun, Maastricht — *decoratief*

Frater M. Liduinus, Utrecht — *decoratief*

H. Kerswagen, Driebergen — *sfeer*

EENVOUD VAN MOTIEF

Men zegt wel eens dat het hoogste goed van een kunstenaar bestaat in het weglaten en door alle eeuwen heen heeft de kunstenaar met het klimmen der jaren en verdere ontwikkeling van zijn talent het hoogste getracht te bereiken door vereenvoudiging, hetzij in motief, in kleur of in lijn. Men behoeft de ontwikkeling van Rembrandt's kunst maar op de voet te volgen om deze uitspraak bewaarheid te zien. In zijn jeugd was hetgeen er op stond pronkerig, later hetgeen er in zat. Eerst was het het menselijk masker (ieder mens draagt een masker), later werd het de ziel. Ook in het fotografisch beeld kan een ziel huizen, die alleen door bespiegeling ontdekt kan worden. Kan men zich simpeler motief denken dan deze twee halmen? Het doet Japans aan. Toen de Europese beschaving nog niet meer dan een barbarendom was, had de Chinese en Japanse cultuur de hoogste graad van ontwikkeling bereikt en het was eerst in het midden der vorige eeuw toen die landen zich voor de Europese beschaving open stelden, dat men een kijk kreeg op en zich klein gevoelde tegenover die hoog ontwikkelde cultuur.

Men moet in wezen kunstenaar zijn om dit simpele gegeven van twee riethalmen tot een compositie van een dergelijke schoonheid samen te stellen. Op de juiste plaats gesteld met in de directe omgeving en tevens in het centrum van het beeldoppervlak het hoogste licht, de prachtige weerspiegeling in het water met er om heen de enkele lichte stippen en last but not least het zacht golvend wateroppervlak zelf. Tegenover de verticale richting van de riethalmen met hun weerspiegeling tevens een diagonaal werking van linksbeneden naar rechtsboven in de zachte golving van het water. Wat is er maar weinig materiaal voor nodig om iets groots tot stand te brengen, maar hoe moeilijk is dit niet om tot een gedicht van schoonheid te worden gecomponeerd.

Een geheel ander motief, maar tot dezelfde categorie behorend, wordt gevormd door „Wiek". Men moet er maar toe komen, men moet maar durven, men moet het maar zien. Afgescheiden van wat het voorstelt,

H. Braggaar, Delft — *lijn*

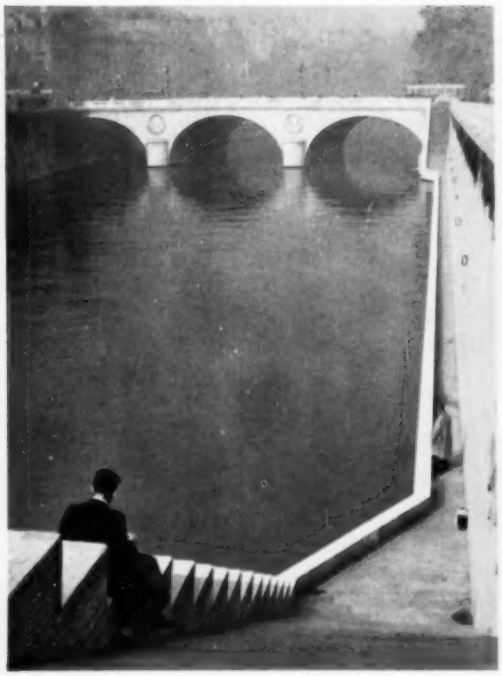

F. Beck, Den Haag — *dynamiek*

zijn de compositie en het rhythme bewonderenswaardig. Zonder de prachtige wolkenlucht en de rijke toonschakering zou dit beeld waardeloos zijn. Even storen mij de te donkere linker onder- en bovenhoek, ongetwijfeld iets te sterk doorgedrukt. De rechter begrenzing van het beeld, gevormd door een der drie andere wieken, kan niet gemist worden, geeft niet alleen een zekere stabiliteit, maar vertoont eveneens eenzelfde rhythme. Fraai van werking is de convergerende werking der lijnen naar de rechter bovenhoek, in evenwicht gehouden door de dwaralatten die naar de linkerbovenhoek gericht zijn. Wanneer het onderwerp voor een fotowedstrijd had geluid „Molendetail", dan zou het niet gemakkelijk zijn een nog betere compositie samen te stellen, waarbij zowel de karakteristiek als de decoratieve werking zulk een harmonisch geheel zouden vormen.

VISIE

„*Sonatina*" is een specimen van visie op een geval en een stimulans voor die fotografen, die de schrik om het hart is geslagen, dat langzamerhand onze onderwerpen uitgeput zouden zijn. Het aantal is zo oneindig groot, dat die vrees ongegrond is. Wij staan pas aan het begin en het is niet nodig in excessen te vervallen. Mij heeft deze compositie en deze bijzondere visie buitengewoon getroffen. De verlichte tegenkant van het opengeslagen vleugelblad trekt door zijn diagonaalrichting sterk de aandacht, wordt gesteund en dus in evenwicht gehouden door de steunstang van veel geringere toonwaarde. Beide lijnen, die in zekere zin een driehoek vormen, worden onderaan gedragen door de perspectievische evenwijdigheid der lijnen, die gevormd worden door het toetsenbord en hun weerspiegeling in de vleugel zelf. Alles tezamen een spel van lijnen, loskomend van een nagenoeg diepzwarte fond. En dit alles slechts secundair, zij het ook onmisbaar om de pianiste in de ovale spiegel als hoofdmotief te verantwoorden.
Van het diepzwart der rechterzijde en de zwart-wit werking van de vleugel zelf, via het muziekboek, wordt de blik gericht naar het hoofdmotief. Moderne visie op een muziekthema, waar men uit artistiek oogpunt in het rechter benedendeel misschien nog een tegenwicht gewenst had tegenover de ovale spiegel, maar dat er nu eenmaal niet zijn kon, tenzij men het met de haren er bij gesleept zou hebben.

DECORATIE

Evenals een behangsel- of gordijnpatroon bekoring kan opwekken door zijn decoratieve werking, zo kan ook bij een foto het gegeven bijzaak, de decoratie hoofdzaak zijn. Bij ieder fotografisch beeld, bij het een meer dan bij het ander, speelt die decoratieve werking een belangrijke rol. Hetzelfde geldt voor een schilderij; reden waarom een schilder tijdens de afwerking nu en dan zijn doek onderste-boven tegen een muur plaatst, zich losmaakt van de voorstelling door het op grote afstand of via een spiegel te bekijken.
Die decoratieve werking treffen we hier op schitterende wijze bij de zwaar besneeuwde dunne takken aan. Wat is hier per slot van rekening het gegeven? Een paar dunne takken met een grillig gevormd sneeuwdek, door velen vaak gezien en onverschillig voorbij gelopen. Zoiets is altijd een onderdeel van een geheel; men ziet het geheel en kan het onderdeel er niet van losmaken. Hier is de motiefzoeker het onontbeerlijke instrument, waarmede men in eerste instantie de compositie kan bepalen. „Passieve" compositie, omdat men uit het detail nog wel eens een kleiner detail zou willen laten vervallen, als men het in zijn macht had. Uit de linkerbovenhoek richt zich de hoofdtak diagonaalsgewijze naar de rechterbenedenhoek, terwijl de bovenste tak, door het zware sneeuwdek enigszins gebogen, een natuurlijke begrenzing der bovenzijde vormt. Had de maker het voor het zeggen gehad, misschien zou hij het iets te zware sneeuwdek links hebben weggelaten. De toppen der bomen aan de onderkant vormen daar eveneens een natuurlijke afsluiting. Een prachtig voorbeeld van tegenlicht; de zon precies achter het uiteinde van de hoofdtak. Dank zij de juiste zonnestand en de prachtige toonschaal is dit sublieme effect bereikt.
Zou de vorige foto als het symbool van „winter" aangeduid kunnen worden, in gelijke mate is „*Bloesem*" een lentesymbool. Even groot als het onderscheid van jaargetijde tussen winter en herfst is, in gelijke mate verschillen beide voorbeelden. Bij beide een paar takken, het ene paar bedekt met een zware terneerdrukkende last, het andere paar onbelast. Ook hier is de plaatsing onberispelijk. Bij de beschouwing kunnen wij ons niet onttrekken aan een luchtig omhoog zweven, een opgaan naar het licht en de warmte, tezamen „teerheid" uitbeeldend. En dan treft mij persoonlijk als blikvanger dat éne doorzichtige bloesempje, dat omsloten wordt door de andere wittere, maar toch niet zo symboliserende bloesems. Men zou deze compositie eens op transparantpapier met een enkele lijn moeten overtrekken om dan pas de pracht er van te ontdekken. De toonwaarde van de achterwand is juist gekozen. Was hij donkerder geweest, dan zou de teerheid hebben ingeboet; was hij daarentegen lichter geweest, dan zouden én bladeren én tak te sterk op de voorgrond zijn getreden, waardoor aan het geheel afbreuk gedaan zou zijn.
Van een geheel ander karakter is „*Still life*". Drie vogels van diverse pluimage. Neem alleen de verlichting maar: fel tegenlicht, frontverlichting, strijklicht. In de eerste twee gevallen een totaal ontbreken van slagschaduwen; in het laatste geval staat en valt de compositie met de slagschaduw, die niet gemist kan worden. Zij houdt het geheel in evenwicht en niet in de eerste plaats is het beeld op het plantje, maar wel op de slagschaduw opgebouwd. In werkelijkheid is die naar beneden gericht; in de afbeelding is het een bovenwaartse werking, die als handen het plantje tegen vallen behoeden. High key in de strikte zin van het woord kunnen wij het niet noemen, maar het zweemt er naar. Ook hier teerheid, zij het ook van een ander gehalte. Wat hebben wij al geen plantjes en bloemen gezien en toch bewijst deze foto, dat er steeds nieuwe mogelijkheden gevonden kunnen worden.

SFEER

Licht en kleur zijn afhankelijk van de omgeving waarin ze geplaatst zijn. Een electrische gloeilamp heeft in het volle daglicht minder kracht dan het licht van een lucifer in het donker ontstoken. Verduister een vertrek en maak in het raam geen groter cirkelvormige opening dan de diameter van een zilveren gulden en U zult verstomd zijn van de lichtkracht. Bekijk nauwkeurig dit kerninterieur en als U ooit een voorbeeld wilt hebben van zonlicht in een foto, dan vindt U hier een 18-karaats specimen. Vergelijk deze sprankelende lichtkracht met „Still life" en ik behoef er niets meer aan toe te voegen. Men zou onwillekeurig het ogendiafragma willen verkleinen om niet door de zon verblind te worden. Geconcentreerd stroomt een zee van licht de kerk binnen, over het muuroppervlak links van de deur, over de deur, de stoelen, de vloer om dan tenslotte toch nog op sublieme wijze in de rechter benedenzijde van de compositie tegengehouden te worden. Het geheel een harmonie van toonwaarden van het diepste donker tot het hoogste licht. Prachtig is de stoel op de voorgrond links, evenals de deur als tegenwicht rechts. Het meest treft mij de verlichte muur en de zachte grijze toonwaarde van de boogvormige doorgang links er van. Een volkomen stilte door geen enkel gerucht of beweg gestoord. Vermaterialiseerd zonlicht. Wij zien geen sneeuwwit papier meer, maar wij zien „sun". En van hoe weinig zonlichtfoto's kan men dit zeggen.

LIJNWERKING

Ik zou haast met zekerheid willen zeggen: „Parijs", ook al had ik het „Napoleon"-embleem op de brug niet ontdekt. Hedendaagse visie op een eeuwenoud gegeven. De fotografie heeft de wereld herontdekt. Is er ooit een schilder of tekenaar op dit idee gekomen en evenals het objectief dit heeft weergegeven, evenzeer had het menselijk oog vóór de uitvinding der fotografie dit ook kunnen ontdekken, ware het niet dat de mens transponeert. Hij weet dat deze perspectief overdreven is en daarom, zij het ook onbewust, wil hij het gegeven niet aldus zien. De schaduwzijden van de treden der trap vormen een decoratieve zigzaglijn, voeren via de kademuur, die als een wegwijzer van links onder, eerst diagonaalsgewijze, daarna loodrecht naar boven voert om een afsluiting in de brug te vinden, aan de linker bovenzijde het licht door een schaduwpartij opgevangen. De figuur op de voorgrond vormt eigenlijk niet het hoofdmotief. Hij is alleen het uitgangspunt, de blik dwingende de witte lijn te volgen. Noch de figuur, noch de brug kan gemist worden. Zij vormen een onverbrekelijk geheel. Compositioneel zeer geslaagd is de visser, hoe klein ook in verhouding tot de hoofdfiguur, evenals de zwarte tas en de daaronder voorkomende donkere vlek. Het wazige verschiet van de huizenmassa vormt een

geslaagde afsluiting aan de bovenzijde van het beeld. Op hoogglans zou de werking nog verhoogd zijn en al zal ik persoonlijk de laatste zijn die bij hoogglans zweert, toch is dit een onderwerp, dat het niet alleen verdraagt, maar er door versterkt wordt.

BEWEGING

Dat het dynamische beeld tot een ongekende ontwikkeling is gekomen, is enerzijds te danken aan de geperfectionneerde kleinformaatcamera, die het mogelijk heeft gemaakt niet alleen de snelst mogelijke beweging vast te leggen, anderzijds door de voortdurende verhoging van de lichtgevoeligheid van het materiaal. En de mogelijkheden zullen nog vergroot worden wanneer de flitscamera gemeengoed is geworden.
Toch zal het toeval nooit verwaarloosd kunnen worden. Men heeft het nu eenmaal niet altijd in zijn macht, de karakteristiek van een beweging vast te leggen. Van de honderd standen van een hollend paard zijn er maar een paar, waarin het karakter van het hollen beleefd wordt. Alle andere standen, al kan aan de natuurlijkheid niet getwijfeld worden, zullen het oog niet kunnen boeien. De afbeelding van een hollend paard met vier houten stokken in plaats van vier benen doet onaangenaam aan. Een troost is het, dat met de kleinformaatcamera een aantal opnamen gemaakt kan worden, waaruit tenslotte een keuze kan worden gedaan. Het toeval blijft in de fotografie steeds een grote rol spelen. Zoals men het bij een landschap evenmin in de hand heeft een juiste wolkenformatie op de juiste plaats in het beeld te krijgen.
Een uitstekend geslaagd voorbeeld van een kunstrijdster vindt U belichaamd in „*Eva Parlik*". De houding en plaatsing in het beeld zijn voortreffelijk. Men voelt hier het subtiele zweven over het ijsoppervlak. De geringe onscherpte versterkt zelfs de bewegingsgedachte. Prachtig komt de vrouwenfiguur door het tegenlicht van de achtergrond los, terwijl de twee lichtbundels en de slagschaduw voor een juiste verdeling der lichte en donkere partijen zorg dragen. Als men ooit een definitie van „blikvanger" wil verklaren, dan heeft men in deze compositie een prachtig gegeven.

Laat mij hiermede mijn beschouwing eindigen. Indien U bij het beschouwen der kleine reproducties een vleugje van de voldoening kunt beleven van wat op fotografisch gebied bereikt kan worden, die ik vandaag heb ondergaan, dan is mijn arbeid niet tevergeefs geweest en kan ik met een gerust geweten een ogenblik het moede hoofd ter ruste leggen. De voorbereidende dagen van onze Kerstsalon-Bondssalon plegen zware dagen te zijn, die wij niettemin niet zouden willen missen.

J. J. HENS

•

„DE VOLKSKRANT" OVER STEREO.....

We weten welke wonderlijke berichten de dagbladen kunnen geven omtrent fotografie en film; in nummer 11 van deze jaargang signaleerden we een dergelijk geval.
Nu is de „Volkskrant" ons weer (in het nummer van 15 November) komen verblijden met een groot-opgemaakt artikel, waarin o.a. de komende stereo-film ter sprake komt. We willen U het volgende citaat toch niet onthouden:

> „Veel duurder dan het gebogen projectiedoek zullen de zes projectie-camera's zijn. Een stereoscopische film wordt niet alleen opgenomen, maar ook geprojecteerd door drie camera's tegelijk."

Dat moeten we zien, want dat moet dan vier-dimensionaal wezen!

P.O.C. GING VERHUIZEN

De letters P.O.C. zijn een afkorting van: Projectie Onderwijs Centrale. Het is een bureau dat filmstroken in de handel brengt en dat (onder leiding van de heer Ad Hanegraaf) al zo'n 22 jaren doet.
P.O.C. was eérst in Nijmegen gevestigd. Het jaar 1944 bracht een totale verwoesting; geen negatiefje werd gespaard. Maar al spoedig liet men weer van zich horen, vanuit het adres: Koningslaan 30, Amsterdam-Z. Dit werd evenwel beschouwd als een voorlopige vestiging; en thans is P.O.C. te vinden aan de *Hoge Naarderweg 42, Hilversum*. Men gaf tegelijkertijd een nieuwe catalogus uit. Een reeks van titels staat er in, alsmede een goed verhaal over de lichtsterkte van de projectoren. Series in kleuren heeft men óók, tegen prijzen die ons verrassend laag voorkomen.

EEN ATELIER-STATIEF

EIGEN ONTWERP

Er zijn reeds vele statieven door vakfotografen ontworpen, en dit is er een der vele. Men zoekt immers steeds naar aparte mogelijkheden, en die zijn ook hier voorhanden. Cor van Weele pakte het aldus aan: een bestaand draaistoel-gestel kreeg zwenkwielen en een buis als zuil. Met een wurggreep zit daarop de dwarsbuis. Met een wormwiel kan daaromheen de camera (hier een Supertechna 18 x 24) kantelen tot in elke stand. Hij komt dus ook verticaal, maar evenzeer zeer hoog tot

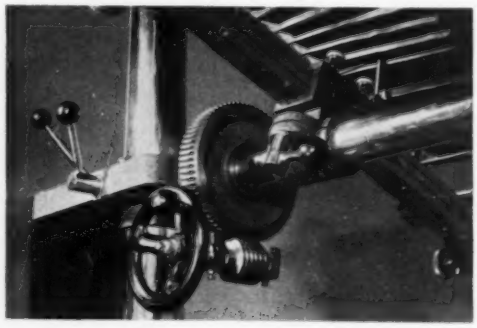

vlak boven de grond. Zijdelingse verplaatsing geschiedt met een handwieltje aan het eind van de dwarsbuis. Deze horizontale verschuiving mechanisch verstellen achtte hij belangrijker dan hoog-laag; dit laatste gaat met de hand, doch zeer licht (tegenwicht). Aan de andere zijde een voorraadbakje met belichte en onbelichte cassettes (cassettewisseling gaat snel met deze camera, vlugger dan met de doorschuif-jalousie-cassettes van vroeger).
Dan was er nog plaats over voor een Rollei, omdat er mensen zijn, die waar voor hun geld willen hebben en dus met de grote kast wensen te worden geportretteerd, doch met de Rollei worden gekiekt. Het geheel is ondanks zijn breedte zeer handzaam en gemakkelijk te verplaatsen.
Hij vindt het niet erg als iemand het namaakt, zei hij.

Nederland wordt deze winter aan het flitsen gezet!

Ons land is thans wel zo sterk gecultiveerd naar bodem en verbindingen, dat wij niet meer mogen spreken van enige rimboe, die nog ergens zou kunnen bestaan, en men zou thans in een rimboe moeten zitten, om nog niet te weten, dat er een grote flitsaanval op de amateurfronten is gaan woeden.

Zeer vele fotohandelaren hebben zich beschikbaar gesteld als adviesstation om te bekijken of men met zijn camera ook flitsen kan, en dan te vertellen hoe dat gebeuren moet. Deze prettige activiteit is vanzelfsprekend ontstaan, doordat er thans een voordelig flitslampje te koop is en de aanval is dan ook rondom dit zeer sterke wapen geconcentreerd. Het is goed, dat van zo grote gelederen de ogen worden opengemaakt voor de mogelijkheden, om met enige pitjes zonlicht in de zak overal, en onder alle omstandigheden, te kunnen fotograferen. De serieuze amateur zal daar eveneens wel bij kunnen varen in de toekomst, want een artikel, dat in massa blijkt te worden omgezet, pleegt goedkoper leverbaar te worden.

Het wordt zo eenvoudig voorgesteld, dit fotograferen met flitslampjes, en dat is het in feite ook, mits men even zijn verstand gebruikt. Dit resulteert dan in enkele spelregels, wil men niet gelijk in het ganzenbord, enige malen in de put geraken of in een ander valletje, waaraan dit spel zo rijk is.

EEN PAAR PRACTISCHE WENKEN

Wij willen veronderstellen dat gewerkt wordt met een eenvoudig gesynchroniseerde sluiter, zoals die voorkomt op alle moderne boxcamera's, doch evenzeer op vele duurdere toestellen, indien deze van een paar jaar terug stammen en van Duitse origine waren. Alleen de sluiters met een X en een M contact, in het algemeen gesproken, bezitten dan een juiste synchronisatie, waarbij rekening gehouden is met de „aanlooptijd" van het flitslampje. Indien dit nl. stroom krijgt, gaat deze eerst de gloeidraad opwarmen, die op zijn beurt de er omhuisen liggende pasta ontsteekt; deze explodeert en zet met zijn vonken het aluminium-magnesium draad in brand. Dit draad kan branden omdat het ballonnetje gevuld is met zuivere zuurstof. Voor dit proces is tijd nodig, weliswaar zeer weinig, maar toch liggende om en nabij 1/40 seconde.

Een volledig gesynchroniseerde sluiter geeft daarom eerst stroom aan het lampje en pas daarna opent de sluiter zich. Op die wijze kan men zelfs zo nauwkeurig zijn, dat de 1/500 seconde waarop de sluiter staat ingesteld, precies valt op het ogenblik dat de flits zijn maximum aan licht uitstraalt.

Eenvoudiger gesynchroniseerde sluiters geven de stroom aan het lampje door op het ogenblik dat de sluiter zich opent. Om dan zeker te zijn, dat de piek van de flits er is terwijl de sluiter nog open staat, moet men 1/25 seconde belichten.

Daarom behoeft nog geen onscherpte gevreesd te worden van zich bewegende mensen e.d., want indien wij op matig verlichte plaatsen fotograferen, geldt toch alleen het licht van de flitslamp, dat zo heel vele malen sterker is en dit beslaat slechts ongeveer 1/40 seconde.

Waar men bij flitsfoto's beslist op moet letten, is de afstand van de lichtbron tot het onderwerp. Daarvoor wordt bij elk lampje een flitsgetal opgegeven. Dit flitsgetal verandert met de gevoeligheid van de film en als wij die kennen, daar het bijbehorende flitsgetal bij zoeken en dat onthouden, zijn wij klaar. Het flitsgetal betekent nl. niets anders dan afstand x diafragma. De afstand meestal in meters, hier te lande. Kijk dit even goed na, indien het (Engels en Amerikaans) voeten zijn, rekenen wij 3 voet = 1 meter. Stel dat het flitsgetal 32 is. Dan kunt U met het onderwerp op 8 meter afstand fotograferen met diafragma 4. Met een onderwerp op 2 meter met diafragma 16, met het onderwerp op 3 meter met diafragma 11. Het is een richtgetal, dat ernstig rekening houdt met de afstand van de lichtbron (en meestal is dat tevens de camera-, dus instel-afstand). Wij moeten er sterk van doordrongen zijn, dat de afstand tot de lichtbron een zeer ingrijpende uitwerking heeft op de verlichting van het onderwerp. Het is hier geen twee maal zo ver, twee maal zo lang belichten, enz., helaas is hier sprake van een omgekeerd evenredig zijn met het *kwadraat* van de afstand, waardoor ontstaat: 2 maal zo ver weg, 4 maal zo lang belichten, 3 maal zo ver, 9 maal zo lang, 4 maal zo ver, 16 maal zo lang, enz.

Voor langer belichten is bij flitsen geen mogelijkheid, en dus moeten wij het zoeken in groter en kleiner diafragma. Daar ook dit kwadratisch telt (6,3 is 4 maal zo lichtsterk als 12,5), kon dit gemakkelijke flitsgetal ontstaan.

De boxcamera met zijn ene diafragma ..... moet maar vertrouwen op de enorme speling die de film toelaat in combinatie met de vele gradaties afdrukpapier.

Deze vervelende eigenschap, voorwerpen zeer dichtbij, dus zeer krachtig te verlichten, en die op de achtergrond natuurlijks, moeten wij bij flitsfoto's steeds voorzien. Wij moeten geen onderwerp kiezen, dat zeer diep is en er dan op rekenen dat alles van voor tot achter even helder verlicht zal zijn. Dit lukt evenmin als met gewone fotolampen. Rekent men op het licht in de achtergrond, dan is alles dichtbij behoorlijk „dichtgebrand", en rekent men met de voorgrond, dan zijn bv. personen in de achtergrond negers met glimmende konen.

Diezelfde eigenschap is evenwel ook uit te buiten, door het onderwerp op de voorgrond als een afgerond geheel te beschouwen en daarop de belichting te baseren, de achtergrond wordt dan vanzelf een decoratie, die een tint donkerder staat. Dit geeft een zeer welkome dieptewerking.

HOEDT U VOOR ROOK

Dat de flitslamp zich meestal zeer dicht bij het objectief bevindt, omdat de reflector aan de camera bevestigd is, achten velen een bezwaar. Zij doen dat op aesthetische gronden en hebben ten dele gelijk. Aan hen dan het zeer interessante experiment van de nevenflits, d.w.z. een tweede flitslamp, die tegelijkertijd afflitst. Stel deze hoger op dan de camera, doch niet al te hoog. Houdt hem terzijde, doch niet te zeer terzijde, en **vooral**, houdt hem aan dezelfde zijde van de camera als de daaraan bevestigde flitslamp zit. Neem „op de camera" een klein pitje als invullichtje, en zet een grotere pit in de „neven" flits, m.a.w. draai de **zaak** om.

Als alleen met een flitslamp „op de camera" gewerkt wordt, dan is de beste stand voor de reflector: recht boven het objectief of even daarnaast. Horizontaal er naast geeft een onprettige slagschaduw, en onder het objectief is beslist ongunstig. Het geeft naar boven vallende schaduwen, iets totaal onnatuurlijks. Een goed voorbeeld van juiste plaatsing geeft de Philips flitscamera, zeer dicht bij en recht boven het objectief. De daardoor veroorzaakte zeer kleine slagschaduwen doen het zelden ongunstig.

Gevaarlijker evenwel dan de aesthetische kant is de plaats van lamp en reflector zo dicht bij het objectief in die heel vele gevallen waarin de flits bij voorkeur wordt gebruikt: bij fuiftjes en in gezelschappen, tafel-close-ups e.d. Daarbij wordt gerookt, en er behoeft nog niet eens een duidelijk merkbare nevel te hangen, om een flitsfoto te verknoeien. Bedenk nu nog eens even, hoe het zit met die kwadratische afname van het licht met de afstand, en besef dan, hoe enorm sterk een rookvlies verlicht wordt, dat zich vlak voor de lamp bevindt. Dat betekent dus ook: vlak voor het objectief. Terwijl het licht van de

lamp tweemaal verzwakt wordt door de rook, nl. zowel heen naar het onderwerp als weer — teruggekaatst — terug naar de camera, is er een veel krachtiger reflectie door het vlak voor de camera hangende rookscherm, waar het zwakke beeld zich nog bovenuit moet werken. Resultaat: zelfs bij geringe rooknevel — en o foei de fotograaf die daarbij zelf rookt! — is de reflectie van blauw licht abnormaal groot en sluiert het negatief. In zulke gevallen moeten wij sterk close-up werken, op afstanden van twee tot hoogstens drie meter.

DE REMEDIE

Het komt voor, dat wij in een rokerige ruimte *moeten* werken, en die zelfs niet eens kunnen laten schoontochten. Neem dan een belangrijk sterkere flitslamp, of wat op hetzelfde neerkomt, verlaag de flitsfactor tot op ¼ à ⅛, al naar het rookgordijn dat er hangt. Stel de lamp hoog op, d.w.z. een 75 cm à 1 meter hoger dan de camera, zijdelings daarvan (al naar de omstandigheden 1 à 1½ meter terzijde), en zodoende wat dichter bij het onderwerp dan de camera. De redenen: 1) de opstelling verder weg van het objectief geeft geen fel verlichte mistbank voor de lens. 2) de schaduwwerking geeft meer plastisch contrast, 3) rook reflecteert vooral blauwe stralen, laat die dus minder door, en deze bereiken de gevoelige laag amper, vandaar de sterkere lichtbron. Let op dat de lamp ruim uit het gezichtsveld van de camera blijft (dus niet teveel naar voren brengen), anders fotografeert U de nevel mee rondom de lichtbron, en vraagt U zich af waar die sluier vandaan komt.

VLAK LICHT

Men verwijt de flitsfoto een te vlak licht, als de lamp naast de lens zit. Plastisch is dit licht nooit, en toch kan het goed, en zeker bij „gezellige" foto's goed genoeg, blijven. Wij moeten niet meer rekenen met een schaduw-licht patroon, doch met een contrast-patroon. Er is enige ervaring voor nodig, te weten hoe diverse kleuren registreren, doch zodra wij ons hiervan maar rekenschap gaan geven, is reeds veel gewonnen.
Veelvuldig is de fout, dat met flits te ruim belicht wordt. Om tekening in de kleding te verkrijgen komt men daartoe, doch dan worden de koppen spoedig egaal-wit. Belicht bij flits wat schraal, dan blijft de tekening in de koppen goed, en indien een zeer gevoelige film (tevens een zacht werkende) gebruikt wordt, redt de kleding zichzelf er ook uit.
Vermijdt onscherpe figuren of voorwerpen op de voorgrond. De wolligheid daarvan is anders ook reeds storend, doch hier worden zij door hun felle witheid (te sterke verlichting dichtbij) zo opdringerig, dat men niets anders meer kan zien.

BATTERIJ

In de aanvang was er sprake van de „aanlooptijd" bij een flitslamp. Het is een technisch wonder, dat de fabrikant kans ziet, deze tijd zo nauwkeurig binnen toelaatbare grenzen te houden, dat wij er steeds op kunnen vertrouwen. Om in zo korte tijd een hoge temperatuur te bereiken is er evenwel een naar verhouding sterke stroom nodig. Dus niet naar Volts gemeten, doch naar Ampères. Een flitslamp vergt, om goed te functionneren, bijna een halve Ampère. Hoewel die stroomlevering slechts een klein onderdeel van een seconde duurt (want dan is de gloeidraad reeds verbrand), moet de batterij niettemin in staat zijn, die spontaan te leveren. Dat kan alleen een batterij, die vers is. Een groot deel der mislukkingen, ontstaan door te laat of in het geheel niet flitsende lampen, is terug te voeren op een slap batterijtje. Let daarop terdege.
Het systeem, waarbij een condensator wordt opgeladen uit een gehoorbatterijtje van 22½ Volt, en deze zijn lading door de flitslamp stuurt, is reeds vroeger in FOTO besproken, met schema (pag. 37, Februari 1952). Dergelijke apparaatjes zijn ook kant en klaar in de handel. Dit principe heeft twee voordelen: de batterij gaat minstens een jaar mee en de flits is belangrijk meer bedrijfszeker. Een hogere spanning overwint nl. eventuele slechte of vuile contacten veel beter, en zo wij met 3 Volt of daaromtrent (3 V is wel het minimum!) werken, is het zaak, alle contracten degelijk schoon en sluitend te maken.

GAAN WIJ NU FLITSEN?

Wij kunnen U slechts één raad geven: ja! Zie nu even niet op tegen de moeite: als wij ons er even voor zetten is de voorbereiding snel bekeken. Een kort gebruik van de flitsfactor doet ons zeer snel wennen aan het gebruik van het diafragma als lichtkraan, in plaats van de sluitersnelheid. Tenslotte werkt de filmer ook zo. Als U over die onwennigheden heen bent, geeft het een heerlijk vrij gevoel, ons overal te kunnen bewegen, niet op licht en lichtval te moeten letten, en inderdaad een plukje zonlicht in een bolletje bij ons te hebben, gereed om op te flitsen juist als de sluiter open staat.

•

KISSLING-CONDENSATOR-FLITSER. Kissling komt nu met een flitser met condensator, speciaal geconstrueerd voor de bekende Kisslingpatronen. Het instrument kan echter óók voor flitslampjes dienen: een verloopnippel daartoe kan er bij worden geleverd. Een eigenlijke reflector heeft deze flitser niet; alleen een soort van metalen waaier, die dus uitgespreid kan worden vóór het gebruik en in hoofdzaak dient om het gezicht van de fotograaf te beschermen. Men kan de flitser via een schoentje of via een beugel aan het fototoestel bevestigen. Wat de patronen zelf betreft: de prijzen zijn gedaald en het kleinste type (grootte 3) kost nu 26 cent. De lichtsterkte is voldoende om (bij hooggevoelig materiaal) F : 11 te gebruiken op 3 m afstand en dus F : 8 op 4 meter. Een ander bericht hieromtrent: „Bouw- en Woningtoezicht" te Rotterdam heeft verklaard dat deze „Kapselblitz" practisch geen gevaar voor brand kan opleveren en er geen bezwaar is voor het gebruik er van in openbare gebouwen.

ELMED-AMATEUR-ELECTROFLITS. Een apparaatje, met een geheel nieuw ontworpen, cirkelvormige lamp. Vandaar dat ook de lamphouder, die aan de camera bevestigd wordt, zeer klein gehouden kon worden. En klein van afmetingen (10 x 15) is eveneens het omvormerkoffertje: we kunnen hier werkelijk van een zak-apparaat spreken. Althans bij aansluiting op het lichtnet; anders is er nog een „Zusatz" nodig. Flitsgetal (bij 17/10 DIN): 24.

DAT IS TOCH ZONDE dachten wij. Van de Fotoschouw 1952 is nog een stapel catalogi over, en die liggen nu oud-papier te worden. Er zitten enkele zeer belangrijke beschouwingen in, o.a. van de bekende kunstcriticus Jos. de Gruyter, er zijn vele voortreffelijke foto's in gereproduceerd, in een heel goede lay-out, er zijn kleurendrukken in opgenomen; dit is geen catalogus meer, maar een boek dat in de boekenkast behoort, omdat het als fotografisch werkje waarde heeft en behoudt. Wij hebben de N.F.K. overgehaald ze tegen lage prijs gemeengoed te doen worden en men heeft daarin toegestemd. Maak *f* 0,54 over (giro, postwissel of courante postzegels) aan W. Schurman N.F.K., Laan van Meerdervoort 182, Den Haag, en men zal het U franco toezenden.

AMFIX, het snelle fixeerbad (30 sec voor een vergroting) van M. & B. diende zich weer bij ons aan als een prospectus met prijzen en prestaties. De N.V. Odin in Nijmegen zond het ons toe.

ROLLEIFLASH is niet zozeer een woord dat de Duits-Amerikaanse verbroedering wil demonstreren, doch de naam van de condensatorflits met reflector, die de fabriek der Rollei's speciaal voor deze camera's heeft gemaakt. De reflector is mooi diep, alles is voortreffelijk afgewerkt en de verbinding van reflector met camera is verend, omdat (en nu komt het) dit geheel aan de zoekerlens bevestigd is, en de instelling anders een tik zou krijgen. Men verzekert ons, dat drie maanden lang intensief practijkproeven zijn genomen, en dat het instellingsmechanisme volkomen intact bleef. Mag ons een ernstig gemeende opmerking van het hart: hoe zal dit na drie jaren zijn, bij een camera voor het leven? Er hangt ruim een half pond aan het lenzenfront, zijdelings. Wij kunnen ons niet voorstellen dat deze constructeurs, die een voorbeeld zijn in kunnen en vindingrijkheid voor alle camerafabrieken ter wereld, een flater zouden begaan. En toch..... wij plegen dat lenzenfront altijd te koesteren als het meest subtiele deel der camera. En beus niet ten onrechte. Het kan toch niet goed zijn iets in de handel te brengen dat iedere koper griezelig blijft vinden, doch zij kunnen beoordelen wat de camera verdragen kan. Zij maken hem, tenslotte.

Foto W. de Keizer

Victor Meeussen N.F.K.

In onze artikelenreeks over kernleden van de Nederlandse Fotografen Kunstkring gaat ditmaal Wouter de Keizer vertellen over Victor Meeussen.

Hij is een interessant mens, Meeussen. Hij gaat zo stillekens en bescheiden zijn weg en hoogstens verraadt de rankheid waarmee hij zich eensklaps beweegt, iets van een zeer actieve en gevoelige natuur. Voor het overige zit er iets van weg-cijferen in zijn houding, men bemerkt hem haast niet, tussen anderen.

Als men zo iemand ontmoet, zijn er twee mogelijkheden: het is een sufkop, of een intellect dat problemen heeft, het relatieve van alle dingen al vroeg heeft ervaren, behept raakt met idealen en daarvoor vecht met zichzelf, en tien tegen één een artist naar wezen en niet voldoende naar werk. Het is meestal voldoende naar de ogen te zien om te weten welke van de twee. Meeussen heeft die ogen. Doch ook zijn werk is hem geheel-eigen.

Juist in de fotografie ontmoeten wij zo vaak, wat wij voor onszelf wel eens het Drama van de Kunstenaar noemen. De mens waarin de kunstenaarsnatuur wroet en stookt, maar hem niet dwingen kan tot groots, met eigen handen gegroeid werk. Soms ontstaat, zo hij de fotografie als tekenmiddel is gaan gebruiken, korte tijd fantastisch werk, van wilde ongebondenheid en dus durf, en hiermee knap, dan wel zien wij in de naarstige productie een onmacht boven een bepaald niveau uit te stijgen, eenvoudig omdat natuur en mechanisme niet harmoniëren. Beide fotografische uitingen zijn dan tot abrupte dood of een zieltogend afsterven gedoemd.

Bij Meeussen is dit zeker niet zo. Aanvankelijk moet er een latente artisticiteit geweest zijn, die zich later volledig vleit in de fotografie, omdat (of: waardoor?) hij de fotografie begrijpt. Hij haalt er het feitelijke wezen uit, en laat het in zijn eigen taal spreken. Hij verwringt de fotografie niet naar zijn — dan immers onfotografische — smaak, en laat deze functionneren in zijn exacte vorm. Hij toont zich artist door zijn gebondenheid aan spanningen tussen wit en zwart, zowel als door zijn opmerkers-gevoeligheid voor de dingen — mensen — om ons heen. Het zijn dan grapjes die hij zich permitteert, opmerkingen over de mensen in onze samenleving, die niet ontkomen aan een kleine wrangheid (want reeds in het onderwerp aanwezig), maar ook getuigend van mildheid, van een schouderophalen en een wat-wilt-U, en dat laatste is vooral weer Meeussen, de man die tenslotte de keus heeft van fotograferen-of-laten-gaan.

Doch laten wij De Keizer niet alle gras voor de voeten wegmaaien, en hem aan het woord laten.

Op hem rust de taak om te fotograferen: de feestelijke tewaterlating van een schip....., het fantastisch interieur van een laboratorium of olietank in aanbouw....., of de late gezelligheid rondom een jubilaris.
Industrie-foto's, nacht-opnamen, interieurs, groepsfoto's, in bonte afwisseling worden zij gemaakt voor zakenmensen, technici, reclame-deskundigen of particulieren. Zo steeds voortwerkend, kan een fotograaf alle tinten volmaakt weergeven met glanslichten er bij..... en toch gevaar lopen dat hij een perfect reproductie-apparaat is geworden..... eer hij het weet.
Maar een gevoelsmens als Meeussen heeft door de jaren heen een aanvechting onbesmet weten te bewaren. Een aanvechting om eigen wezen tot gelding te brengen, om uit te beelden, om te vertolken, om het suggestieve duidelijk te laten spreken, om waar mogelijk méér te geven dan enkel documentatie.
Overal kunnen bruikbare kiemen verscholen liggen. Wij moeten trachten om de dingen te zien alsof wij ze voor het eerst van ons leven ontmoeten. Wij moeten geboeid kunnen zijn.
Misschien kunnen wij een kiem vinden van het dramatische, of een flard van atmosfeer, of wel een samenhang van propagandistische betekenis kan worden gelegd. Of wij kunnen een abstract idee uitbeelden in zwart-wit-muziek voor het oog.

Victor Meeussen heeft het vak op de harde manier geleerd. Op de middelbare school was er eerst een tijd, dat hij arts wilde worden. Daarna wilde hij geestelijke worden. Toen kwam een periode van grote belangstelling voor kunst en kunstgeschiedenis. Dit is voor de zoon van een architect begrijpelijk genoeg. Daar hij op school reeds bij diverse gelegenheden foto's maakte, zond hij eens in naar een kranten-foto-wedstrijd. Uit duizenden inzendingen won hij de tweede prijs. Toen later na het geslaagde eindexamen de middelen ontbraken voor enige verdere studie, kwam de gedachte op om zich in de fotografie te bekwamen. Toen hij reeds een klein jaar in een grote foto-zaak (annex atelier) als volontair werkte, won hij wederom een prijs, maar nu in een kranten-puzzle-wedstrijd. Die prijs was een plezierreisje naar Engeland. Maar de Directie van de Stoomvaartmaatschappij vond goed dat dit reisje veranderd werd in een reis naar New York als assistent van de boord-fotograaf, Hans Tschira, een zeer bekwaam en bekend Leica-specialist. Aansluitend aan deze eerste tocht maakt hij anderhalf jaar later lange trips naar Madeira, de Kaapverdische Eilanden, Noorwegen, enz. Het waren reizen, die hem een grote winst aan ervaring in donkerekamer-werk en opnemen bezorgden.
Daarna kwam hij als operateur in het atelier van een grote drukkerij, waar hij speciaal met het maken van kleurenfoto's voor reclame-doeleinden werd belast.
Door papierbezuiniging gedwongen moest de drukkerij hem ontslaan, maar hij wist van dit bedrijf een introductie-brief te krijgen voor een sollicitatie bij dr Paul Wolff, de beroemde Duitse kleinbeeldpionier uit die dagen.
Inderdaad werd hij uitgenodigd om te komen kennismaken. Een aanstelling volgde en twee jaar lang is hij bij de firma dr Paul Wolff u. Tritschler werkzaam geweest. Het laatste deel van die tijd werkte hij als enig assistent met dr Wolff samen aan de serie kleurenopnamen voor het bekende boek „Im Kraftfeld von Rüsselsheim".

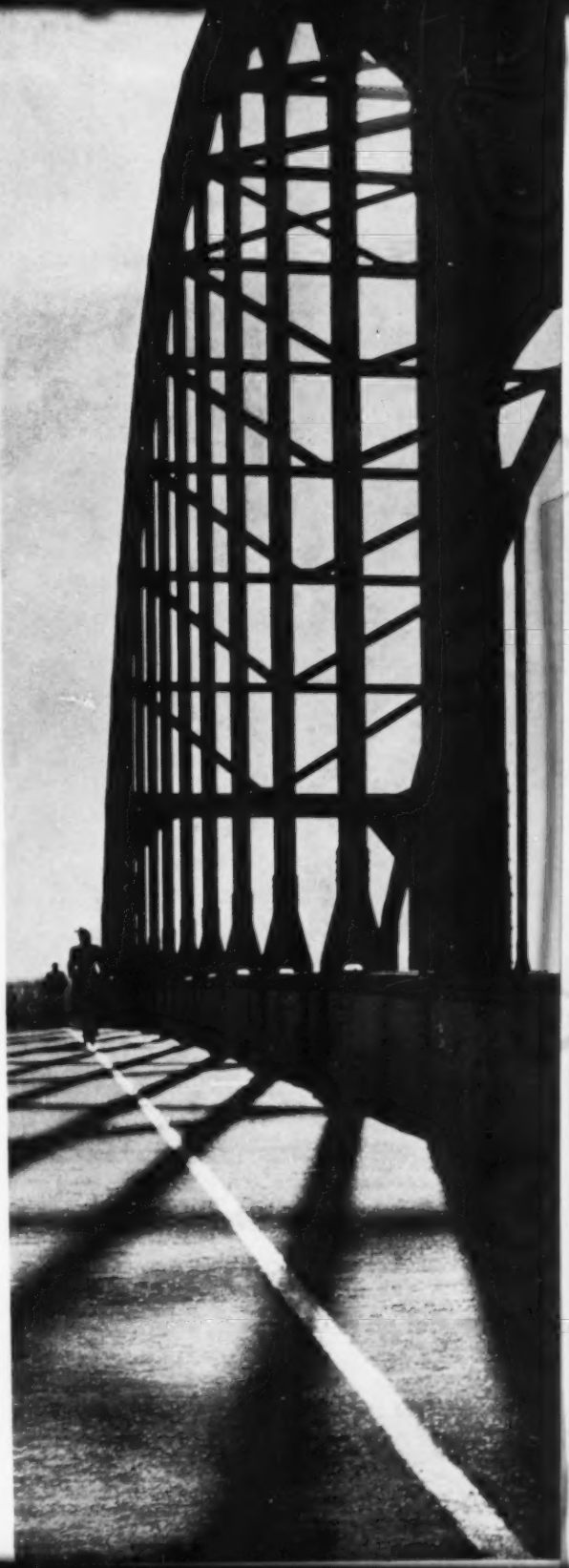

In de geweldige fabriekshallen der zware industrie werd de fabricage der belangrijkste onderdelen van de Opel-auto tot thema genomen. De kleuren-foto's waren van dr Wolff, maar het licht was van Meeussen. Want gedurende deze vermoeiende fabriekstochten rustte op hem de verantwoording voor het licht en het uitgebreide lampenpark. In totaal ongeveer 160 stuks 500 Watt lampen, 80 stuks voor elke voltage, plus schijnwerpers en honderden meters kabel. Hij bepaalde en zorgde voor de opstelling der lampen, wat bv. in hoogovenbedrijven met motieven die 50.000 Watt aan licht vergden, geen onverdeeld genoegen was, zelfs al had hij assistentie van electriciens en arbeiders. Flitslichten mochten nl. niet worden gebruikt.

In Kleinbeeld-Foto van Februari 1941 vindt de geïnteresseerde lezer hierover het nodige beschreven. Het is interessant genoeg om dat nu nog eens na te slaan. Na het beëindigen van deze interessante en niet alledaagse taak verliet Meeussen het bedrijf van dr Wolff u. Tritschler en kwam hij in het voorjaar van 1939 naar Nederland.

In een exemplaar van het bovengenoemde boekwerk schreef dr Wolff:

> *Aan mijn medewerker Victor Meeussen, die zich met mij in het zweet des aanschijns heeft ingespannen voor de kleurenfoto's van dit boek.*
> *In alle vriendschap,*
>
> *Paul Wolff*

Boven: Dromend in het rijk der kennis. — Onder: hoe deze foto gemaakt werd (foto W. de Keizer).

Hij is als vakman in wezen een echte amateur gebleven, die er vaak voor eigen genoegen met de camera op uit gaat. Hij gebruikt een Leica en een Rolleiflex en werkt met precies dezelfde middelen en op precies dezelfde gebieden als waarop het gros der amateurs zich beweegt. De straat, het strand, de markt, de speelplaats of het vliegveld zijn prachtige jachtterreinen in de open lucht, die een ieder open staan. Hij streeft niet naar buitennissige dingen, gebruikt geen mooie modellen en is geen nieuwlichter. Maar toch weet hij opnamen te maken, die het bewijs leveren van een scheppende visie. Zijn ervaring opgedaan met de Leica, kwam hem op het grotere 6 x 6 cm formaat wel te stade. Maar behalve technische bekwaamheid is er zijn oog voor pittige compositie. Al staat hij ook wel eens te wikken en te wegen en met millimeters rekening te houden, toch blijken zijn ogen in staat om een zekere eenheid te vinden, die geheel natuurlijk is. Wellicht hebben de jaren van reizen, andere omgevingen en andere mensen hem fris materiaal verschaft om zijn compositioneel vermogen te ontwikkelen. Maar wanneer soms blijkt dat hij bij zijn spontaan uit het leven geplukte composities een hechte regel uit het compositieboek van de heer Beernink grondig in de knoop heeft gelegd..... zullen weinigen zich dat bewust zijn en zal het anderen juist een levendig genoegen doen. Vanzelfsprekend is een dergelijk compositioneel gevoel van veel belang, omdat het de vormgeving ontzaglijk vergemakkelijkt.

De leertijd bij dr Wolff zal hiertoe stellig het zijne hebben bijgedragen, maar toch is in Meeussen's werk niet veel van diens stijl terug te vinden.

Wel kan zijn liefde voor kunst en kunstgeschiedenis, zijn oog voor verhoudingen, voor plastiek, zijn zin voor tintschakeringen en contrasten van invloed zijn geweest. Hoe het ook zij, Victor Meeussen toont zich in de fotografie een man van smaak.

Wat men noemt attentiewaarde

„Het verrast mij hoe dikwijls de opname-techniek iemand in de weg kan zitten", zegt hij. „Wij staan zelden fris, onbevangen, nieuwsgierig tegenover ons onderwerp. Ik heb het gevoel alsof men krampachtig geconcentreerd — en daardoor ook geremd — tracht om iets te maken dat bepaald stijlvol, mooi moet zijn met vooral „salon"-mogelijkheden. Wij schieten veel te zelden spontaan.

Men laat een prachtige handeling, beweging of uitdrukking, kortom, het expressieve, „rustig" verloren gaan om een „betere" achtergrond en indeling te zoeken of een andere positie te kiezen. Zo geabsorbeerd raken wij in een bepaald onderdeel van de fotografie, dat het opnemen spontaneïteit mist."

Wij kozen een paar voorbeelden om Meeussen's standpunt te verduidelijken. Opnamen als „Dromend in het Rijk der Kennis" en „Wat je noemt ‚attentiewaarde'" werden op een wandeling door de stad gemaakt. Zij tonen een ironische, satirieke visie op situaties, welke zuiver fotografisch zijn. Bij de eerstgenoemde opname was het bedekt en regenachtig weer. Daar Meeussen geen statief bij zich had, plaatste hij de zonnekap op de lens en drukte hij de camera pal tegen de vensterruit van de boekwinkel. Aangezien bij F : 4 een volle seconde belicht moest worden, was dit de enige mogelijkheid om deze opname te maken.

„Wat je noemt ‚attentiewaarde'", is het resultaat van geduldig wachten. Er is niet geregisseerd. Dat doet hij zelden. Wel schept hij graag de meest gunstige omstandigheden voor een bepaalde opname, maar verder laat hij de dingen gebeuren. In dit geval is geruime tijd gewacht om iemand uit de voorbijgangers in verband te brengen met deze voorstelling van de film-affiche. Enkele opnamen werden er aan besteed. Toen kwam de kordate dame in de verte aangestapt. Op korte afstand van hem af keek zij de kant van de affiche uit en dat was voor Meeussen — die zich schijnbaar onverschillig had afgewend — genoeg om de camera goed te richten en de sluiter te ontspannen. Zulke opnamen hebben een eigen leven meegekregen en zullen na jaren nog met genoegen bekeken worden.

„Het interesseert mij niet wat er allemaal in staat, mij interesseert alleen wat het mij zegt." Zo ongeveer sprak de grote Goethe naar aanleiding van een oordeel dat men hem vroeg over een boek. Hiermee bedoelde hij dat hij betgeen waartoe een boek hem suggereerde, datgene waartoe het hem in zijn gedachtengang bracht, van veel meer belang achtte dan de kennis die het bevat. Deze methode om de dingen te „gebruiken" is interessant, omdat er veel meer zaken zijn dan boeken alleen waarvan men nut kan hebben. Mensen, plaatselijke toestanden, situaties, de menselijke taal, ja ontzaglijk veel is er dat suggestief materiaal bevatten kan. Meeussen vond zulk materiaal o.a. op Schiphol. Een luchthaven „doet" hem iets. Dat tonen zijn foto's. De wijdheid der luchten, de lemmetachtige vleugels der toestellen, het bulderen der machtige motoren die door nacht en ontij duizenden kilo's gewicht naar hun bestemming sleuren, de spanning bij de uitvoering der dienstregeling, de bekoring van het steeds wisselende cosmopolitische gezelschap, de samenbundeling van hoogst gestyleerd talent van het personeel, dat alles wist hem intens te boeien.

Hij gaf zich niet zo zeer de moeite om te beseffen wat Schiphol is, welke rol het vervult of hoe het werkt, hij hoedde zich voor te nuchter denken, voor enkel verstandelijk en rationeel zijn. Uit zijn foto's blijkt dat hij wist aan te voelen en te beleven. Het komt dus niet zozeer aan op volledige kennis en absolute betrouwbaarheid daarvan tot in de details. Maar énig begrip moet er zijn. Om te kunnen uitbeelden moet men eerst in staat zijn om de dingen met begrip in zich op te nemen, om te zien en te voelen als een kind, dat zich verwondert over alles wat het tegenkomt.

Hoofdzaak is, dat men gegrepen kan zijn. Niet gegrepen door de fotografie of door de manier waarop men zal opnemen, maar gegrepen door een onderwerp vóór de camera.

Wie oprecht geboeid is door een onderwerp, zal dieper willen zien, speurend onder het uiterlijk naar samenhang of contrast. Alleen wie door enthousiasme ge-

Deze geperfectionneerde snapshot-techniek vergt een speciaal talent. De elementen voor een goede foto moeten allereerst worden onderkend. Het ontbrekende moet worden beseft. Dan dient de quintessens, het moment dat pointe heeft, getroffen te kunnen worden. Gespannen aandacht zonder zenuwachtigheid, gevoel voor het dramatische, een originele kijk op dingen en mensen en ongetwijfeld ook een dosis geluk zijn daarvoor nodig. Het gunstig samenbrengen van contrasten, zoals bv. het ouderwetse en het moderne of het verwerken van het onverwachte, dat zijn altijd bruikbare ingrediënten.

Deze specima uit Meeussen's oeuvre zijn bestudering waard. In de Nederlandse fotografie ontbreekt dit spirituele genre al te zeer.

dragen wordt heeft de meeste kans een kern te treffen. Die kern zal altijd individueel gezien zijn, maar het is een Kern. Het instinct om een Kern te willen treffen moet gegeven zijn. Want dit is bij amateurs een bijna algemene fout, dat men de dingen voortreffelijk of „mooi" weergeeft zoals ze worden aangetroffen, maar dat geen rake impressies worden gegeven.
Zoals de chirurg als bij magische intuïtie de juiste diagnose stelt of de schrijver van formaat temidden van een warwinkel van belevenissen die onze geesten verwarren en ons onderscheidingsvermogen vervagen, ons door zijn visie tot bezinning weet te brengen, zo ook kan een fotograaf die jarenlang zijn gedachten toespitste op allerlei verschijnselen, dingen zien of ingevingen krijgen, die anderen volkomen missen.

Om iets te kunnen uitbeelden moet men het eerst zelf duidelijk kunnen zien. Het te kunnen zien vereist een innerlijke belangstelling, een vermogen om te beleven, een geboeid zijn.
Want door die geboeidheid komt het, dat er geen rust kan zijn voor het onderwerp is uitgebeeld.

W. *de Keizer*

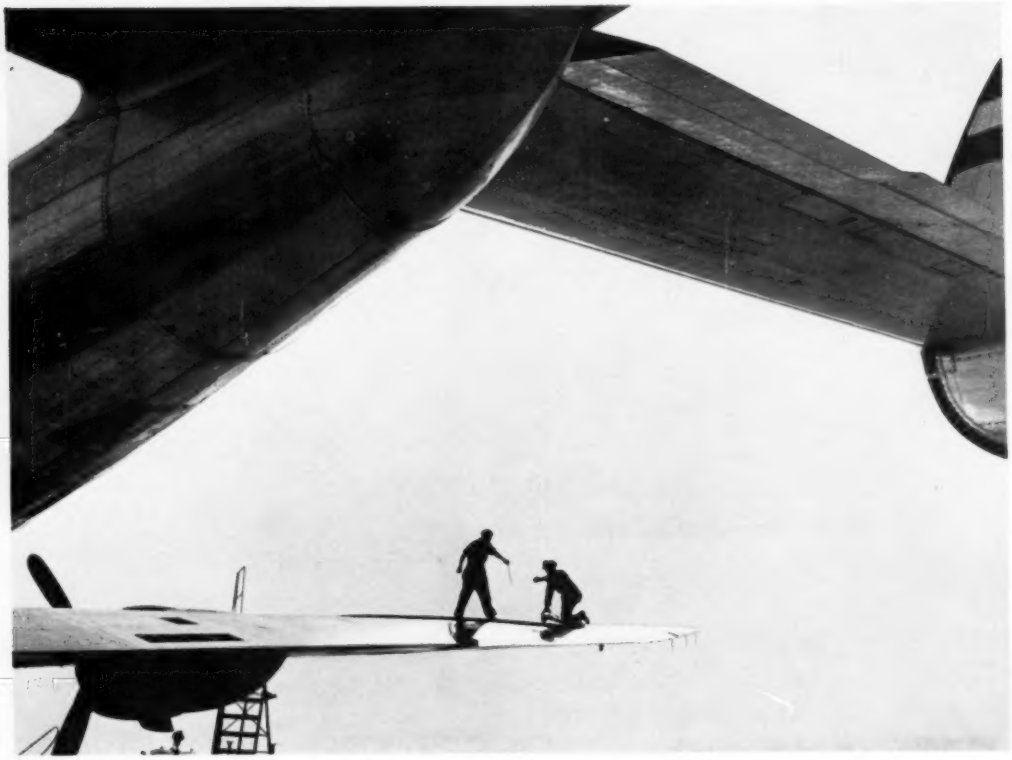

Victor Meeussen N.F.K.

Indiscrete Fotografie

„Foto Prisma" bracht in nr 7 van Juli 1952 een beschouwing over „Indiscrete Fotografie" van Fritz Kempe. De redactie van FOTO gaf in haar blad van November, nr 11, een vertaling van een gedeelte van dat artikel en besluit haar beschouwing met een veroordeling van Kempe's opvatting als volgt:

„Als Fritz Kempe evenwel kloven gaat overbruggen met zijn vivisectie-camera, krijgen wij een walgelijke smaak in de mond. Hem schijnt niets heilig te zijn, als hij het goed wil praten te stelen van een beroofde door zelfs de intimiteit aan de smart te ontfutselen. Dat is geen mededogen uitdragen, doch sadistische nieuwsgierigheid bevredigen."

Met deze veroordeling zijn we het niet eens en we zullen trachten duidelijk te maken welke reden we daarvoor hebben. Voor een juist begrip vertalen we het eerste gedeelte: „de aanklacht" van Kempe in zijn geheel:

„Het wachtwoord der „fotografische wereldbeschouwing" is een soort troetelkind van de moderne moralisten. Zij geloven hiermee die geest der meedogenloze indiscretie te karakteriseren, die schijnbaar onze literatuur, de film en in het bijzonder de pagina's van onze illustraties beheerst. De fotografie is voor hen op de eerste plaats slechts symbool; redeneert men echter verder, dan loochenen zij niet, dat zij doelen op de zg. zakelijkheid van de fotografie, hare geschiktheid om angst en smart van de mens totaal onbedekt weer te geven. En zij voegen hieraan toe: dat het eenvoudig *indiscreet* is en juist *daarom* ongeoorloofd de mens met een „mechanisch" middel een afbeelding van diens smart te stelen. *Vóór het bestaan van de fotografie is dit slechts aan de kunstenaar in kunstzinnige verhoging* (Ueberhöhung is hier misschien nog beter te vertalen door *„beheersing") toegestaan geweest.* De fotografie echter geeft het naakte feit weer: zo mismaakt, zo geheel anders dan normaal, zo doodop en hulpeloos was deze mens. Dat is bruut en mist alle eerbied waarop een lijdende, een door het noodlot getroffen mens recht heeft."

Dit zijn de objecties, die gemaakt worden door de moralisten, volgens Kempe. De cursivering is van ondergetekende. Voor het vervolg van Kempe's artikel zie FOTO nr 11.

Waarom gaat het nu eigenlijk? Het is indiscreet de mens met behulp van een foto-apparaat een afbeelding van zijn smart te ontfutselen en daarom is dit ongeoorloofd. Alleen Kunstenaars, die zich van één der Grote Kunsten bedienen, als literatuur, toneel, schilder- en beeldhouwkunst, mogen dit wel. De moralisten schakelen dus zonder meer die kunstenaars uit, die zich van een camera bedienen en dit naar aanleiding van de fotografische techniek: deze geeft te onbarmhartig, zonder mededogen, de naakte feiten weer. Terecht antwoordt Kempe hierop: (zie FOTO): „Angst en smart zijn intens-menselijke gevoelens. Van belang is alleen de opvatting en het karakter van de man achter de camera. Is hij zelf ontroerd, dan verwerft hij daarmee het recht ook anderen te ontroeren. Dat hem dit mogelijk is door middel van de fotografie, verleent aan dit „mechanisch" middel een rechtvaardiging, waarvan wij nog te weinig doordrongen zijn."

Velen zullen het met Kempe eens zijn, dat een kunstenaar door middel van de fotografie anderen kan ontroeren. Als voorbeelden noemen we hier: Capa's „Stervende Soldaat", Ernst Haas' „Thuiskomst der Krijgsgevangenen" en Eugène Smith's „Sterfbed" uit zijn „Spanish Village". Deze fotografieën hebben zonneklaar bewezen dat de fotografie een middel is om anderen te ontroeren. Daarom mogen we de fotografie niets verwijten bij een „overtreding", doch alleen de desbetreffende fotografen die de fotografie misbruikten. We zouden het hierbij kunnen laten, maar waarschijnlijk zal de redactie van FOTO niet weerlegd vinden wat zij Kempe aanwrijft en de zg. „overtreders" zullen evenmin zonder meer de veroordeling accepteren. En terecht, want de laatsten kunnen ons bedelven onder een massa voorbeelden uit de „Grote Kunsten", waarbij men — indien men daartoe althans behoefte voelt — met de moralisten kan zeggen: ook dat is vivisectie. En toch beschouwt vrijwel iedereen, die tot oordelen bevoegd is, bedoelde kunstwerken als belangrijke cultuurschatten. Ik noem er enkele: Grünewald's „Beapotting van Christus" (München), „De val van Christus onder het Kruis" (Karlsruhe) en „Het Isenheimer Altar", Gerard David's „De Bestraffing van Sisamnes" (Brugge), Niklaus Manuel Deutsch' „De Marteling der Tienduizend op de berg Ararat" en tot slot: Pieter Breugel's „Kindermoord te Bethlehem". Bij deze laatste schildering ziet en ondergaat men „de angst van een vluchtende moeder met een kind aan de borst" (zie plaat nr 34 uit Gustav Glück's „Bilder aus Breugels Bildern"). Wie er behoefte aan heeft kan nog een aantal voorbeelden hieraan toevoegen uit de beeldhouwkunst en de literatuur. Lees er in de kerkgeschiedenis eens de ondergang van Jerusalem op na. In al deze voorbeelden is angst, is pijn, is smart uitgebeeld. Vaak zo „intens-menselijk", dat bij degene die de moed heeft zich in te leven in deze tafereelen, de haren te berge rijzen. Toch hebben ook deze Grote Kunstenaars aan hun „modellen" — afgebeelden, die vaak niet onbekend en naamloos zijn, in tegenstelling tot de afgebeelden in de fotografie — het meest eigene tijdens hun smart, hun pijn of hun angst ontstolen. Moet dit stelen nu per se geweten worden aan hun „sadistische nieuwsgierigheid"? Wie wil dit beweren? Maar waarom aanvaarden we hún meedogenloze uitbeelding wel en verwerpen we zonder meer eenzelfde richting in de fotografie? Waarom aanvaarden we de „beelden van intense ellende" van Käthe Kollwitz uit haar series „Opstand der Wevers" en „Boerenoorlog"? Waarom haar etsen van hongersnood wel en foto's over eenzelfde onderwerp van Werner Bischof niet? Juist in dit verband een vraag: Zal Edward Steichen bij het inrichten van zijn tentoonstelling te New York „The Family of Man" en we denken nu speciaal aan een onderdeel: „Voedsel", naast de overvloed niet het schrijnende tekort uitgebeeld willen zien, om aldus deze ellende onder de aandacht van het goedwillende deel der mensheid te brengen? Waarom zouden we Goya's etsen: „Desastres de la guerra" moeten bewonderen en David Duncan's „This is War" moeten verguizen of op zijn minst moeten afwijzen? Gelooft er werkelijk iemand dat Duncan zijn leven keer na keer op het spel heeft gezet om „onze sadistische nieuwsgierigheid te bevredigen"? We mogen aannemen dat Duncan met zijn fotografische kundigheid dit op een heel wat gemakkelijker wijze en minder levensgevaarlijk zou kunnen bereiken.

De redactie van FOTO moet wel een erg lugubere foto in gedachten hebben gehad — wij kennen die ook — toen zij Kempe's beschouwing onder het mes legde.

30 November 1952 MARTIEN COPPENS

Een enkele regel van de redactie: Met David Duncan geef je ons een rake tik, Coppens, want wat hij gaf was rauw, maar het was mild tevens, omdat hij een goed mens moet zijn. Jij zelf zoudt ook heel ver kunnen gaan (zo je dit wilde) en wij zouden nooit bevreesd raken, want wij kennen voldoende van je werk om te weten, dat je steeds alleen de positieve kwaliteiten van de mens kunt laten zien. Is het somber, als wij onze vrees uiten dat heel velen die kwaliteiten veel minder hebben, en andere meer, zodat het goed is tevoren bekend te geven dat we ons zullen afkeren van rauwe gruwel en broomzilversadisme?

Een enkel woord nog over het geschilderde — we moeten hier dringend eens over bomen — de schilder schildert het afgrijzen in zijn gemoed (hij schildert altijd zichzelf) en de fotograaf fotografeert de bestaande gruwel. De eerste uiting onderging een omwerking, de laatste niet. Tenzij..... the man behind the camera..... — H.

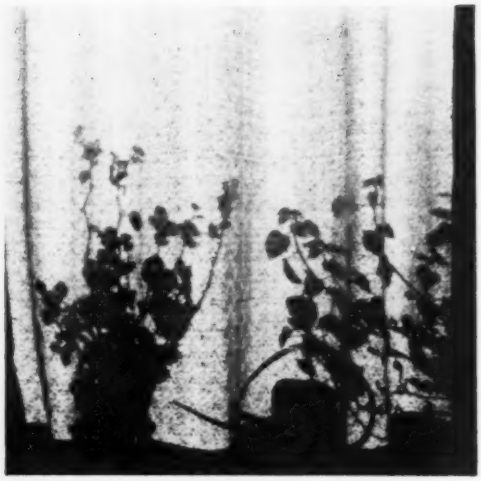

En dan zou men nog willen

Het gegeven is zo eenvoudig: een amateur met een 6 x 6 camera, die woont in een grote stad in een huis met een venster, dat uitzicht biedt op, nu ja, laten wij zeggen: gebruikelijk modern stedenschoon. Het enige wat deze man vóór had op anderen, was, dat hij wel zag wat anderen niet meer zien. Het is goed de dingen weer eens vernieuwd, opnieuw, te zien. Misschien is deze serie een prikkel voor U, ook die verjongingskuur te doen. De laatste foto is op ons speciaal verzoek gemaakt, om te laten zien hoe het „gewoon" is. Wat een charmante serie gevoelige foto's, van één venster. Welk een mogelijkheden. Toegegeven, alle jaargetijden zijn gebruikt, maar toch is er hier een sterke beheersing, want er is geen poging gedaan de zaak zo compleet mogelijk te maken en ons te overstromen met minimale variaties.
De foto's zijn stuk voor stuk: géén vondst, hun thema is, stuk voor stuk, reeds vaker gespeeld. Doch wat ons zo sterk bekoorde, en iedere beschouwer bekoren moet, is deze serie, dit geheel. De man die ze maakte: A. P. van Letten van Rossen. En hem: een compliment. Het is goed!

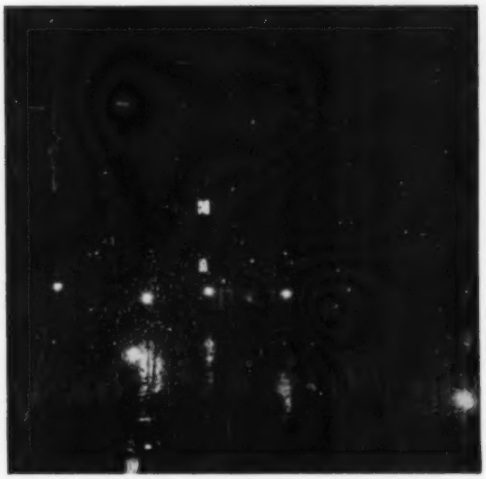

zeggen dat de amateur van heden
geen uitzicht meer heeft
op nieuwe onderwerpen!

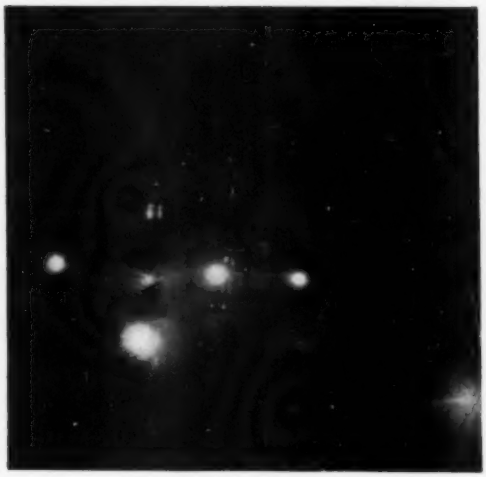

VOOR VELEN HAD DE

Electronische flits

EEN ONVERWACHT GOEDE EIGENSCHAP

Veilig kan thans gesteld worden, dat de electronische flits zich definitief gevestigd heeft. Er zijn nu enkele jaren overheen gegaan, dat de eerste types in ons land verschenen en men ook met zelf gebouwde apparaten ging experimenteren. Sedertdien heeft de industrie zich beijverd de apparaten steeds bedrijfszekerder te maken, ze kleiner te maken, ze lichter te maken, ze gemakkelijker te hanteren te doen zijn. Men wist de oplaadtijd te verkorten en de flitstijd te verlengen.

Vraag thans aan de gemiddelde fotojournalist, welke voordelen deze heeft tegenover die, en U zult bemerken, dat de betrouwbaar werkende heel nauwkeurig bekend zijn, dat men grote ervaring — en voorkeur — heeft gekregen voor vorm en oppervlak van de reflector, dat men dit nieuwe licht reeds heel precies kent in zijn uitwerking.

Aanvankelijk zijn er moeilijkheden geweest met het lichtgevoelig materiaal, in die zin, dat de negatieven zeer dun uitvielen en door overontwikkeling kracht toegevoegd moest worden. Bepaalde emulsies gaven zeer goede resultaten en andere faalden.

Reeds vroeger hebben wij gewezen op de oorzaak van dit verschijnsel. Het zou te ver voeren in zijn geheel uiteen te zetten hoe het mechanisme ligt, doch iets moet er toch van verteld worden, omdat uit diezelfde lastige eigenschap tevens een zeer prettige voortvloeit. Een excuus voor de weinig wetenschappelijke formulering is tevoren hierbij wel gewenst. Het draait nl. om de vorming van het latente beeld tijdens de belichting. Het latente beeld bestaat in feite uit kleine groeperingen zilveratomen in het broomzilverkristalletje, die later tijdens de ontwikkeling door aanhechting van andere zilveratomen gaan groeien en tenslotte zichtbaar worden doordat zij groot genoeg zijn geworden om het doorvallende licht te kunnen onderscheppen.

Voordat die kleine groepjes atomen gevormd zijn, vinden er echter verschuivingen plaats; het licht veroorzaakt bv. op één plaats van het kristalletje een storing, doch het daaruit resulterende zilveratoom ligt op een andere plaats van hetzelfde kristalletje. Wij laten nu in het midden wát er beweegt, doch er beweegt iets van de ene naar de andere plek. Dat iets is van min of meer electrische aard. Nu zijn wij allen bekend met de enorme snelheid (naar onze verplaatsingsbegrippen gemeten) van bv. de electrische stroom en die van het licht, en ook de hier bedoelde verplaatsing in het kristal kenmerkt zich door een grote snelheid. Bovendien is het afstandje maar zeer klein en dan komt men er toe, de daarvoor benodigde tijd te verwaarlozen. Niettemin is er tijd voor nodig. En indien het hier nu maar ging om de verplaatsing van één „dia", of slechts enkele, dan nog zouden wij ons daarvoor geen zorgen behoeven te maken.

Bij de electronische flits liggen de dingen echter geheel anders. Voor het belichten van de emulsie in de goede zin, dus dat het gevormde latente beeld tot een goed negatief ontwikkeld kan worden, is een bepaalde hoeveelheid licht-energie nodig. Veel licht gedurende korte tijd, of bij minder licht een wat langer durende inwerking. De ontladingsflitslamp bleek slechts gedurende uiterst korte tijd op te lichten, en dus moet de hoeveelheid licht — men zou zeggen — evenredig veel groter worden. Dit werd nagestreefd en ook bereikt. Dat kwam echter in dimensies te liggen, die het mechanisme van de vorming van het latente beeld niet kan verwerken. De regen van licht„kogels" op het broomzilver is zo groot en de daaruit voortkomende bewegingen van „ietsjes" in het kristal zo overdadig veel, dat rondweg een chaotische toestand ontstaat en de dingetjes elkaar meer dan hinderen in hun beweging, zódat zij niet alle aan hun doel toekomen: de vorming van een zilveratoom. Eenzelfde plaats wordt door meer dan één kogel getroffen in zulk een hoog tempo, dat daar toch maar één keer iets uitgezonden kan worden. Het is als een levend individu, dat door talloze kogels getroffen wordt en toch maar één keer kan doodgaan.

Een dergelijk zwaar geconcentreerd salvo kan niet verwerkt worden, en het gevolg is, dat sterk belichte plaatsen bij ontwikkeling toch dun blijven. Mager belichte plaatsen hadden een minder fel salvo te verwerken en ontwikkelen beter overeenkomstig het verwachte dekkingsresultaat. Hiermee is het negatief bij deze opnamen typisch geschetst: geheel doortekend, doch veel te dun. De oplossing van overontwikkelen is slechts een tijdelijke geweest, nl. zolang de flits nog zo uiterst kort duurde. Men moet daar soms nu nog mee werken, als zeer grote lichthoeveelheden synchroon worden afgevuurd, bv. als meer dan één flitsontladingsbuis wordt gebruikt. Als dan tevens zeer sterk gediafragmeerd is (bv. om scherptediepte te verkrijgen), dan is overontwikkeling vrijwel ook niet meer nodig. Overontwikkeling geeft bij zulk een negatief nl. evenzeer een groter contrast in de hoge lichten als in de schaduwdetails, en geeft dus een vals effect.

Het was voldoende door doelmatige constructie van de ontladingsbuis de flitstijd te verlengen tot 1/800—1/1200 seconde, om het lastige effect grotendeels kwijt te raken. Vele moderne handelsapparaten voldoen hieraan.

De flitstijd nog meer verlengen zou de prettige eigenschap, welke wij hier willen aangeven, practisch geheel weer bederven. Het negatief moet bij voorkeur nl. nog steeds aan de weke kant blijven, zodat er dus nog steeds sprake van is, dat de emulsie het lichtsalvo niet geheel kan verwerken.

Laten wij ons nu even voor ogen halen, hoe een foto er uit ziet, die met een normale lichtbron (eventueel flitslamp) kort bij het objectief opgesteld, is gemaakt. Laten wij een zaal met mensen kiezen. Dan zijn de voorste koppen sterk overbelicht, er volgt een dieper liggende zone van goede belichting, de achterste zijn behoorlijk onderbelicht en veel te donker.

Als de electronische flits ditzelfde onderwerp verlicht, ontstaat dezelfde situatie, en de voorste koppen geven op de emulsie evenzeer een te grote dosis licht. Aangezien de emulsie dat echter toch niet verwerken kan, ontstaat een grote compensatie. Indien men met het flitsgetal rekent met goed belichten op de achtergrond, blijkt het negatief straks slechts een geringe overbelichting op de voorgrond te geven. Een matig doordrukken bij het vergroten is voldoende, daar de koppen geheel doortekend zijn gebleven en niet „dichtgebrand".

Ditzelfde verschijnsel doet zich evenzeer voor bij interieuropnamen. Als de ruimte donker is, en men flitst op enige punten, ontstaat zeer gemakkelijk een egaal „uitgelicht" geheel.

Het is deze kwaliteit, die men al spoedig heeft ontdekt bij de electronische flits, doch niet altijd doorgrond. Stelt men hierop prijs, door de aard der opnamen, dan mag de flitstijd dus niet te lang zijn. Overigens is het wel grappig, dat ons oog — hoewel het mechanisme daar anders ligt — iets soortgelijks registreert. Een flitsontlading lijkt nooit erg krachtig, men kan zich niet realiseren, dat hier sprake is van zeer veel licht. De zeer hoge intensiteit kan door ons oog niet worden geregistreerd. Men kan daartoe pas concluderen, als men bemerkt dat zelfs in een helder verlichte ruimte zowel rondom de lamp als ver weg eenzelfde wit licht aanwezig schijnt geweest, dat evenzeer zichtbaar is in een zonnige omgeving.

Wij moeten ons dan ook niet laten verleiden tot overbelichting (door het diafragma verder open te draaien dan het flitsgetal aangeeft). Voor sommigen is mogelijk nog interessant de ervaring die wij zelve hebben opgedaan, nl. dat een zeer gevoelige emulsie als de HP5, door een ieder afgeraden als ongeschikt bij dit flitslicht, heel goede resultaten geeft, mits men het flitsgetal nog verder opschroeft, bv. door het van 80 op 160 te brengen voor die emulsie. Er was nl. alleen sprake van de bekende vlakheid, welke het HP5 negatief gaat vertonen als het overbelicht is. Proeven met andere zeer gevoelige emulsies — die nog gaande zijn — wijzen in dezelfde richting.

Het is dan ook begrijpelijk, dat de electronische flits steeds meer tot de normale uitrusting gaat behoren van de vakman, die buitenshuis werkt. Het is slechts te hopen, dat gaandeweg de nog hoge prijs door steeds groter omzet gaat dalen, opdat ook anderen van deze, in zijn kwaliteit zo anders liggende, lichtbron voordeel kunnen trekken.

Kinderen...

(Vroeg of laat staan wij er allen voor met de camera)

Zou er wel een tweede gebied in onze liefhebberij te vinden zijn dat zo aantrekkelijk is en waar zoveel te beleven valt, als dat der kinderfotografie? De beginnende amateur maakt, hoe onjuist het ook moge zijn, zijn familie en kinderen tot eerste slachtoffers, niet wetende waar hij eigenlijk aan begint, want deze tak van fotografie is nu niet bepaald geschikt om te leren fotograferen.
Maar hij begint er aan, intuïtief wellicht. Hij wordt er door aangetrokken, hij voelt een zekere band tussen zichzelf en datgene wat hij fotograferen wil, en dat is een voorwaarde van eerste orde om goed werk te kunnen leveren!
Er is rondom het kind zeer veel te beleven, maar evenals elders in de fotografie, men moet het leren zien! Nauwkeurig observeren van het kind in zijn bezigheden leert ons al heel gauw hoe het reageert. Let daarbij vooral op de gelaatsuitdrukkingen, er is veel uit af te lezen. Deze momenten vast te leggen vraagt wel iets meer dan techniek alleen, maar is heus niet zo erg moeilijk. Met wat tact, een grapje, en soms zelf een beetje gek doen, komen we al een heel eind. Kinderen zijn van nature goedgelovig. Wat wij hun vertellen nemen ze zeer serieus, wat ook weer niet zeggen wil dat we ze maar van

Links onder: Goede Nacht — 1/25 met f : 5,6 op HP5, 2 x 500 W Argaphoto.

Rechts onder: Een Argaphoto 500 W zonder reflector, en wat daglicht; ½ sec met f : 5,5 op Super XX.

Baby
1/50 sec met f : 4 op Plus X, 2 Argaphoto's 500 W

alles op de mouw moeten spelden, want dat pakt vaak verkeerd uit. Met een praatje kunnen we ze verwonderlijk snel in de gewenste sfeer brengen.

Sfeer! Dit is de voornaamste voorwaarde voor een goede kinderfoto. Een technisch goede foto kunnen we altijd en overal wel maken, maar meer dan welke andere foto ook, kan een kinderfoto ons iets vertellen. Ze moet levend zijn, de gemoedsstemming moet er uit springen!

De amateur die zijn eigen kinderen ter beschikking heeft voor zijn hobby, heeft zeer veel voor bij zijn collega, die er op uit moet. Hij heeft zijn modelletjes op vrijwel ieder moment beschikbaar, hij kent ze door en door, en..... ze zijn thuis. Ze vinden het niet vreemd als camera en lampen worden opgesteld, want ze zijn er van jongs af aan mee opgegroeid. Neem daarentegen een kind, ook al is het gewend gefotografeerd te worden, mee naar een andere omgeving, met andere mensen, en het is hetzelfde kind niet meer. Oh, het zal heus wel doen wat gevraagd wordt, het zal gaan staan of zitten waar we willen, en misschien zal er ook nog een lachje kunnen overschieten, maar dat is allemaal uiterlijk. Innerlijk is het koel en ánders bewogen. Het voelt zich als een kat in een vreemd pakhuis.

Om deze redenen vooral is een kind als model op een clubavond onbruikbaar. Natuurlijk zijn er uitzonderingen op deze regel, maar ze zijn zeldzaam. Er zijn soms van die vrijbuiters, die zich van niets en niemand wat aantrekken, maar die toch ook even tijd nodig hebben om te acclimatiseren.

Zij die zich met kinderfotografie willen bezighouden en zelf geen kinderen daarvoor hebben, moeten er op uit, heus! En hebt ge wat ontdekt, wat niet zo moeilijk is, dan komt de diplomatie er aan te pas.

Trio
1/10 sec met f : 4, 1 Argaphoto en daglicht, Plus X.

Zoek desnoods contact met de ouders, maar laat Uw camera nog niet zien. Eerst als het kind aan U gewend is, U bv. al Oom Piet begint te noemen en gewillig bij U op schoot kruipt, is de tijd rijp voor verdere actie. Toon U hier in de eerste plaats kindervriend. Uw fotografische verlangens worden dan vanzelf en ten volle bevredigd.

Het fotograferen van een baby in zijn eerste levensweken schenkt zelden bevrediging. Toch ontkomt vrijwel niemand er aan, vanwege de druk door bepaalde zijde uitgeoefend, maar meer dan een albumkiekje wordt het niet. Als herinnering heeft het echter ook wel zijn waarde. Wees de eerste tijd zeer matig, en gebruik Uw camera dan liever voor andere objecten, want er is dan, fotografisch gezien, aan Uw baby niet zo heel veel te beleven. Na een half jaar wordt het wat anders. Het kind krijgt belangstelling voor zijn omgeving, reageert op verschillende geluiden en kan, wat voor een foto belangrijk is, het hoofdje heffen. We kunnen er nu een aardig „kopje" van maken. „Baby" is hier een aardig voorbeeld van. Op haar buikje ligt baby op een groot wit kussen, handjes naar voren. De lampen stellen we vrij hoog op, zodat ze niet in het licht kan kijken, want daar kan ze nog niet best tegen. Het witte vlak van het kussen, zo nodig vergroot door een laken, reflecteert het licht tegen het kopje, zodat we een fijne zachte verlichting krijgen, die toch niet vlak is. Als achtergrond nemen we een witte wollen of molton onderlegger, vastgeprikt tegen de muur, of door een hulp vastgehouden ter hoogte van de knietjes. Mammie zorgt er nu voor dat ze wordt afgeleid en voldoende het hoofdje heft. De camera staat op statief, en we kunnen nu in het matglas nauwkeurig de bewegingen volgen. Zodra we een leuke houding zien, werkt de sluiter. Deze séance mag niet lang duren, want dat is voor baby te vermoeiend. Als er na ongeveer één minuut nog geen opneming is gedaan, dan moet even gerust worden. In geen geval leggen we baby op het kussen voordat alles gereed is.

In de kersenboomgaard
1/100 met f : 4, zonder zon, op Plus X.

Nou is het weg.....
Met f : 4.5—1/250 sec op Plus X in volle zon, geen filter, Reflex 6 x 6.

De camera-afstand kan hier ongeveer een meter zijn, en in verband met de beweging van het kopje de belichtingstijd 1/50 sec. Kan dit in verband met het licht niet, dan kan 1/25 sec ook, maar dan even de rustpunten in de beweging afwachten. De diafragma-opening houden we zo groot mogelijk om de achtergrond onscherp te houden. Het vignetteren van de vergroting moet met mate worden toegepast in gevallen waarbij de stand van de handjes ons niet bevredigt, en ze dus beter kunnen vervallen.
Van nu af aan worden de mogelijkheden groter. Het kind gaat zitten, de box-periode komt, en het dagelijks bad is nu een waar festijn. Kortom, er is nu van alles te beleven. Wees erg voorzichtig met de lampen bij het maken van bad-foto's. Het water spat verder weg dan we wel denken en een springende lamp is, vooral voor de baby, gevaarlijk.
Verspil geen materiaal aan babies op moeder's schoot, ze hangen daar meestal als zoutzakken in elkaar. Wacht liever tot ze alleen rechtop kunnen zitten. Zet het kind dan op de hoek van de tafel, de beentjes afhangend langs het blad, de hoogte is dan ook nog goed om te werken. Bestaat er gevaar voor vallen, dan kan de moeder het veilig vasthouden bij de heupen, en toch buiten het beeld blijven. Zorg er steeds voor dat het kind wordt bezig gehouden door derden, zodat het geen aandacht aan de camera kan schenken. Geef het iets in de handen, geen grote dingen, maar een blokje, een kleine bal of iets dergelijks. De meeste kinderen gaan gauw met de handen naar hun mond en dat kunnen we maar éénmaal accepteren, en alleen dan nog wanneer die houding karakteristiek is voor het kind zelf.

Kleuterschool *De jarige*

Als het kind zover is dat het alleen kan lopen, openen zich weer nieuwe perspectieven, vooral buiten. Hebt U een tuintje, laat het dan eens grasduinen tussen bloemen en planten. Kies het standpunt laag, zodat het kopje tegen de lucht gaat afsteken. Laat ook hier een ander U helpen, opdat U de volle aandacht aan de camera kunt wijden. Wijs het kind op mooie bloemen, een vlinder, ook al is die er niet. Suggereer iets, ze kijken onmiddellijk met gespannen aandacht in de gewenste richting. Snelle reactie is hier wel nodig, temeer daar we ons nogal eens moeten verplaatsen. Met goed licht kunnen we hier met 1/200 sec vlot werken, en nog een filter gebruiken ook.

Daglicht, 1/50 met f : 8 op Peromnia 19/10

F. W. Gijsbers Jr. Wageningen *In d. wind*

De technische gegevens vermelden: Rolleicord met Triotar, 1/200 sec. met f : 5.6 op Plus X, lichtgeel filter, ontwikkeld als alle negatieven in DK 20. Er had voorts nog kunnen staan: achtergrond — lichtbewolke lucht, want terwijl de amateur vaak zit te zwoegen met een geschikte achtergrond, waar hij noodgedwongen véél te dicht „op komt te zitten" met zijn model, en hij verder loopt te transpiteren met zijn lampen, die „te hard" zijn om dichtbij te gebruiken, en niet krachtig genoeg om veral te plaatsen (als de ruimte dat nog toestaat!), is er buiten een ideaal spot-light te vinden in de zon, en een ideale achtergrond in strakke of licht welvende lucht. Daár behoren de eerste portretstudies te worden gemaakt, en het licht-schaduwpatroon te worden bestudeerd.

Wees echter voorzichtig met Uw filter, als U een panfilm gebruikt. De huid wordt dan zo spoedig kalkwit. Een prima orthofilm kan mooier blijken.
Een kostelijke, maar weinig toegepaste methode is het beeldverhaal, een serie opnemingen van dezelfde bezigheid. „*In de kersenboomgaard*" is de eerste van een serie van vier, waarin de reacties van de eerste maal kerseneten zijn vastgelegd. Hier is „schotvaardigheid" nummer één, en al kunnen we het kind van te voren op het meest gunstige plekje zetten, aan achtergrond en verlichting ontbreekt nog wel eens wat. Maar de inhoud van zulk een serie vergoedt veel.
Kinderen kunnen soms een groot genoegen hebben in een verkleedpartij. Wat oude kleren van vader of moeder en ze vermaken zich kostelijk. Wanneer deze gelegenheid zich voordoet, laat die dan niet voorbijgaan, er zit iets in!
De kleuterschool-periode verdient eveneens onze aandacht. Maak eens een halve dag vrij en ga er heen. Met de camera natuurlijk. De kinderen leven daar weer in een geheel andere wereld, en, al zullen we daar in de meeste gevallen een flitslampje moeten gebruiken, de moeite wordt zeker beloond.

DE VERLICHTING

Voor kinderfoto's is een zachte verlichting het meest aan te bevelen. Plaats de lampen zover weg, dat de slagschaduwen gering zijn. Met twee Argaphoto's bereikt U heel veel. Meer laat trouwens de gemiddelde huisinstallatie ook niet toe (6 Amp x 220 V = 1320 W). Een combinatie van dag- en kunstlicht of 1 lamp en reflectie-scherm biedt vele mogelijkheden.
Lichte kamers zijn vanzelfsprekend beter geschikt dan donkere, daar de lichte wanden het licht weer terugkaatsen. Sombere vertrekken kunnen we met succes lichter maken, door langs de wanden en over de meubels lakens aan te brengen. Het is frappant hoeveel licht we dan meer hebben met dezelfde lichtbronnen. Iedere kamer, licht of donker, groot of klein, biedt wel een mogelijkheid tot fotograferen, als we dit willen. In heel kleine slaapkamertjes kunnen we soms met onze lampstatieven in de knel zitten, en dan zijn klemfittingen een uitkomst. Ook kunnen we een 500 W Arga-photo in de plafond-fitting plaatsen, en de eventueel aanwezige kap er afhalen. Deze ene lamp zonder reflector geeft voldoende licht voor een opneming bij f : 3.5—1/25 sec op snel materiaal. De wanden moeten dan bijkans wit zijn.
Spelende kinderen op de grond vragen een lichte vloerbedekking. De lampen stellen we ook hier zo ver mogelijk weg, om zware schaduwen te vermijden en om het te verlichten gedeelte zo ruim mogelijk te doen zijn. Kinderen blijven niet lang op hetzelfde plekje zitten en door ze een zo ruim mogelijk verlicht speelveld te geven behoeft U niet zo vaak de lampen te verstellen. De kans dat U iets ontgaat wordt veel kleiner.
Fotograferen we buiten, dan is er maar één rand: zoek de zon op! Liefst een zonnetje waarbij wat wolkjes aanwezig zijn, dan wordt het licht wat zachter. Kinderfoto's zonder zon zijn als een ei zonder zout!

ACHTERGROND

Binnenshuis gebruiken we in de regel een witte molton of wollen deken. Deze hebben een enigszins ruwe structuur, die ook op korte afstand een egaal verdoezelde achtergrond geeft. Lakens zijn minder geschikt, omdat deze nogal gauw plooien vertonen, en zo uit de kast vól met vouwen.
Een witte of crème achtergrond is ook bruikbaar voor donkerder tinten. Wanneer we de achtergrond behoorlijk méé verlichten blijft deze licht, maar naarmate we er minder licht op laten vallen wordt deze donkerder. Op deze wijze zijn tinten als licht- en middelgrijs te verkrijgen.
In sommige gevallen kan een donkere achtergrond wenselijk zijn, en hiervoor zijn effen overgordijnen heel goed bruikbaar. Zorg dat het model ongeveer 50—100 cm van de achtergrond verwijderd blijft: slagschaduwen op de achtergrond zijn in deze gevallen zelden aanvaardbaar.
Buiten kiezen wij bij voorkeur de hemel als achtergrond, als het voornamelijk om het kopje te doen is. Een geel of oranje filter kan hier met succes worden gebruikt. Moeten we een hoger standpunt innemen, dan kiezen we nauwkeurig een bij de situatie passende achtergrond, die zo rustig mogelijk moet zijn. Wensen we een donkere achtergrond, dan zoeken we een deuropening, waarachter het meestal donker genoeg is, of een in de schaduw liggende haag, schutting of muur op enkele meters van het model.

MATERIAAL

Voor opnemingen bij kunstlicht gebruiken we bij voorkeur een snelle panchromatische emulsie. Wanneer de lampen op enige afstand zijn opgesteld hebben we die met een f : 3.5 lens ook wel nodig.
Buiten, en vooral in de zomer, kunnen we met minder gevoelige film toe. Een 17—19/10 Din emulsie met een lange tintenschaal gevolgd door een zachte fijne-korrel ontwikkeling geeft dan prima resultaten.
Als positief materiaal voldoen de chloro-bromide papieren beter dan de zuivere bromides. Ze doen wat warmer aan en vooral voor kinderfoto's moeten we het op zacht en warm aansturen. Dat hier persoonlijke smaak en ervaring een grote rol spelen is duidelijk. Een ieder die zijn materialen door en door kent, wat het ook is, kan goede resultaten bereiken.

CAMERA

Het is moeilijk om hier te zeggen dat die of die camera voor dit werk ongeschikt is. Wie van jongs af aan met een bepaald type camera heeft leren werken, kan er heel veel mee doen, maar toch hebben de reflexcamera's met matglasinstelling hier vele voordelen. Andere camera-typen, voorzien van een gekoppelde afstandmeting, zijn ook uitstekend bruikbaar. Kinderen zijn zeer beweeglijk, en daar we meestal met ruime lensopeningen en op korte afstanden werken, is vlot en haarfijn instellen noodzakelijk.
Wanneer binnenshuis en met twee lampen wordt gewerkt, hebben we een f : 4.5 lens hard nodig. Buiten kunnen we meestal wel met minder toe, maar daar we met een camera altijd erg blij zijn, willen we er graag overal mee terecht komen. Neem dan die f : 4.5 maar, en als het lijden kan met een sluiter tot 1/250 sec.
De gesynchroniseerde box-camera's van de laatste jaren zijn ook tot heel veel in staat en er zijn daarmee heel leuke opnemingen te maken. Wat de verlichting betreft is er dan maar één mogelijkheid: er is maar één lichtbron, aan of naast de camera. Maar die kunnen we ook tot invullicht „bevorderen" en een tweede, sterkere flitslamp als hoofdverlichting ergens anders plaatsen. Dit als de flitsinrichting een tweede aansluiting heeft.

MODEL

Zorg er voor dat het modelletje wordt afgeleid en niet met een min of meer angstige blik naar de camera kijkt. Slechts in enkele gevallen, bv. bij in mineur gestemde kinderen, is een in de lens kijken aanvaardbaar. Wanneer ook de handen een plaats in het beeld krijgen, dan moeten deze bezig zijn. Niets doende handen bederven vaak het hele beeld. De kleding moet bij voorkeur licht en rustig zijn, terwijl alle gebruik van steraden vermeden dient te worden.
Wanneer twee kinderen tegelijk worden opgenomen, dan verdient het aanbeveling dat zij iets hebben wat hun beider belangstelling geniet. Als het kan moet het voorwerp ook op de foto te zien zijn.
Komen er drie of meer kinderen in het beeld, dan kan heel vaak een der kinderen tot hoofdmotief worden gemaakt. Wanneer daarbij voldoende aandacht aan de beeldopbouw wordt besteed, komt er ook hier iets behoorlijks uit.
De kinderfotografie kan ons een intens genoegen verschaffen, vooral als het onze eigen kinderen betreft. We kunnen er twee kanten mee uit. De ene kant: compositioneel en artistiek verantwoorde beelden trachten op te bouwen, met secuur uitgekiende lichteffecten. Daarin wordt het kind geplaatst, dat heel vaak op het tweede plan komt. Het gevaar van een herkenbaar geposeerde foto is hier niet denkbeeldig. Velen komen aan deze wijze ook niet toe, omdat het te veel tijd en nog meer geduld kost.
De tweede kant: neem Uw camera en volg het kind in doen en laten. Grijp de leuke momenten als ze er zijn: gebruik hier en daar een trucje om Uw doel te bereiken en er komen klare spontane foto's voor de dag, al loopt U de kans dat ze alledaags, niet belangrijk of wat dan ook worden genoemd.
Kinderfoto's stijgen zelden tot grote hoogte, en dat is helemaal niet erg. Fotografeer kinderen voor Uw eigen genoegen. De resultaten zijn meestal alleen voor de maker van grote waarde, maar kunt U er ook anderen mee bekoren, des te beter!

J. W. Gijsbers Jr

DIE ELLENDIGE TAAL VAN ONS

Wij ontvingen een brief. Dat gebeurt vaker. Doch deze, die wij hieronder afdrukken, heeft ons de schrik in het lijf doen slaan. Zelf pogen wij steeds, in niet al te dubbelzinnig Nederlands onze gedachten weer te geven. Over de Proximeter (de zelf gemaakte) lieten wij de heer Hultzer aan het woord, en hij vertelde zijn verhaal in geschreven woorden, die dezelfde zullen zijn waarmee wij allen converseren als wij het hebben over die kostelijke fotografie van ons.
Wat de heer Oomen schrijft is niet te ontkennen, het is wat wranggeestig, maar ook niet-leuk voor de heer Hultzer. Doch laten wij één ding afspreken: toch maar liever in jargon te spreken en desnoods te schrijven, dan uit angst voor critiek geheel te zwijgen. Anders heerst voortaan op elke clubavond een begrafenisstilte.

Djakarta, 25 November 1952

Hooggeachte Redactie,

In Uw blad waardeer ik zakelijke en technische artikelen het meest. Bij die, waar ethiek, lyriek of aesthetiek bij te pas komen, kan ik soms met mijn pet niet bij. Voor de ironische heb ik enig gevoel; doch het moet niet te burlesk worden.
Nu vraag ik mij af, in welke categorie ik de mededeling „Hulpmiddel" op pag. 264 moet rangschikken. Mag ik U om enige inlichtingen verzoeken?
Is de bezitter van een Plaubel Makina gehouden om zo nu en dan aan te bieden baby-opnamen te maken? Wat is een baby in het „eerste stadium"? Is het dan al bereikbaar voor lichtstralen? Is een baby een voorwerp? Is een P. M. niet wat klein en ongemakkelijk om een baby in het brandvlak onder te brengen, zelfs in het eerste stadium? Hebt U zelf wel eens de evenwijdige stralen gezien, die bij zo'n opstelling uit de lens komen? Wat straalt dan eigenlijk: de baby of de lens? Ook wat er gebeurt na „inschakeling" van de afstandmeter, kan ik niet vlot volgen.
Het is opwekkend, wanneer men zich in de benarde omstandigheden van de fotograaf verplaatst, om te vernemen, dat het „enige" waarom gedacht moet worden, is, om de voorzetlens op het objectief te plaatsen. Doch kan dit niet eenvoudiger met de vingers dan „met" een andere voorzetlens?
Hoe zit he' nu eigenlijk met de parallax tussen de afstandmeter en de lens? Of beweegt de baby zich mee in het brandvlak?
Tenslotte: was het niet beter geweest om dit artikel „Babysitting met de Makina" te noemen en weet U zeker, dat de auteur bij deze gelegenheden drankvrij blijft?
Overigens met de meeste eerbied voor het keurige kleine lettertype.

Uw dankbare abonné,

H. A. P. C. Oomen

Guts, die oude vakfotografen doen het nog veel erger, als zij vertellen dat voor hen de belichtingsmeter overbodige luxe is. Bijvoorbeeld (doch eerst even een technische uitleg: het gaat om een grote camera op zwaar statief, met matglasinstelling, luchtdruksluiter met gummislang en -ballon): Als ik mijn machine d'r opgegooid heb en op mijn matschijf heb gekeken, dan zou ik nog niet kunnen zeggen hoe lang ik 'm geven zal. Maar zodra ik in de bal knijp, voel ik precies wanneer ik 'm weer los moet laten.
Dat is natuurlijk de Duitse opleiding geweest, die men vroeger placht te ondergaan, en daaruit stammen Mattscheibe en Ball (nog voorkomend in de B van Compursluiters MBZ, Moment, Ball, Zeit). Maar wie onzer, ook de heer Oomen, heeft nog nimmer gezegd: ik zet hem d'r even op? Het is even erg als wat de boeren ten plattelande vergen, als zij de fotograaf verzoeken, hen even af te trekken of op de foto te trekken. „Mee de vuut'n d'r bie".

DENKT U ER OM

28 December is sluitingsdatum van de FOTO-wedstrijd Vrije Onderwerpen.

BEOORDELING

DE AGFA SOLINETTE, die wij kort geleden ter beoordeling toegezonden kregen (de camera is binnenkort hier te lande verkrijgbaar) bevond zich nog in verzegelde fabrieksverpakking, zodat mag worden aangenomen, dat hier zeker niet sprake is van een uitgezocht exemplaar. De Solinette is een 35 mm camera voor 36 opnamen, en een prettig handzaam ding. Strak afgewerkt in zwart leer en met mat satijnchroom, zeer compact, glad. De achterzijde kan geheel geopend worden, waardoor de spoelen e.d. uitstekend bereikbaar zijn. Dit interieur is prima verzorgd en doordacht geconstrueerd, o.a. door vele luchtkanalen, wat bij een openspringend balgfront ook wenselijk is. De aandrukinrichting voor het vlak liggen van de film is uitstekend van constructie. Het lensfront komt na een lichte druk op een rompknopje naar buiten en moet even in de juiste stand worden gedrukt.

Het zit dan solide op zijn plaats. De sluiter is volledig gesynchroniseerd (X en M contact) en geeft naast B tijden van 1/1 tot 1/300 sec. Een zelfontspanner is ingebouwd. De sluiter heeft rompontspanning (tevens nippel voor draadontspanner) en de overbrenging daarvan naar de sluiter toe is logisch en eenvoudig gebouwd. Hierbij is een vergrendelingsmechanisme toegepast, waardoor zowel dubbele opnamen als blanco's onmogelijk zijn. Filmtransport is alleen mogelijk als de sluiter gewerkt heeft en de sluiter ontspannen is onmogelijk zonder de film te hebben getransporteerd.
Ons interesseerde op deze prima camera, die zeer populair kan worden, natuurlijk de optiek, een Apotar 3.5—50 mm.
De scherpteproeven, hiermede gemaakt, waren beslist bevredigend. Bij volle opening werd een voortreffelijke middenscherpte gevonden en bij 5.6 ligt het grootste scheidend vermogen, dat beslist voldoende voor zelfs hoger eisen mag worden genoemd. Dit geldt ook voor de hoekscherpte. Een achteruitgang der scherpte bij kleinste diafragma (f : 22) is niet noemenswaard aanwezig.
Deze Solinette heeft een goede doorzichtzoeker, doch geen afstandsmeter. Deze is echter op het schoentje boven de zoeker te monteren. Samenvattend: een uitstekend geconstrueerde camera, die de kenmerken vertoont uit een goed nest te stammen, met een zeer sympathieke optiek.

•

PHOTOBLÄTTER geeft in zijn November-December-nummer o.a. een interessant artikel over het opsporen van vervalsingen van postzegels met behulp van kleurenfotografie (Agfacolor). Voorts: portretten met flitslicht.

CONDENSATOR-FLITS is een dier zaken, die zo overtuigend beter bleken (wij gaven een schema in FOTO van Februari 1952, pag. 57) voor een feilloos op tijd ontsteken van flitslampen, dat men zich overal gehaast heeft bij te blijven. De Kodak flitslamphouder voor de zes-20 Brownie E en Brownie Reflex is nu ook als condensatorbatterij (22½ Volt) verkrijgbaar. Wij geven daar nog een beoordeling van in een volgend nummer.

BROWNIE-CLUB heet het nieuwe en zeer gezellige uitgaalje van Kodak N.V. Het behandelt diverse probleempjes, waarmee de amateur, die in wintertijd flitsen wil, zit te worstelen. Het doet zulks op eenvoudige doeltreffende manier. Ieder die thans een Brownie koopt, vindt daarbij een kaart voor lidmaatschap van de Brownie-Club, inclusief recht van inzending van foto's ter beoordeling en abonnement op deze kwartaaluitgave.

KODAK N.V. heeft op 11 December een showroom aan de Prinsengracht 843 te Amsterdam in gebruik genomen. De engros-afdeling was daar reeds gevestigd.

BONDSNIEUWS

Officiële Mededelingen van de Bond van Nederlandse Amateur Fotografen Verenigingen

Opgericht 11 Maart 1922

Goedgek. bij Kon. Besluit van 11 Mei 1926 No 57 en 10 April 1935 No 31
Redactie: G. A. W. WAGENAAR, Van Neckstraat 14, 's-Gravenhage.
Bondssecretariaat: Dupontplein 5, Amersfoort.

DE KOMENDE BONDSSALON VAN DE AMSTERDAMSE A.F.V.

Wij waren in de gelegenheid de inzendingen voor de a.s. Kerstsalon te bekijken. Al het ingekomen werk was uitgelegd in drie grote zalen, inzending bij inzending, voorzien van nummers en letters. Er waren 423 foto's ingekomen, uit 141 series. Verleden jaar waren dit er 252 uit 84 series. Verder waren er ingekomen 60 series kleurdia's tegen verleden jaar 22 series. Er is dus wel een enorme groei. Alleen met het uitpakken van de foto's zijn vijf mensen vele uren, verdeeld over drie dagen, bezig geweest.

De hieraan al vast bestede arbeid was enorm, en het gehalte van het werk was dit eveneens.

Als we zo beschouwend en denkend tussen al dit werk door liepen, dan was de algemene indruk dat ál dit werk goed was. Werk wat niet op een tentoonstelling zou kunnen gehangen worden was er eigenlijk niet bij, en hoofdschuddend moesten we toch vaststellen, dat er zowat de helft zou moeten afvallen, omdat er in de zalen van Arti et Amicitiae niet meer ruimte is dan voor ten aller-allerhoogste een kleine 200 fotowerken. Het beste van het beste komt dus aan de wanden.

Als we dan verder een indruk moeten geven, dan gaan we maar niet in de eerste plaats vergelijken met inzendingen van vorige jaren. Men mag inderdaad verwachten dat er een geregelde vooruitgang is, en dat elk volgend jaar beter zal zijn dan het vorige, al moest het ons deze keer toch door het hoofd, in welk opzicht nu het volgende jaar wéér beter zou moeten zijn.
Er is een vooruitgang, niet geleidelijk, maar met sprongen!

Er is een duidelijke invloed aan het werk. Het chamoispapier gaat er onherroepelijk uit. De druk op hoog geglansd wit papier wint het op alle fronten. Het in de gelatinelaag weggezonken grijze matte en doezelige beeld heeft geen kans meer. Overal verschijnt een bewust streven naar het heldere brillante werk, wat dan verder ook bovendien nog iets te zeggen heeft ook.
Er is zo goed als geen naakt, gelukkig; er zijn betrekkelijk weinig portretten. Het landschap, en dit is erg jammer, schijnt wel achterop te geraken. Het grote opzetcarton is ook, gelukkig, van de baan; het randje van 1 à 2 cm voldoet prachtig en we krijgen niet meer dat gevoel, dat een matige prent ons wordt opgedrongen op een verblindend en overstelpend carton, dat alleen maar groot is om de foto te helpen. De foto spreekt nú alleen, en de waarheid blijkt duidelijk dat een opzetcarton toch nooit een foto redden kan.
Maar de afmetingen van de foto's zelf, daarover zou wel iets aparts te zeggen vallen. Foto's kunnen ook te groot zijn, vooral portretten.

Ongetwijfeld doet de foto van groot formaat het goed aan een tentoonstellingswand, en heeft een prent van kleiner afmeting dan 30 x 40 niet veel meer te betekenen op een betrekkelijk nog korte afstand, maar de 50 x 60-ers zijn voor de gewone amateur niet meer te betalen. Hier gaat dus een andere factor spreken dan alleen het kunnen fotograferen, en dit andere zou niet zó luid mogen spreken. Ook de amateur met kleine middelen en een groot talent moet zijn kans krijgen.

Hiermee wil niet gezegd zijn dat de kleinere formaten worden afgewezen óm het formaat, maar later aan de wand worden de kleintjes dood gedrukt.

Deze verzameling, zoals die daar lag, nog ongezien door de jury, is al gegaan door het fijne filter van de zelfcritiek der inzenders. Zij hebben gestuurd wat getoetst moest worden aan de ervaring van vorige jaren, toen de eisen al hoog waren en er was dus alleen welloverwogen werk. Maar als straks hiervan nog de beste helft aan de wanden zal zijn gehangen, dan zal daar een tentoonstelling te zien zijn van verbijsterend goed werk.

We hebben de laatste jaren enige internationale tentoonstellingen gezien, waarop wel de gehele wereld vertegenwoordigd was. *Geen enkele daarvan stak boven dit werk opvallend uit, en vele bleven er in belangrijke mate beneden.*
De nationale Kersttentoonstelling zal er een worden van internationaal gehalte, en zelfs voor ons, die toch menen iets te weten van wat Nederland kan presteren op het gebied van de fotografie, was het zien van dit werk een openbaring.
Men kan eigenlijk niet dankbaar genoeg zijn, dat de A.A.F.V. met deze tentoonstellingen onze Nederlandse amateurs prikkelt om te laten zien wat ze kunnen; zij zal zelf trots zijn dat ze een verzameling van dergelijk monumentaal werk bijeen kan brengen.
Eén ding is nog nodig.

Er moet beslist buitenlandse belangstelling gewekt worden voor deze tentoonstelling. Hij zal het waard zijn dat men er ook buiten onze grenzen kennis van neemt. Hij zal het minstens even goed waard zijn als Salzburg, Keulen en Lüzern.

En Nederland?

Wie iets weet van fotografie moet de Kerstsalon gaan zien en wie er nog niets van weet moet dit ook doen. Het zal een verrassing en een openbaring zijn voor elke bezoeker.

Door schade WORDT men wijs.
Door apparatuur-verzekering op Bondspolis IS men wijs.
Kosten 1¼ pct per jaar. Geen zegel- en poliskosten.
All Risks-verzekering MET vaste taxatie.
Aanvragen aan: C. de Jong, Hoofddorpweg 16 bv., Amsterdam (W.). Administrateur Bondsverzekering.

AFSCHEID

Na lang wikken en wegen heb ik het besluit moeten nemen, daartoe gedwongen door mijn zeer drukke maatschappelijke werkzaamheden, mijn functie als secretaris voor het buitenland (welke functie ik officieel sedert 21 September 1947 heb bekleed), alsook mijn bestuurszetel ter beschikking te stellen.

Mijn werkkring eist mij volkomen op en het werd mij op den duur onmogelijk ook zelfs maar de bestuursvergaderingen, die steeds op een Zaterdagmiddag worden gehouden, bij te wonen. Dit laatste is op zichzelf al een groot struikelblok.

Het was een moeilijk besluit. Er was hier sprake van wél willen, maar niet kunnen. En niet alleen willen, maar ook wensen. Ik had gewenst de tijd te kunnen vinden om mijn interessante Bondstaak nog gedurende tal van jaren te kunnen vervullen. Het heeft helaas niet zo mogen zijn.

Interessant was mijn functie zeer zeker, maar evenzeer was het een voorrecht deel uit te mogen maken van het huidige Bondsbestuur, waarvan zo enorm veel uitgaat. Insiders kunnen dit het beste beoordelen, outsiders zullen meer en meer worden overtuigd en doordrongen van het vele nuttige en ook noodzakelijke werk, dat de Bond verricht in het belang van de verenigingen en dus ook voor de fotografie als zodanig.

Ik wil op deze plaats mijn mede-bestuurders danken voor de prettige samenwerking, die ik heb mogen ondervinden en met genoegen zal ik blijven terugdenken aan de voorbeeldige teamgeest onder het Bondsbestuur, dat bestaat uit mannen van formaat, die allen belangeloos zeer veel van hun vrije tijd opofferen in het belang van de Bond.
Ik dank ook de vele lieden, die mij in de uitoefening van mijn taak hebben gesteund en mijn gedachten gaan dan in de eerste plaats uit naar Schaepman in Zwolle en de redacteur van FOTO, D. Hellferich.

Mijn functie zal worden overgenomen door de heer W. van Linge te Veendam. Ik doe een beroep op U allen om hem dezelfde steun en medewerking te verlenen, die ik gedurende meer dan vijf jaren van U mocht ondervinden. Ik ben er van overtuigd, dat de heer Van Linge met minstens dezelfde ambitie en met hetzelfde enthousiasme mijn taak zal voortzetten.

Dank zij mijn functie heeft zich een vriendenkring om mij heen gevormd, binnen en buiten de grenzen. Als Bondsbestuurder neem ik nu afscheid van mijn vrienden, maar niet als mens en amateur-fotograaf.

J. Akkerman

Het is voor de Bond een hard gelag, dat we onze secretaris voor de Buitenlandse Dienst, de heer J. Akkerman, moeten missen.

Behalve dat hij zich in het Bondsteam een buitengewoon goed vriend heeft getoond, was hij voor zijn vrijwillig op zich genomen zware taak de man bij uitnemendheid.

Met grote werkkracht en met bewonderenswaardige liefde voor zijn functie, heeft hij meer gedaan dan men van iemand die naast deze werkzaamheden ook nog een druk zakenbestaan heeft, zou mogen verwachten.

Evenwel, wij hebben maar te aanvaarden wat hij in deze beslist, en hoe moeilijk het ook zal zijn, zijn taak over te nemen, we mogen ons tenminste verheugen dat het de goede gang in zijn eigen zaken is, die hem dwingt dit Bondswerk op te geven.

De Bond is onze vriend Akkerman veel dank verschuldigd en met de Bond al onze verenigingen. Hij moge zich hiervan overtuigd houden, en wij wensen hem verder alle goeds.

Maar..... de Bondsmachine moet blijven draaien.

Wij hebben geluk gehad, want de heer W. van Linge, Bóven Oosterdiep 123 te Veendam, reeds lid van het Bondsbestuur, zal de functie van de heer Akkerman overnemen.

De heer Van Linge, ook al iemand met een druk zakenleven, maar tevens iemand met een uitgebreide bestuurservaring, ook buiten onze Bond, heeft op deze manier, spontaan, de moeilijkheid opgelost en wij zijn hem hiervoor zeer erkentelijk. Wij zijn er van overtuigd, dat wij met de heer Van Linge iemand als secretaris van de Buitenlandse Dienst bij U introduceren, die deze functie met hart en ziel zal vervullen. Het feit alleen dat hij zich zonder veel geprraat beschikbaar stelde is ons een bewijs, dat hij ook de gehele mens achter zijn vrijwillige taak zal zetten.

Wij zullen hem even tijd moeten geven om zich in de uitgebreide en nogal ingewikkelde materie in te werken, maar van nu af reeds is het secretariaat definitief overgegaan.

Wij zijn zeer dankbaar gestemd ten opzichte van de heer Van Linge, en hopen hem lang in deze functie te kunnen behouden.

Men zal dus goed doen de adresverandering te noteren.

Het Bondsbestuur

BUITENLANDSE DIENST

Secretaris voor het buitenland
Foreign service
Sekretär für das Ausland
Secrétaire pour l'Etranger

W. van Linge,
Boven Oosterdiep 123, Veendam

Komende Buitenlandse Salons

XIme Salon International Albert Ier te Charleroi; te houden van 28 Maart tot 12 April 1953. Laatste datum van inzending 16 Febr. 1953. Maximaal 4 foto's 40 x 40 cm. Verdere inlichtingen bij: Cercle Royal Photographique de Charleroi, 18 Rue J. Destrée, Charleroi, België.

International Exhibition of Photography te Ipswich; te houden van 15 tot 28 Maart 1953. Foto's en kleurendia's. Sluitingsdatum 16 Februari 1953. Verdere inlichtingen Ipswich & District Photographic Society, 116 Constable Road, Ipswich.

21th Annual Minneapolis International Salon of Pictorial Photography and Fith Color Slide Exhibition, Minneapolis U.S.A.; te houden van 5 tot en met 22 Februari 1953. Sluitingsdatum 15 Januari voor foto's, 19 Januari voor dia's. Nadere inlichtingen bij: Rev. Michael Jakobek, 2001 Dayton Avenue, St Paul Minn.

Philadelphia International Exhibition of Photography 1953; te houden van 7 tot en met 29 Maart 1953. Foto's en kleinformaat dia's. Sluitingsdatum 14 Februari 1953. Nadere inlichtingen: Miss Grace E. McBryer, 5814 Cedarhurst Street, Philadelphia 43 Pa.

20th Wilmington International Exhibition of Photography te Wilmington; te houden van 1 tot 23 Februari 1953. Foto's en kleinformaat dia's. Sluitingsdatum 11 Januari 1953. Verdere inlichtingen: Delaware Camera Club, P O 401, Wilmington, Delaware.

Voor de wereld-wedstrijd van het Amerikaanse fotoblad „Popular Photography" werden dit jaar liefst 73.000 foto's ingezonden, waarvan de jury er 200 moest bekronen. Een foto van de heer Johs Scholten te Haarlem kwam hierbij in aanmerking voor een prijs. Onze hartelijke gelukwensen aan deze inzender.
Het is wel aardig om het volgende te weten: In 1951-'52 zijn er 9 Nederlanders geweest, die met totaal 62 foto's deelgenomen hebben aan buitenlandse tentoonstellingen. Hiervan waren 23 foto's alleen van de heer Schaepman, die naar 44 tentoonstellingen gingen.
België nam deel aan de buitenlandse tentoonstellingen met 32 inzenders en totaal met 424 foto's.

Luxemburg met 12 inzenders en 194 foto's.
Denemarken met 12 deelnemers en 121 foto's.
Als men het werk van deze landen vergelijkt, dan kan Nederland heus best mee. En waarom blijven we dan zo angstvallig thuis?

In het vorige Bondsnieuws drongen wij aan op toezending van onopgezette foto's voor het buitenland; aan een kleine honderd verschillende amateurs werd per circulaire verzocht om foto's en op de drie bijeenkomsten van de voorzitters werd hier nog eens op aangedrongen, daar anders de toezendingen van foto's uit het buitenland voor circulatie bij onze verenigingen in gevaar komt. Het resultaat blijft ver beneden de verwachting.
Als laatste datum van toezending was gesteld: 15 December. Wij zouden nu nog een dringend beroep willen doen op allen om nog vóór 23 December enkele foto's te willen sturen aan het oude adres van de Buitenlandse Dienst, nl. J. Akkerman, Nolensstraat 5c, Rotterdam. Laat ons..... en U zelf niet in de steek.

ONZE VERENIGINGEN

A.F.C. „Rotterdam-Zuid" te Rotterdam.
Lokaal: Sikkelstraat 35; aanvang 8 uur.
7 Jan.: Werkavond; personen en stillevens fotograferen.
14 Jan.: Verplichte foto. Onderwerp: avondfoto buiten.
21 Jan.: Bespreking Bondsfotocollectie VIII.

Wageningse A.F.V. te Wageningen.
Lokaal: Hotel Hof van Gelderland; aanvang 7.30 uur.
19 Dec.: Tweede inlevering onderlinge wedstrijd. Bespreking Bondscollectie E.
16 Jan.: Algemene jaarvergadering. Bondscollectie A.

Utrechtse A.F.V. te Utrecht.
Lokaal: Lange Nieuwstraat 10a; aanvang 8 uur.
Elke Donderdagavond bijeenkomst.

Fotoclub „De Amateur" te Eindhoven.
Lokaal: De Karseboom, Grote Berg 10; aanvang 8 uur.
24 Dec.: Geen bijeenkomst.
14 Jan.: Voordracht van de heer Bemelmans. Opnemen v. portretten.
28 Jan.: De heer Coppens bespreekt een collectie. Inleveren fotocompetitie; onderwerp: vrij.

A.F.V. „Daguerre" te Groningen.
Lokaal: Old-Fellowhuis, W. A. Scholtenstraat; aanvang 8 uur.
8 Jan.: Jaarvergadering.
22 Jan.: Bondscollectie K (Bondswedstrijden).

Philips Fotoclub te Eindhoven.
Lokaal: Ontspanningsgebouw; aanvang 8 uur.
17 Dec.: Prentavond. Oplossen van moeilijkheden, zoveel mogelijk fotomateriaal meebrengen.
14 Jan.: Jaarvergadering. De stukken worden t.z.t. toegezonden.
Verder: Bondscollectie, 32 foto's uit de Bondswedstrijden.

Fotokring „Eemland" te Amersfoort.
Lokaal: A.G.-huis, P. Buyslaan 1; aanvang 8 uur.
17 Dec.: Bespreking collectie A van de Bondswedstrijden.
6 Jan.: Spreker: Cor van Weele.
20 Jan.: Jaarvergadering.

A.F.V. „Rotterdam" te Rotterdam.
Lokaal: in het Doofstommeninstituut, Ammanstraat 22.
4 Dec.: Causerie door de heer Notenboom: Met de kleurcamera op reis.
In een zaal van de Heineken's Brouwerij, Crooswijksesingel:
10 Dec.: Practische lesavond in positiefretouche door B. Hesper.
17 Dec.: 1. Foto van de maand; 4e ronde seizoen 1952-'53. 2. Lesavond in de doka: vergroten.

A.F.V. „Gelria" te Arnhem.
Lokaal: Talmahuis, Parkstraat 25; aanvang 7.30 uur.
26, 27 en 28 Dec.: Foto-tentoonstelling in het gebouw „De Korenbeurs", Korenmarkt. Werken van onze leden, waaraan toegevoegd bekroonde foto's „Beeldhouwkunst Sonsbeek 1952". Geopend van 10—12 uur en van 14—16 uur.
8 Jan.: Voordracht, toegelicht met dia's, over materiaal van de N.V. Ilford. Inleveren Foto van de Maand. Bondscollectie van J. R. Hogan te Philadelphia.
22 Jan.: Werkavond.

OFFICIËLE BERICHTEN

Toegetreden tot de Bond is de Foto- en Filmclub „Shell" te Amsterdam. Secretaris is de heer P. H. de Leeuw, Badhuisweg 5, Amsterdam. Verdere namen van bestuursleden zijn ons nog niet bekend. Wij heten gaarne deze nieuwe vereniging welkom in ons midden.

De A.F.V. te Roosendaal houdt op 26, 27 en 28 December a.s. haar eerste Kerstsalon. In de bovenzaal van de Kath. Kring zullen ongeveer 150 foto's worden geëxposeerd.

Wij wensen de jonge vereniging met deze propaganda veel succes. Het bestuur van bovengenoemde vereniging is als volgt samengesteld: A. van Overveld, Burg. Prinsensingel 23, voorzitter; J. W. Spekman, Molenstraat 11, secretaris; J. E. van Denderen, Middenstraat 18, penningmeester, allen te Roosendaal.

De vergaderingen van de Voorzitterraad te Sittard, Utrecht en Zwolle. Op bovenstaande vergaderingen van de Voorzitterraad werd een voorlopig plan besproken voor het organiseren van clubcursussen. Teneinde dit onderwerp nader uit te werken en er eventueel een voorstel van te maken op de a.s. jaarvergadering werd overeengekomen, dat alle voorzitters dit punt in hun eigen verenigingen zouden bespreken. Een verslag van deze besprekingen zou dan aan ondergetekende worden gezonden. Voor de hierboven genoemde voorbereidingen is het noodzakelijk, dat de verslagen uiterlijk op 30 Januari in het bezit zijn van: W. J. A. Bartels, Voltastraat 29, Amersfoort.

Wij vernemen uit München, dat aldaar van 6 tot 20 November in de Städtische Galerie (vroeger het Lenbach-Museum) de te Salzburg gehouden fototentoonstelling, ter gelegenheid van de 2de biennale der FIAP, is te zien geweest. Er waren 336 foto's uit 22 verschillende landen, alle aangesloten bij de FIAP.

De A.F.V. „Bergen op Zoom" houdt op 26 t.e.m. 28 December haar derde Foto-Kerstsalon in de Korenbeurs aldaar. De expositie is niet groot, doch bestaat alleen uit eigen werk der leden en toont een verheugende vooruitgang in kwaliteit, vergeleken bij vorige jaren. Dit is het voordeel van regelmatig exposeren, men wordt critisch op eigen werk.

•

DE KERSTSALON-BONDSSALON van de Amsterdamse A.F.V. is geopend van 20 December tot en met 1 Januari, Arti et Amicitiae, Rokin, Amsterdam. Dit voor het geval dat U gegevens zoekt. Want daar moet U heus heen. U ziet er de stand-1952 van fotografisch Nederland. Er is nog meer. Aan deze salon worden nu verzoeken gericht, foto's te mogen exposeren: de beste A.N.P.-foto's, de K.L.M. De N.F.K. zal er wel vertegenwoordigd zijn buiten mededinging.
Het is met steeds groter enthousiasme, dat wij de ontwikkeling van deze nationale salon volgen. Indien men bv. een buitenlandse afdeling zou instellen (waarmee men zich dan een tweede enorme taak op de schouders zou leggen) zou deze een enorm succes kunnen blijken. Deze salon is daar rijp voor. Jammer dat de traditie noopt dit woord salon te blijven gebruiken, het is niet meer in overeenstemming met het gehalte der geëxposeerde foto's.

•

ANIMEX maakt magnetische geluidsstrip op 16 mm films van U en van mij. Dat vertelden wij reeds eerder. Maar thans kan dit ook op stomme films, die aan weerszijden perforatie bezitten. Voorheen was het met de nieuwe magnetische projector 202 alleen mogelijk Soundstripe op enkelzijdig geperforeerde film aan te brengen. Het is derhalve in de toekomst niet langer noodzakelijk een copie van een film te laten maken op enkelzijdig geperforeerd filmmateriaal, om voldoende ruimte over te laten voor de magnetische geluidsband. De geluidsband wordt aangebracht tussen de filmsprocketgaatjes en de kant, welke het dichtst langs de geluidsband loopt. Bezitters van Bell & Howell Filmosound 202 magnetische geluidsfilmprojectors kunnen deze laten aanpassen voor opname en weergave op dubbel geperforeerde film. Een kleine rol, welke de film bij het contactpunt ondersteunt, wordt toegevoegd om het schokken te ondervangen. De films kunnen met 16 of 24 beeldjes per seconde worden gedraaid. Dit is een belangrijk ding voor de 16-amateurs!

•

METRICOLOR is een kleurenmeetapparaat van de Tribox (Wenen), steunend op de kleurcirkel van Ostwald. Het geeft van elke kleur een directe analyse in de drie grondkleuren, plus een opgave van de wit- of zwart-bijmenging. Het doet zulks uiterst nauwkeurig, zodat men bv. een grafiek kan maken van de kleurverandering bij een drogende verf, uitgezet op een tijd-as. Wat dit met fotografie te maken heeft? Voor velen niets, voor anderen veel. Het ligt er maar aan wat U doet. Reproductietechnisch staat de Metricolor bv. toe, dat de kleur in het model gemeten wordt, en daarna de deelnegatieven of -positieven worden gemeten. Elke afwijking rolt er prompt uit. Alweer: dit is maar een tip, mogelijk pas voor later, voor U.

BEOORDELING

Van de importeur, J. P. Vos' Cinefoto-Import N.V. in Den Haag ontvingen wij een exemplaar van de Sixon *belichtingsmeter* ter beoordeling. Dit is een Gossenmeter, die in uiterlijk dan ook sterk gelijkt op de bekende Sixtomat.
De Sixon is keurig uitgevoerd in wit en zwart kunsthars (plastic), zeer compact gehouden en bijzonder licht (75 gram). De instelling op filmgevoeligheid en aflezing van de belichtingstijd is wederom zeer eenvoudig en deze meter geeft zowel de bij de diverse diafragmawaarden behorende belichtingstijden voor de gewone fotografie aan als de diafragma's behorende bij de beeldsnelheden voor cine.
Door ons zijn proeven genomen op schokvastheid, grote vochtigheid en hogere temperaturen (35 °C). Alle drie heeft de Sixon prima doorstaan. De schokvastheid is inderdaad bijzonder goed.
De meterwijzer beweegt zich zeer gedecideerd en rustig. Het is moeilijk hiervan een omschrijving te geven, het kan misschien het best aldus worden uitgedrukt, dat de wijzer een zekere persoonlijkheid kan bezitten, en zich zelfbewust, zonder aarzelen of herzien-van-zijn-standpunt kan begeven naar zijn wijspunt. Dat zegt dan meer over de micro-ampèremeter en zijn balancering dan een studie van de uitvoering. De Sixon-wijzer is zeer snel als alle Gossenmeters, doch ook gedecideerd.
De ijking bleek bijzonder goed en de uitslag steeds betrouwbaar, ook bij weinig licht.
Het rolgordijntje, dat tevens dient als afsluiting, is van wit plastic, en daardoor kan de Sixon zowel voor objectmeting als voor de directe lichtmeting worden gebruikt. De belichtingstijd kan men daarbij direct, dus zonder omrekening, blijven aflezen. Bij zeer donkere onderwerpen (donkere kamerhoek bij matig kunstlicht) liet de objectmeting geen duidelijke meteraanwijzing bestaan, doch was door lichtmeting een voldoend betrouwbare aanwijzing af te lezen. Voor kleurenfotografie is de ijking zeker betrouwbaar genoeg, mits men bij tussenstanden ook de tussengelegen diafragma's neemt. Het instructieboekje geeft dienaangaande trouwens nog aanwijzingen.
Samenvattend: een compact, licht metertje voor object- en lichtmeting, schokvast, goed geijkt, van voldoende gevoeligheid voor normale eisen, normaal bestand tegen abnormale klimatologische omstandigheden, zoals in de tropen, zowel voor fotografie als filmwerk, zeer gemakkelijk afleesbaar.

ELECTRONISCH METEN, een uitgave van de N.V. Philips' Verkoopmij voor Nederland, geeft regelmatig zeer interessante toepassingen van electronische meetapparaten in laboratoria en bedrijven. Bijzonder interessant evenwel is nummer 8 van de 3e jaargang, dat geheel gewijd is aan het nauwkeurig meten van de openingstijden van centrale sluiters op fotocamera's met behulp van de kathodestraaloscillograaf. Het zou te ver voeren hier uitvoerig in te gaan op de diverse voortreffelijke schakelmethodes, waarvan enige een uiterst nauwkeurige meting waarborgen. Een leuk practisch kantje willen wij wel even vermelden, nl. dat vaak blijkt dat de middelbare sluitertijden (die liggen van 1/10 tot 1/200 sec) veelal voldoende nauwkeurig zijn (een fout van een paar procent), doch dat vooral de lange tijden (1, 1/2 en 1/5 sec) afwijkingen tot 35 pct vertonen. Dit is funest voor kleurenfotografie.

DE SHELL-KALENDER VOOR 1955 heeft een zeer interessant gebruik van de foto gemaakt. Afwisselend wordt een reproductie van een ets gegeven, het verkeer van vroeger tonend, en een prima foto van een soortgelijk modern verkeersmiddel. Dit veroorzaakt een prima suggestie van romantiek van het oude, en zakelijkheid (met een andere, even sterke romantiek) van het huidige. De kalender is tweemaandelijks, met de ets voor de eerste, en de foto telkens voor de tweede maand. Uitmuntend uitgevoerd in diepdruk.

Heymans' Foto- en Kinogrootthandel in Den Haag zond ons catalogi met prijslijst van de prachtige Duestvergroters, de Aldis kleinbeeldprojectoren 500, 500, 750 en 1000 Watt, de Aldis Epivisor, de Rodenstock-opticken (ook condensoren) en een overdruk van een artikel over de Rodenstockwerke. Ze zijn op aanvraag verkrijgbaar (maar dan bij Heymans, niet bij ons, zoals men soms meent). Er is ook een volledige prijscourant van deze firma bij, alleen bestemd voor de handel.

EEN NIEUWE AFSTANDMETER: DE „WIDOR". Een afstandmeter die niet duur is en prettige eigenschappen heeft. Gebaseerd op het „vanouds" bekende systeem. Het verschil in lichtsterkte van de beide beelden is bij deze meter nogal groot. We krijgen bij het gebruik er van zo ongeveer de indruk of er met een spotlight een verlichte cirkel in het beeldveld wordt geworpen, en ook bij donker weer en andere ongunstige omstandigheden kost het meten geen bijzondere inspanning van de ogen. Een andere opmerkelijkheid: het schoentje is verstelbaar. Zodat de meter aangepast kan worden aan de vorm van de camera. Made in Germany.

Op 13 November opende de bekende Rotterdamse firma L. Broekhuizen zijn derde zaak, nl. aan de Abtsweg in Overschie. De heer Broekhuizen zelve wijt dit initiatief hiernaar, dat hij vroeger in Overschie kikkerdril ging scheppen, en nu een dagje ouder wordt (dus naar zijn jeugd terug verlangt). In elk geval ook hier nog onze gelukwensen.

FOTOLAMPEN. De firma Fischer — van de „Tausendblitz" — brengt nu (via haar vertegenwoordiging: Meijlink's Foto-Grootthandel, Rotterdam) óók alle mogelijke andere lampen voor foto-doeleinden naar Nederland. Allereerst doka-lampen: geel, rood, oranje en groen; klein van vorm en gemaakt van natuurlijk glas. Verder opname-lampen (overspanningslampen) in twee typen: 500 Watt, 100 branduren en 250 Watt, 5 branduren, beide zonder spiegel. Tenslotte: vergrotingslampen, die men hier „Opaallampen" noemt. Volgens de gegevens is het zeer moeilijk om het punt, waar de lamp wordt dichtgesmolten, onzichtbaar te maken, wat bij lampen in een vergroter toch noodzakelijk is. De fa Fischer beroemt er zich op, dat bij het testen van alle Liesegang-apparaten deze Opaallampen worden gebruikt.

PAILLARD
M 8 PROJECTOR

Fraai uiterlijk
Geruisloze loop
Inleggen der film kinderlijk eenvoudig
Automatische regeling van de onderste film-lus
500 Watt lamp, gemakkelijk verwisselbaar. Regelbaar van 110 tot 250 Volt.
Coated objectief f/1,6 - Hoog lichtrendement
Aansluiting voor schemerlampje dat uitgaat als projectorlamp aangaat — VRAAGT UW FOTOHANDELAAR

IMPORTEURS:

EERSTE NEDERLANDSCHE FOTOGROOTHANDEL VAN 1868

v.h. E. FISCHEL Jr. N.V.
Gelderschekade 86—88 - AMSTERDAM-C.
Telefoon 45001 - 42834 - 45377

Het December-nummer van Contactnieuws bevat belangrijke mededelingen over de nieuwste

SMALFILMS
16 mm GELUID

w.o. **FINALE** de grote muziekfilm met Walter Gieseking.

MAGISCHE HANDEN, met Paul Kemp

DE SCHADUW VAN MR MONITOR, met Carl Raddatz en Peter Dahlke,
en tal van andere moderne films.

Het betrouwbare adres voor moderne smalfilms:

CONTACT-FILM

Herengracht 316 - Amsterdam-Centr. - Tel. 32510

N.
L.
F.

NEDERLANDS
LABORATORIUM
VOOR
FILMTECHNIEK

Keizersgracht 16
AMSTERDAM-C.
Telef. 40424

★

ALLES OP HET
GEBIED VAN SMALFILM

Foto Cor van Weele
(die ons materiaal gaarne in zijn atelier demonstreert)

STUDIOSCHIJNWERPERS
500 - 1000 - 2000 - 3000 - 5000 W.

LICHTREGELTRANSFORMATOREN
1500 - 3000 - 5000 - 7500 W.

Fabrikant Adrien de Backer - Brussel

Alleenverkoop:

PROJECTO

Prinsengracht 530 - AMSTERDAM

2½ x *sneller dan* HP3
de nieuwe HPS plaat

37°

★ **ILFORD**
HPS *platen*

Voor opname bij bijzonder slecht licht en bij uiterst korte belichtingstijden. Ondanks fabelachtige gevoeligheid een korrel, die een zeer behoorlijke vergroting toelaat.

met **ILFORD** *altijd raak!*

DE **CO**ndensator
SYnchroon-Flitser

in zakformaat

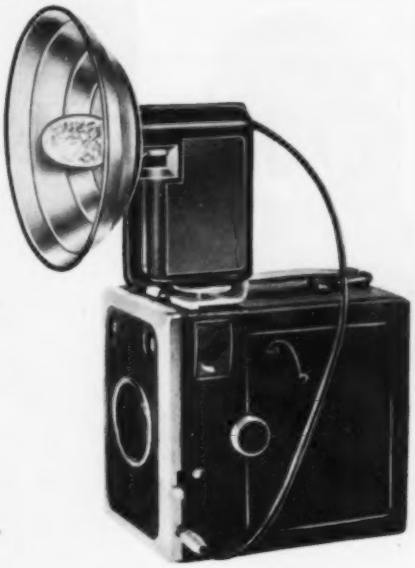

VOORDELEN:

- Ingebouwde Condensator, dus een jaar feilloos flitsen op één batterij
- Op iedere camera te bevestigen
- Gewicht slechts 80 gram

f 11.-

Etui hiervoor **f 1.75**

De goedkoopste Synchroon-Flitser

DUOLUX-ROYAL FLITSER

VOORDELEN:

- Ingebouwde Condensator
- Signaallampje voor contrôle der flitslamp
- Passend op iedere camera
- Veer voor het uitwerpen van het gebruikte lampje

in ivoorkleurige uitvoering **f 22.50**

Levering uitsluitend via de erkende Fotohandel

Alleen-importeurs:

J. SANDERS Foto & Kino-import

Laurillardlaan 15 - SANTPOORT - Telefoon 8094 (K 2580)

exakta varex

MODEL VX

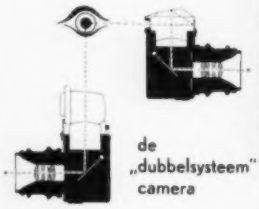

de
„dubbelsysteem"
camera

Firma Dr K. Heynderickx
Hugo de Grootstraat 17a
Den Haag

ELMED

Blitz-Boy

- 40 Joule
- 1/700 seconde flitstijd
- richtgetal 30 bij 17/10 din film
- voor lichtnet 220 Volt

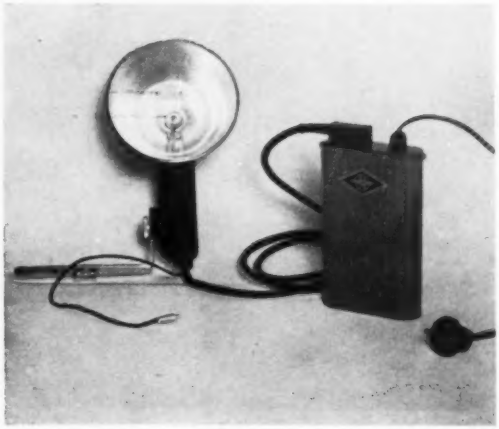

Prijs f 198.—
Accu-aanzetstuk Prijs f 98.—

★ **Voordat U koopt, de REGULA zien!**

Regula

met Cassar 3.5 Prontor-S-Sluiter ƒ 147.—
met Cassar 2.8 Prontor-S-Sluiter ƒ 159.—
Ook volgesynchroniseerd verkrijgbaar

De „REGULA", beeldformaat 24 x 36 mm, is met de zeer bekende Steinheil optiek in Compur Rapid (B. 1-1/300 sec.) of Prontor S sluiter met zelfontspanner (B. 1-1/300 sec.) uitgerust en kenmerkt zich door de elegante vorm van het **lichtmetalen huis**, dat met **Gekalit**, een bestendig **krasvrij kunstleder, overtrokken is.** Alle modellen hebben **rompontspanner, diepterscherpte ring, flitssynchronisatie** (bij 1/25 sec.), dubbelwerkende **automatische transport- en ontspan-blokkering, ingebouwd signaal en automatisch telwerk** voor 36 opnamen, alsmede **een heldere optische doorzichtzoeker met ruim gezichtsveld. De aangebrachte opsteek-schoen maakt het aanbrengen van een afstandmeter, belichtingsmeter of flitsapparaat mogelijk.**

STEINHEIL
MÜNCHEN

OBJECTIEVEN
van de hoogste kwaliteit

voor:	
opname	Cassar
vergroting	Culminar
reproductie	Cassaron
projectie	Culminon
	Quinar
	Quinon

Volledige prijslijst en gegevens op aanvrage

Alleen-Importeur:
MINERVA-FOTO
ROEMER VISSCHERSTRAAT 66 - ARNHEM

PAPIER
CAMERA'S
FILMS

Huiselijke foto's -
van onschatbare waarde voor de toekomst!

Opname
gemaakt met
Dalco Spectropan
film met behulp
van 'n Philips lamp

DALCO
SPECTROPAN
FILM

NEDERLANDSCHE FOTOGRAFISCHE INDUSTRIE N.V.
SOESTDUINEN - NEDERLAND

Wat wordt er door „FOKA" N.V. geïmporteerd?

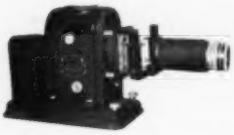

Winterartikelen

NORIS TRUMPF projectoren voor filmstroken en dia's 5 x 5 cm

Noris Trumpf II, lamp 150 Watt, 220 of 125 Volt, compleet in koffer ..... *f* 135.00

Noris Trumpf III, laagvoltlamp 33 Volt 100 Watt, compleet in koffer ..... „ 245.00

Liesegang NEO-DIAFANT V met Patrinast F 2.8—100 mm ..... „ 345.50

Aanzetstuk voor dia's 6 x 6 cm met Omar F 3.5—150 mm ..... „ 205.90

16 mm. Projectoren

DITMAR 16 mm schoolprojector met schakelsysteem als Maltheezer kruis, dus geen grijpers „ 950.00

Transformator ..... „ 65.00

Koffer ..... „ 75.00

Ditmar 8 en 16 mm projector, nieuwste model, grijpers voorzien van olie, viltringen, compleet in koffer, weerstand en 2 objectieven ..... „ 950.00

MAGICA 16 mm projector model 100—75 Watt lamp ..... „ 79.50

Magica 16 mm projector model 200—75 Watt lamp ..... „ 107.50

Magica 16 mm projector model 300—voor 120 m spoelen, lamp 150 Watt ..... „ 295.00

Idem, m. 300 Watt lamp en transformator ..... „ 350.00

Bijbehorende koffer „ 15.00

PICCOLO 16 mm projector, solide uitvoering ..... „ 47.50

NORIS 8 mm projector ..... „ 395.00

Lamp 500 Watt . „ 21.10

Transformator ... „ 45.00

Koffer ..... „ 40.00

Totaal ..... *f* 501.10

Compleet besteld . „ 495.00

Levering November 1952

ERCSAM 8 mm projector, lamp 400 Watt in koffer ... „ 595.00

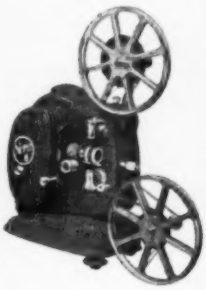

Noris 8 mm projector

Vergrotings-Apparaten

FILMOSTO kleinbeeld tot 4 x 4 cm met masker voor 24 x 36 mm, Row objectief F 4.5—5 cm met irisdiafragma ..... „ 265.00

Idem automatisch ..... „ 455.00

Filmosto vakapparaat tot 6 x 6 cm met 3 objectieven en 3 condensoren ..... „ 1200.—

RAX O, zonder objectief voor kleinbeeld ..... *f* 178.60

Rax O, met Peplostar F 4.5—60 mm met schuifdiafragma ..... „ 197.40

Rax O, met Trigmat F 4.5—60 mm met irisdiafragma ..... „ 230.30

Rax II 6 x 6 cm met Corygon F 4.5—75 mm met schuifdiafragma ..... „ 267.90

Rax II 6 x 6 cm met Corygon F 4.5—75 mm met irisdiafragma „ 291.40

Filmosto vergrotingsapparaat

UNI-RAX O, 24 x 36 mm met Peplostar F 4.5—60 mm m. schuifdiafragma en balguittrek *f* 272.60

Uni-Rax O met Trigmat F 4.5—60 mm met irisdiafragma en balguittrek ..... „ 305.50

Uni-Rax II 24 x 36 mm met Corygon F 4.5—75 mm met schuifdiafragma en balguittrek ... „ 350.20

Uni-Rax II 24 x 36 mm met Corygon F 4.5—75 mm met irisdiafragma en balguittrek ... „ 375.70

Liesegang-Epidiascopen

MEGADIASCOPE met condensor 128 mm Ø, met Epi-Neotrinast-Anastigmaat F 3.7—27 cm, 2 raampjes 8.5 x 8.5 en 8.5 x 10 cm zonder lamp ..... „ 640.00

UNIVERSAL-JANULUS-Epidiascope, model IV met condensor 128 mm Ø met Epi-Novo-Trinast-Anastigmaat F 3.6—33 cm, met 2 raampjes 8.5 x 8.5 en 8.5 x 10 cm, zonder lamp ..... „ 792.00

NEWTON epidiascope W.F. 30 ..... „ 780.00

WITRON Electronenblitz met Sonnenschein accu 2 Volt 5 Ah, arbeidsspanning 500 Volt, electrisch vermogen 50—53 WS, blitzlamp 100 WS, richtgetal 35 bij 21/10 Din film, ook aan te sluiten op de netspanning 130 of 220 Volt ..... „ 440.00

Laadapparaat voor accu ..... „ 35.00

Gelieve bij bestelling de netspanning op te geven.

Dit apparaat is eveneens te leveren voor beide spanningen 130 en 220 Volt ..... „ 475.00

M.W. projectie-schermen van de Mechanische Weberei.

Verder leveren wij filmstroken van de N.P.C., Fipron P.O.C., F.I.B.O.

Hiervan prijslijst op aanvrage.

Vraagt inlichtingen bij Uw fotohandelaar

„FOKA" N.V.

Admiraliteitsstraat 8 abc
ROTTERDAM
Tel. 22242—24422

„STELLIRA"

transportabel projectie-scherm met licht metalen statief, het nieuwste product van de Mechanische Weberei binnenkort leverbaar

1. met wit reflexdoek „Blankana-Extra"

Formaat	75 x 100 cm	ƒ 95.—
„	100 x 100 „	- 110.—
„	100 x 130 „	- 140.—
„	130 x 130 „	- 160.—

2. met kristalpareldoek „Atlanta-Extra"

Formaat	75 x 100 cm	ƒ 105.—
„	100 x 100 „	- 125.—
„	100 x 130 „	- 160.—
„	130 x 130 „	- 180.—

Vraagt inlichtingen bij Uw fotohandelaar:

„FOKA" N.V.

Admiraliteitsstraat 8 abc - Telefoon 22242 - 24422
ROTTERDAM-O

GEVRAAGD:

voor fotobedrijf in het Westen van het land een

FOTOGRAAF-LABORANT

voor fotoreportage in zw/w en kleuren.

Praktijkervaring op het gebied van de kleurenfotografie strekt tot aanbeveling.

Brieven met volledige gegevens betreffende opleiding, werkzaamheden en verlangd salaris onder No. 528774 Foto aan het bureau van dit blad.

LICHTSTERK
MATGLAS IN UW REFLEX

Verbeter ook Uw reflex-camera met de

VELDSTRI-LENS

250—1000 % lichtwinst.
Vraagt Uw fotohandelaar.

Importeur: Veldman—Strik, Kerkstr. 22, Bussum, Tel. 7474

BERTRAM
BELICHTINGSMETER

TOONAANGEVENDE VOORBEELDEN

van de grootste precisie en betrouwbaarheid.
Zij geven de nieuwste stand der techniek op het gebied van foto-electrische meetapparatuur aan.

ERNST & WILHELM BERTRAM · MÜNCHEN-PASING

EEN WELKOME RESERVE

is de grote lichtsterkte van de Rodenstock-HELIGON in het zon-arme jaargetijde. Zelfs bij volle diafragmaopening blijft de beeldscherpte volkomen behouden. Door zijn zeer nauwkeurige correctie is hij zowel voor zwart-wit als ook voor kleurenopnamen het ideale objectief.

Vertegenwoordiger voor Nederland :
HIJMANS' FOTO- EN KINOGROOTHANDEL N.V.
DEN HAAG
Muzenstraat 37 - Tel. 117276

NIEUW !!

FILUX vergrotingsapparaat 6 x 6 Anast. 4.5, dubb. condensor
f 200.—

SOLIDA camera 6 x 6, Schneider 2.9—80 m/m, coated, synchroon, met sperinrichting
f 165.—

ROLAND RISSE vergrotingspapieren, 'n kwaliteitsfabrikaat.

Prijslijst ★ op aanvraag

FOTO „FERRARI" Haarlemmerstraat 119
AMSTERDAM-C. - Telefoon 48157

AVONDCURSUS

KLEURENFOTOGRAFIE

In de tweede helft van Januari a.s. zal de practische avondleergang der Kleurenfotografie een aanvang nemen. Deze omvat 8 instructielessen, gevolgd door de practische lesavonden.
Directe aanmelding is noodzakelijk om in Januari aan de practijklessen te kunnen deelnemen.
Wacht niet langer en laat U zich dus onmiddellijk voor deze cursus inschrijven.

Prospectus wordt op verzoek gratis toegezonden door de Nederlandsche Fotovakschool, Jan van Nassaustraat 100, 's-Gravenhage en de Stichting „Defopa", Galileistraat 175, 's-Gravenhage.

TRANSFERS

Uw naam, adres of merk op Uw foto-artikelen.

VAN DER KEYL & ZOOMERS

Marnixstraat 382 - AMSTERDAM-C.

Amateurfotografen :
Wilt U Uw apparatuur verkopen ?
Stel zelf Uw prijs vast en zend het ons toe. (Alleen in prima staat). Wij verkopen het voor U tegen een provisie van slechts 10 % zonder verdere kosten.
FOTOHANDEL DEN BOER - AMSTERDAM-W.
2e Hugo de Grootstraat 10 - Telefoon 86883

Voor het vervaardigen van **FILMSTROKEN**
DIAPOSITIEVEN
en het
COPIëREN VAN KLEINBEELDFILMS

„FIPRON"

Kinderdijkstraat 65 - Amsterdam-Z.
Telefoon 98332

U flitst zonder fout

met de volgende ideale combinatie:

Leica III f met lamphouder Ceyoo

APPARATUUR:

- **LEICA-CAMERA**
  model I f, II f of III f, met lamphouder **Ceyoo**
- **LEICA-CAMERA**
  oudere modellen, zonder ingebouwde synchronisatie-inrichting, met opzetbare flits-inr. **Cavoo**

FLITSLAMPEN:

- De bekende altijd betrouwbare POPE flitslampen in diverse modellen

PANCHROMATISCHE FILM:

- **HAUFF PANCOLA-FILM** met de wereldberoemde Pancola-gradatie

  Pancola Granex 12/10 Din.
  Pancola Fijnkorrel 17/10 Din.
  Pancola Super 21/10 Din.

  Leverbaar in daglicht-patronen, daglicht-vullingen, donkere-kamer-vullingen en in rollen van 5 tot 30 meter

ONTWIKKELAAR

- De algemeen geliefde Promicrol, een product der May en Baker fabrieken te Dagenham. Paart ultra fijne korrel aan de mogelijkheid van zeer verkorte belichtingstijden, met verhoogde detailweergave in de schaduwen en prachtige zachte spitslichten. Leverbaar in verp. van 600 en 950 cc, 2,5 liter en groter

FIXEERBAD

- Natuurlijk **Amfix**, het bliksemsnelle fixeer van **May & Baker.** Amfix geeft U heldere en schone negatieven. Leverbaar in kleine en grotere verpakkingen

Alle bovenstaande artikelen kan iedere goede foto-handelaar U leveren.

Prospectus en prijslijsten op aanvraag.

GOED Nieuws voor ROLLEI-bezitters

Verdubbel de waarde van Uw camera met de Rolleiflash

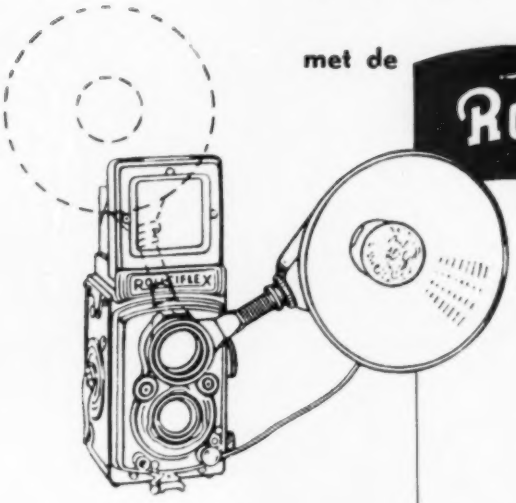

Rolleiflash is de originele Rollei „flitsuitrusting" - licht in gewicht, gering van afmeting en uitermate bedrijfszeker door toepassing van condensator-ontsteking (B.C.principe)

Montage:

De Rolleiflash wordt door middel van een bajonetring aan de zoekerlens van de camera bevestigd en daarna vergrendeld. De beugel tussen de flitser en deze bajonetring voor de zoekerlens, is verend. Reflector en batterijhouder worden eveneens door een bajonetring aan elkaar bevestigd.

Batterijhouder:

De platte batterijhouder met ingebouwde condensator is bestemd voor een $22^1/_2$ volts batterij, zoals in gebruik bij gehoorapparaten. In deze houder is tevens opgeborgen ± 75 cm. flitskabel, door middel van een knop op- of afrolbaar tot de gewenste lengte.

Dubbele contrôle:

Het testlampje in de batterijhouder dient ter contrôle van de flitslamp (het opladen der condensator geschiedt door middel van de flitslamp) en bovendien ter contrôle van het apparaat.

Algemeen:

Voorts bezit de Rolleiflash nog een handcontact, een aansluiting voor een tweede flitslamp en een lampuitwerper.
Het bijzonder fraaie en degelijk uitgevoerde apparaat wordt geleverd in kunstlederen etui met draagriem.

Rolleiflash de flitsuitrusting met **ROLLEI-REPUTATIE!**

Uw schoonste uren zijn binnen Uw muren!

Flitsfotografie legt ze vast, de huiselijke tafereeltjes, die getuigen van de intieme sfeer „binnen uw muren". Flitsfotografie maakt al die momenten van huiselijk geluk tot kostelijke, later vaak kostbare herinneringen.
Kodak materiaal leent zich bij uitstek voor verantwoorde beoefening der flitsfotografie. Kodak Films, met hun voortreffelijke gradatie en grote belichtingsspeelruimte; Kodak ontwikkelaars, met hun constante eigenschappen, volkomen afgestemd op het negatiefmateriaal; Kodak Papieren, met name Bromesko voor vergrotingen van perfecte kwaliteit; alle werken zij samen om U in de gelegenheid te stellen, de flitsfotografie te beoefenen tot volle tevredenheid van Uzelf en van U'w meest critische vrienden.

KODAK N.V. • ANNA PAULOWNASTRAAT 76 • DEN HAAG